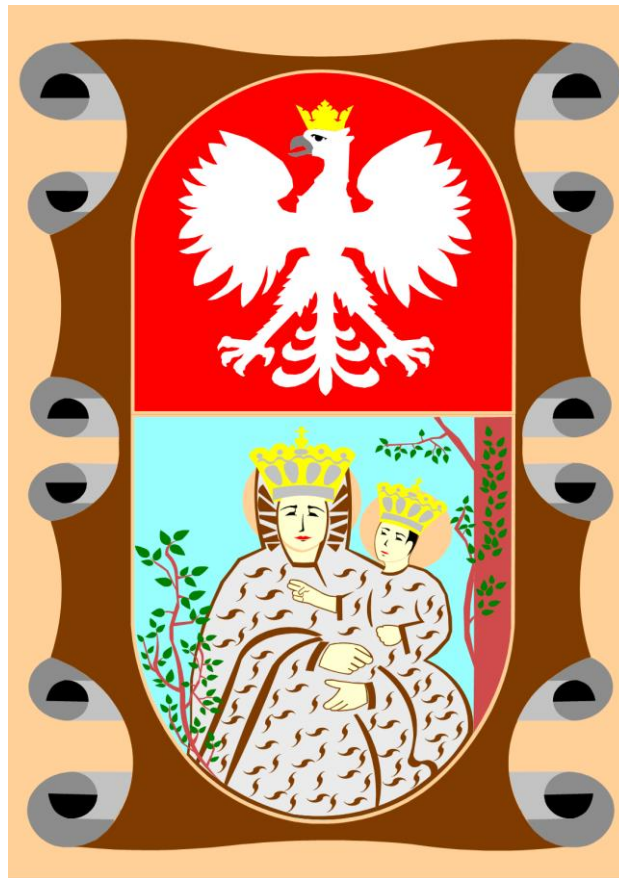

Lokalny Program Rewitalizacji

Gminy Krypno

Spis treści

Wstęp	4
1. Metodyka prac nad dokumentem	5
1.1. Założenia wstępne i definicje	5
1.2. Źródła danych i metody analizy	7
1.3. Wyznaczenie obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji	10
2. Diagnoza sytuacji i analiza potencjałów	11
2.1. Położenie geograficzne	11
2.2. Środowisko przyrodnicze	12
2.3. Strefa społeczna	16
2.4. Sytuacja gospodarcza	24
2.5. Strefa infrastruktury technicznej	34
3. Diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy Krypno	38
3.1. Delimitacja obszaru zdegradowanego – analiza wskaźnikowa	38
3.2. Sfera społeczna	38
3.2.1. Bezrobocie	38
3.2.2. Ubóstwo	39
3.2.3. Pomoc społeczna	40
3.2.4. Niebieskie karty	41
3.2.5. Kapitał społeczny	42
3.2.6. Zjawiska społeczne ogółem	43
3.3. Zjawiska gospodarcze	45
3.4. Zjawiska środowiskowe	47
3.5. Czynniki przestrzenno-funkcjonalne	51
3.6. Zjawiska techniczne	54
4. Obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji	57
4.1. Obszar zdegradowany	58
4.2. Obszar rewitalizacji	59
5. Pogłębiona diagnoza	62
5.1. Pogłębiona analiza obszarów rewitalizacji (przyczyny zjawisk i potencjały)	62
5.1.1. Zjawiska społeczno – gospodarcze	63
5.1.2. Zjawiska środowiskowe	67
5.1.3. Zjawiska przestrzenno-funkcjonalne	69

5.1.4. Czynniki techniczne	71
6. Wizja obszaru	72
7. Cele i kierunki działań.....	73
8. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	74
9. Harmonogram realizacji	93
10. Mechanizm włączania różnych grup interesariuszy w procesie rewitalizacji	94
11. System realizacji (wdrażania) Programu Rewitalizacji	96
12. System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu	98
12.1. Monitoring rzeczowy i sprawozdawczość	98
12.2. System wprowadzania modyfikacji	100
12.3. Ewaluacja.....	100
12.4. Ewaluacja kompleksowa.....	103
13. Zgodność z dokumentami strategicznymi	104
14. Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	110
15. Szacunkowe ramy finansowania Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z źródłami finansowania	113
16. Wskazanie sposobu realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego.....	115
Spis rysunków:	116
Spis map:	116
Spis wykresów:	116
Spis tabel:	116

Załącznik 1. Obszar rewitalizacji

Wstęp

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Krypno został opracowany w oparciu o art. 18 ust. 2 pkt. 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446), w związku z tym do Programu, jego zawartości, procedury opracowania nie stosuje się co do zasady zapisów Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015.

W celu wpisania Lokalnego Programu Rewitalizacji do „Wykazu programów rewitalizacji województwa podlaskiego”, Program opracowano zgodnie z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministra Rozwoju z 2016 roku (zwane dalej jako Wytyczne Ministra Rozwoju).

1. Metodyka prac nad dokumentem

1.1. Założenia wstępne i definicje

Lokalny Program Rewitalizacji stanowi ważny dokument strategiczny do zarządzania rozwojem gminy w zakresie wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez powiązane ze sobą działania społeczne, gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne i techniczne. Program pozwala na prowadzenie wieloletniego procesu rewitalizacji w sposób skoordynowany, zintegrowany, zgodny z potrzebami i oczekiwaniami interesariuszy.

Na potrzeby tworzenia niniejszego dokumentu przyjęto następującą definicję **programu rewitalizacji**: jest to inicjowany, opracowany i uchwalony przez radę gminy wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji.

Obszarem zdegradowanym jest obszar, który znajduje się w stanie kryzysowym z powodu nagromadzenia negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego oraz co najmniej jednego z negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych lub technicznych.

Obszar rewitalizacji stanowi całość lub część obszaru zdegradowanego, wyróżniający się szczególną koncentracją negatywnych wymienionych powyżej zjawisk, na którym z uwagi na kluczowe znaczenie dla rozwoju gminy prowadzona jest rewitalizacja. Obszar rewitalizacji nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy. Liczba mieszkańców zamieszkujących obszar rewitalizacji nie może przekraczać 30% liczby mieszkańców gminy.

Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji – treść zawierająca opisową charakterystykę gminy, analizę szczegółowych danych dotyczących sytuacji społecznej oraz w zależności od uwarunkowań lokalnych: sytuacji gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej w podziale na jednostki analityczne, wyróżnienie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wraz z przedstawieniem zastosowanej metody ich wyznaczenia.

Zgodnie z Wytycznymi Ministra Rozwoju **stan kryzysowy** to stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- a. gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
- b. środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
- c. przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych),
- d. technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Do prowadzenia rewitalizacji zgodnie z wymaganiami Wytycznych Ministra Rozwoju wymagane są:

- a. uwzględnienie rewitalizacji jako istotnego elementu całościowej wizji rozwoju gminy,
- b. pełna diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru rewitalizacji wskazanego w programie rewitalizacji oraz analizie dotyczących go problemów; diagnoza obejmuje kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe,
- c. ustalenie hierarchii potrzeb w zakresie działań rewitalizacyjnych,
- d. właściwy dobór narzędzi oraz interwencji do potrzeb i uwarunkowań danego obszaru,
- e. zsynchronizowanie działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej,
- f. koordynacja prowadzonych działań oraz monitorowanie i ewaluacja skuteczności rewitalizacji,
- g. realizacja zasady partnerstwa polegającej na włączeniu partnerów (w szczególności lokalnych społeczności, przedsiębiorców, a także innych interesariuszy procesu rewitalizacji i ekspertów) w procesy programowania i realizacji działań rewitalizacyjnych oraz konsekwentnego, otwartego i trwałego dialogu z tymi podmiotami i grupami, których rezultaty rewitalizacji mają dotyczyć.

Program rewitalizacji opracowano uwzględniając co najmniej elementy wymagane jako minimalny zakres:

- a) opis powiązań programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi gminy,
- b) diagnozę czynników i zjawisk kryzysowych oraz skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych,
- c) zasięgi przestrzenne obszaru/obszarów rewitalizacji,
- d) wizję stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji (planowany efekt rewitalizacji),
- e) cele rewitalizacji oraz odpowiadające zidentyfikowanym potrzebom rewitalizacyjnym kierunki działań mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk,
- f) listę planowanych, podstawowych projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz z ich opisami zawierającymi, w odniesieniu do każdego projektu/przedsięwzięcia rewitalizacyjnego, co najmniej: nazwę i wskazanie podmiotów go realizujących, zakres realizowanych zadań, lokalizację (miejsce przeprowadzenia danego projektu), szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji,
- g) charakterystykę pozostałych rodzajów przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizujących kierunki działań, mających na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową,
- h) mechanizmy zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji,
- i) indykatywne ramy finansowe w odniesieniu do przedsięwzięć, o których mowa w lit. f oraz g, z indykatywnymi wielkościami środków finansowych z różnych źródeł (także spoza funduszy polityki spójności na lata 2014-2020 – publiczne i prywatne środki krajowe w celu realizacji zasady dodatkowości środków UE),
- j) mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych na terenie gminy w proces rewitalizacji,
- k) system realizacji (wdrażania) programu rewitalizacji,
- l) system monitoringu i oceny skuteczności działań i system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu.

1.2. Źródła danych i metody analizy

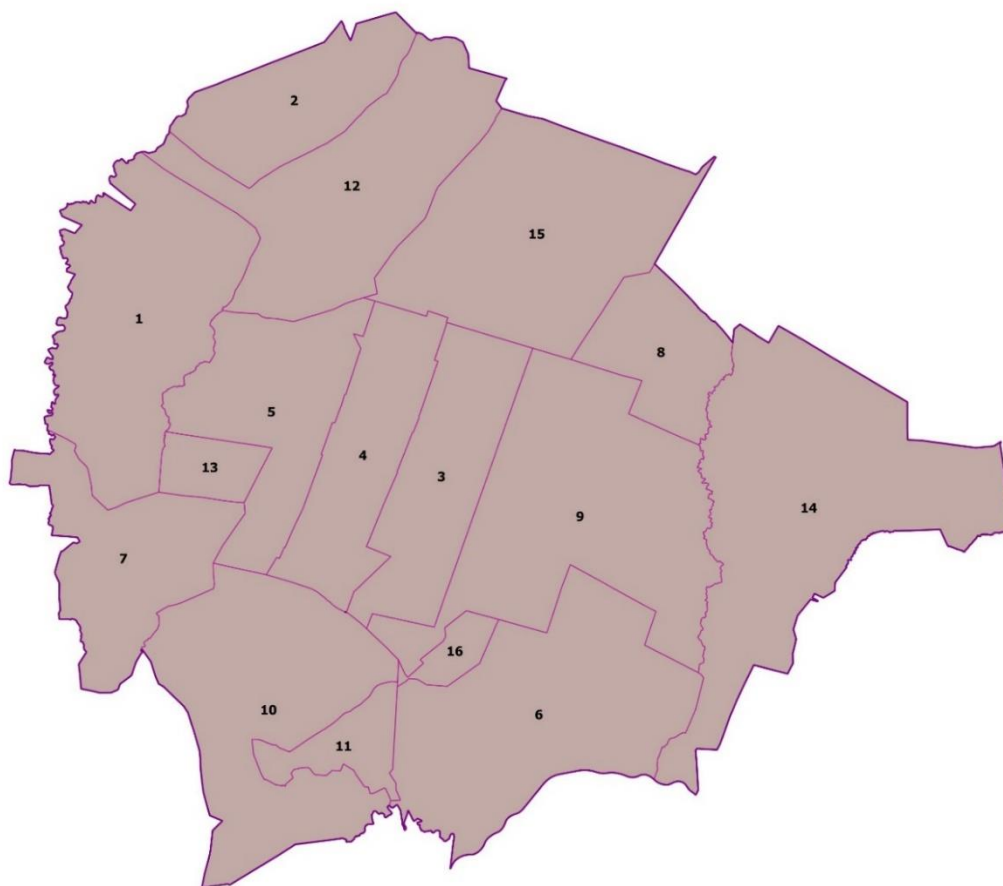
W celu wyznaczenia obszarów zdegradowanych na terenie gminy Krypno, zaangażowani zostali mieszkańcy gminy (w tym przedsiębiorcy), organizacje pozarządowe, sołtysi, radni, jednostki organizacyjne gminy, w szczególności Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (GOPS).

Na potrzeby wyznaczenia obszarów zdegradowanych, badania i analizy przeprowadzono z podziałem na poszczególne jednostki delimitacyjne. Jako podstawową jednostkę delimitacyjną przyjęto sołectwo. W ten sposób uzyskano 16 obszarów delimitacyjnych.

Tabela 1. Podział gminy Krypno na jednostki delimitacyjne

Lp.	Jednostka delimitacyjna	Liczba ludności	Powierzchnia (km ²)
1.	Bajki zalesie	264	9,50
2.	Dębina	63	2,50
3.	Długołęka I	294	6,30
4.	Długołęka "Centrum"	213	6,60
5.	Długołęka II	200	5,60
6.	Góra	386	12,90
7.	Kruszyn - Białobrzeskie	160	5,50
8.	Krypno Kościelne	356	6,00
9.	Krypno Wielkie	599	16,30
10.	Kulesze Chobotki	90	5,40
11.	Morusy	34	2,30
12.	Peńskie	251	7,20
13.	Rekle	56	1,90
14.	Ruda	606	14,30
15.	Zastocze	321	9,50
16.	Zygmunt	77	1,20
	suma:	3970	113,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urząd Gminy w Krypnie

Rysunek 1. Podział gminy Krypno na jednostki delimitacyjne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Urząd Gminy w Krypnie

Informacje dotyczące poszczególnych jednostek gromadzone były z następujących źródeł:

- dane o liczbie osób i liczbie rodzin korzystających z pomocy Gminy Ośrodka Pomocy Społecznej,
- Krajowego Rejestru Sądowego,
- Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa prowadzona przez Policję,
- Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej,
- wyników wyborów w zakresie frekwencji wyborczej z Państwowej Komisji Wyborczej,
- danych z Urzędu Gminnego,
- dostępnych publicznie baz danych: GUS BDL, baza azbestowa, inne,
- dostępnych publicznie raportów i analiz,
- w formie ankiet (przeprowadzono badania na grupie mieszkańców gminy, w tym liderów społecznych: radnych, sołtysów), badanie na potrzeby pogłębionej analizy obszaru rewitalizacji,
- konsultacje społeczne dotyczące Lokalnego Programu Rewitalizacji w formie formularza zgłaszania uwag, ankiet oraz zgłaszania uwag ustnych.

Uzyskane dane dotyczyły następujących sfer: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Pod uwagę brano następujące zjawiska:

- społeczne:
  - bezrobocie,
  - ubóstwo,
  - korzystanie z pomocy społecznej: alkoholizm, niepełnosprawność, niepełna rodzina, długotrwała lub ciężka choroba,
  - „niebieska karta”,
  - kapitał społeczny,
- gospodarcze:
  - liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy,
  - liczba gospodarstw rolnych,
- środowiskowe:
  - występowanie azbestu na budynkach,
  - narażenie mieszkańców na emisję pyłów,
  - degradacja środowiska (gospodarka ściekowa),
- przestrzenno-funkcjonalne:
  - zjawiska przestrzenno-funkcjonalne wg Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa,
  - dostępność do obiektów kultury i edukacji w najbliższym otoczeniu,
  - stan zwodociągowania i podłączenia do kanalizacji.
- techniczne:
  - zły stan techniczny budynków użyteczności publicznej.

W zależności od posiadanych danych z różnych źródeł, wskaźniki cząstkowe budowano w oparciu o kilka lub tylko jedno źródło danych. Szczegółowy sposób budowania poszczególnych wskaźników został opisany w części diagnostycznej, przy określaniu każdego ze wskaźników i analizie wyników.

1.3. Wyznaczenie obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji

---

Szczegółowa analiza została zaprezentowana w diagnozie.

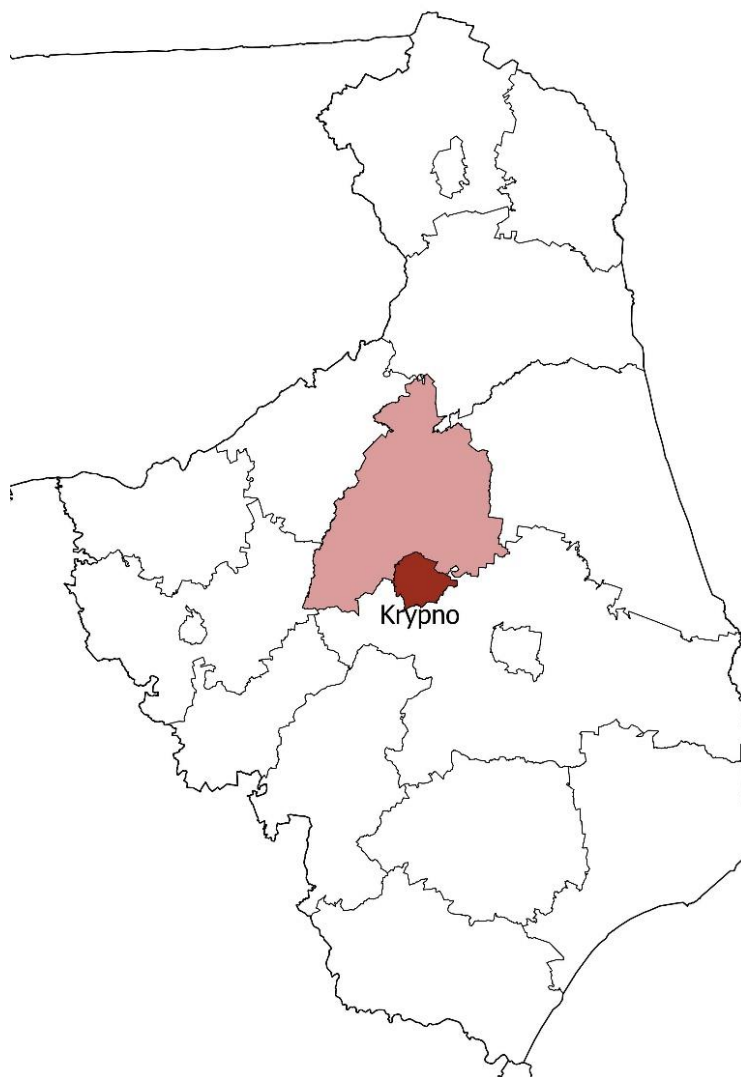
2. Diagnoza sytuacji i analiza potencjałów

2.1. Położenie geograficzne

Gmina Krypno położona jest w północno-wschodniej Polsce w województwie podlaskim, w powiecie monieckim, na północny zachód od Białegostoku. W jej bezpośrednim sąsiedztwie znajduje się gmina Dobrzyniewo Kościelne, Knyszyn, Mońki, Trzciannie i Tykocin. Siedzibą władz gminnych jest wieś Krypno Kościelne.

Gmina Krypno jest gminą wiejską i znajduje się w przedziale gmin najmniejszych poniżej 5000 mieszkańców. Jej powierzchnia wynosi 113 km², a stan ludności 3970 osób. Znaczną część jej terenu stanowią grunty rolne (86%). Pozostałą część obszaru gminy stanowią grunty leśne (9%), grunty zabudowane i zurbanizowane (3%) i nieużytki (1,4%). W gminie Krypno znajduje się 15 miejscowości w ramach 16 sołectw.

Rysunek 2. Położenie gminy Krypno

Źródło: Opracowanie własne

2.2. Środowisko przyrodnicze

Rzeźba terenu

Gmina Krypno znajduje się w makroregionie Nizina Północnopodlaska w mezoregionie Kotlina Biebrzańska. Pod względem tektonicznym gmina znajduje się w obrębie Wyniesienia Mazursko-Suwalskiego wchodzącego w skład krystalicznej prekambryjskiej platformy wschodnio-europejskiej. Teren gminy jest obszarem płaskim o mało zróżnicowanej rzeźbie terenu, nie występują na nim znaczące deniwelacje. Najwyższe wzniesienie znajduje się ok. 1,5 km na północny wschód od wsi Długołęka (146,6 m n.p.m.), najniższym terenem jest dolina Narwi na północny-wschód od siedliska Zapałowie (107,1 m n.p.m.). Znaczne obszary zajmują płaskie równiny torfowiskowe, związane z dolinami rzek Nereśl, Jaskranka, Kulikówka i Narew. Płaską rzeźbę terenu ukształtowało zlodowacenie Środkowopolskie, erozja wietrzna i woda oraz wykorzystanie gospodarcze terenu, głównie pod produkcję rolniczą.

Na terenie gminy występują osady zlodowaceń od podlaskiego, poprzez krakowskie, po środkowopolskie. Osady czwartorzędowe reprezentowane są przez gliny zwałowe, ily, piaski i żwiry. Bezpośrednio na powierzchni terenu występują piaszczysto-żwirowe osady wodnolodowcowe, gliny zwałowe, utwory lodowcowe i moren czołowych związane ze zlodowaczeniem środkowopolskim. Doliny rzeczne i zagłębienia bezodpływowe są wypełnione osadami holoceniowymi: piaski, mady rzeczne, namuły i torfy.

Na terenie gminy brak jest udokumentowanych zasobów złóż surowców mineralnych w kategoriach geologicznych.

Warunki klimatyczne

Klimat regionu ma cechy klimatu kontynentalnego z pewnymi właściwościami klimatu subborealnego, co wyraża się długą zimą, krótkim przedwiośniem, stosunkowo krótkim okresem wegetacji i najniższą na niżu średnią roczną temperaturą.

Obszar gminy Krypno pod względem klimatycznym należy do dzielnicy klimatu dość surowego. Średnia roczna temperatura wynosi ok. 7°C. Czas trwania zimy wynosi od 105 do 112 dni a lata od 80 do 90 dni. Liczba dni ze śniegiem wynosi od 85 do 100. Średni roczny opad wynosi 580 mm, z tego 60% opadów przypada na okres od kwietnia do września. Znaczna część opadów atmosferycznych spada w postaci śniegu. Pokrywa śnieżna pojawia się zazwyczaj już w listopadzie i znika w marcu. Dość wczesny początek chłodniejszych dni i późne ich zakończenie sprawia, że okres wegetacyjny w gminie trwa ok. 192 dni w roku.

Zasoby wodne

a) Wody powierzchniowe

Teren gminy Krypno charakteryzuje się dość dobrze rozwiniętą siecią hydrograficzną którą tworzą:

- rzeka Narew - na tym odcinku nie odpowiadająca normie,
- rzeka Jaskranka - II klasa czystości,

- rzeka Nereśl - III klasa czystości,
- rzeka Kulikówka – II klasa czystości.

Charakterystyczne dla gminy Krypno jest to, że jej granice wyznaczone są przez 3 rzeki. Północno-zachodnią granicę stanowi rzeka Nereśl przepływająca z Jeziora Zygmunta Augusta, będąca największym prawobrzeżnym dopływem Narwi na terenie gminy. Rzeka Narew stanowi południową granicę gminy. Ma ona charakter typowej rzeki nizinnej o małym spadku i szerokiej zabagnionej dolinie. Natomiast wschodnią granicę wyznacza rzeka Kulikówka przepływająca przez Stawy Popielewo. Podobny przebieg ma rzeka Jaskranka, również prawobrzeżny dopływ Narwi, przepływająca przez Stawy Gorczyńska pod Knyszynem. Wszystkie rzeki zostały uregulowane i posiadają zabudowę hydrotechniczną, co z jednej strony pozbawia rzeki walorów przyrodniczych, ale z drugiej zapewnia im odpowiednią ilość wody. Cennymi zbiornikami wodnymi pod względem turystycznym są Stawy Popielewo oraz Stawy Gorczyńska, a także rozlewiska pod Tykocinem. Na terenie gminy znajdują się również liczne zagłębienia bezodpływowe, okresowo wypełnione wodą.

Rzeki i zbiorniki wodne zajmują 335 ha, co stanowi 1,9% obszaru gminy, podczas gdy średnia dla województwa podlaskiego wynosi 1,37%. Wody rzek są wykorzystywane głównie do nawadniania zmeliorowanych łąk i częściowo do celów rekreacyjnych.

b) Wody podziemne

Wody podziemne o znaczeniu użytkowym występują głównie w piaszczysto – żwirowych przewarstwieniach utworów czwartorzędowych.

Pod względem hydrogeologicznym gmina Krypno znajduje się w granicach Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 217 „Pradolina Biebrzy”. Powierzchnia zbiornika rozciąga się wzdłuż zlewni rzeki Biebrzy, Wissy, Ełku i dolnej Jegrzni oraz Kanału Augustowskiego i wynosi około 1295 km². Zbiornik utworzył się w obrębie wachlarza usypanego stożka sandrowego na przedpolu lodowca. Kształt i miąższość zasypu jest nieregularna i waha się od kilku do kilkunastu metrów. Szacunkowe zasoby dyspozycyjne zbiornika kształtują się w wysokości około 200 tys. m³/dobę, przy średniej głębokości ujęcia od 45 do 50 m. Na przeważającej części obszaru brak jest dostatecznie wykształconej warstwy izolacyjnej z uwagi na zaleganie w podłożu osadów torfowych i piaszczystych charakteryzujących się dużą infiltracją. Z tego względu zbiornik narażony jest na zanieczyszczenie wód podziemnych. Ujęcie należy do II klasy czystości.

Na terenie gminy występują płytko zalegające wody gruntowe. Głębokość poziomu tych wód jest zróżnicowana i uwarunkowana budową geologiczną. Przeważają tereny z wodą gruntową na głębokości 0-1m. Obszary suche z wodą występującą głębiej 3-8m stanowią niewielki procent. Na terenie gminy brak jest udokumentowanych pokładów wód leczniczych i termalnych.

Badania przeprowadzone na obszarze województwa podlaskiego, przez WIOŚ w Białymstoku, pozwalają stwierdzić, że jakość wód podziemnych należy określić jako dobry. W ujęciu statystycznym w 69,5% zbadanych otworów jakość wód zaliczano do wód o dobrym stanie jakościowym (I, II, III klasa), a 30,5% do wód niezadowolającej i złej jakości (IV i V klasy).

Większość zasobów wód podziemnych nadaje się do bezpośredniego wykorzystania na cele konsumpcyjne – po zastosowaniu prostych metod uzdatniania (usuwania naturalnych pierwiastków żelaza i manganu) i na cele gospodarcze.

Lasy

W 2017 roku lasy o powierzchni 992 ha stanowią 8,8% obszaru gminy Krypno. W zdecydowanej większości są to lasy gospodarcze, zaś ich główną funkcją jest produkcja drewna na potrzeby gospodarki narodowej i osób fizycznych.

Lasy są najbardziej naturalną formacją przyrodniczą związaną z krajobrazem oraz niezbędnym czynnikiem równowagi środowiska przyrodniczego. Szczególną rolę w ochronie ekosystemów leśnych ich biocenoz oraz zachodzących naturalnych procesów przyrodniczych, odgrywają tereny chronione i rezerваты leśne. Poza funkcją produkcyjną, lasy spełniają też rolę glebochronną, wzbogacającą krajobraz gminy oraz wpływają na mikroklimat lokalny.

Stan zdrowotny lasów na terenie gminy Krypno jest dobry. W pobliżu obszarów leśnych nie znajdują się zakłady przemysłowe, dlatego nie wyodrębniono stref zagrożenia przemysłowego.

Warunki glebowe

W podziale przestrzennym województwa na regiony glebowo-rolnicze, gmina należy do regionu Nadnarwiańskiego, charakteryzującego się dominacją użytków zielonych o słabej i bardzo słabej jakości. Dominują grunty orne o niskiej klasie bonitacyjnej:

- klasa III - 342ha,
- klasa IV - 1650ha,
- klasa V - 941ha,
- klasa VI - 915ha.

Obszary przyrodnicze i obiekty chronione prawnie

Gmina Krypno leży na terenach posiadających zachowane w znacznym stopniu środowisko przyrodnicze, o wysokich walorach unikalnych w skali Europy. Wchodzi w skład makroregionu funkcjonalnego „Zielone Płuca Polski”. Od zachodu graniczy z Biebrzańskim Parkiem Narodowym. Południowa część gminy obejmuje zasięgiem Dolinę Narwi – wieloprzestrzenny element ekosystemu przyrodniczego o znaczeniu ponadregionalnym wchodzący w skład krajowego Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych.

Obszar gminy charakteryzuje się dużym stopniem naturalności szaty roślinnej oraz wysoką bioróżnorodnością.

a) Krainy przyrodnicze

Gmina Krypno leży na terenie Krainy Mazursko-Podlaskiej, w dzielnicy Wysoczyzny Białostockiej w:

- Mezonegionie Kotliny Biebrzańskiej (część południowo-zachodnia gminy),
- Mezonegionie Wzniesień Sokólsko-Białostockich (część północno-wschodnia gminy).
- niewielki, wschodni odcinek terenu gminy obejmuje zasięgiem Mezonegion Puszczy Knyszyńskiej.

b) Obszary podlegające ochronie prawnej

Na terenie gminy Krypno ochronie prawnej podlegają:

1. Obszar krajobrazu chronionego „Dolina Narwi” utworzony uchwałą Nr XII/84/86 W.R.N. w Białymstoku z dnia 29 kwietnia 1986r. (Dz. Urz. W.B. Nr 12, poz. 128), zmieniony rozporządzeniem Nr 6/98 Wojewody Białostockiego z dnia 20 maja 1998r. (Dz. Urz. W.B. Nr 10, poz. 50).
2. Obszar otuliny Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej utworzony uchwałą Nr XXVI/172/88 W.R.N. w Białymstoku z dnia 24 maja 1988r. (Dz.Urz. W.B. Nr 9, poz. 94), zmieniony rozporządzeniem Nr 3/98 Wojewody Białostockiego z dnia 20 maja 1998r. (Dz.Urz. W.B. Nr 10, poz. 47), oraz uznane zarządzeniami Wojewody inne obiekty przyrodnicze i pomniki przyrody.

Gmina sąsiaduje też bezpośrednio z terenem Biebrzańskiego Parku Narodowego.

2.3. Strefa społeczna

Demografia

Na terenie gminy Krypno zamieszkuje 3970 osób. Ludność Gminy stanowi około 0,34% ludności województwa podlaskiego i około 9,62% powiatu monieckiego. Powierzchnia gminy wynosi 113 km² i stanowi 8,10% powierzchni powiatu monieckiego i 0,55% powierzchni województwa podlaskiego. Gmina Krypno jest gminą wiejską i jest jedną z najmniejszych gmin w całym województwie.

Tabela 2. Liczba ludności na przestrzeni lat

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ogółem	4 091	4 069	4 031	4 047	4 061	4 043	3 970
mężczyźni	2 043	2 036	2 021	2 013	2 021	2 014	1 978
kobiety	2 048	2 033	2 010	2 034	2 040	2 029	1 992

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS

Liczba mieszkańców gminy Krypno systematycznie maleje. W 2012 roku gmina liczyła 4091 mieszkańców, zaś w 2018 roku 3970 osób. Na przestrzeni tych lat liczba mieszkańców zmalała o 121 osoby. Powodem tego zjawiska jest ujemny przyrost naturalny oraz migracja mieszkańców gminy.

Tabela 3. Struktura demograficzna

	Gmina Krypno					
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Urodzenia żywe	39	34	35	37	32	41
Zgony	42	56	47	45	37	39
Przyrost naturalny	-3	-22	-12	-8	-5	2
Przyrost naturalny na 1000 ludności	-0,73	-5,41	-2,95	-1,99	-1,23	0,49
Saldo migracji	-18	-1	-12	-6	6	-26
Saldo migracji na 1000 osób	-4,4	-0,2	-3,0	-1,5	1,5	-6,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS

W ostatnich kilku latach przyrost naturalny w gminie Krypno jest ujemny. Jedynie w roku 2017 możemy zauważyć lekki wzrost. Podobnie sytuacja wygląda w przypadku salda migracji. Jedynie w 2016 roku saldo jest dodatnie, w pozostałych latach jest ujemne.

Tabela 4. Struktura wiekowa mieszkańców gminy Krypno w %

	Gmina Krypno					
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
w wieku przedprodukcyjnym	20,1	19,4	18,5	18,1	17,9	17,4
w wieku produkcyjnym	61,1	61,6	61,6	61,9	62,7	62,4
w wieku poprodukcyjnym	18,7	18,5	18,4	18,9	18,7	19,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS

Struktura wiekowa na przestrzeni lat w gminie Krypno wyraźnie się zmienia. Zaobserwować można spadek mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym z 20,1% w roku 2012, do 17,4% w roku 2017. W wyniku tego spadku, obserwujemy wzrost mieszkańców w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym. Powyższe dane wyraźnie wskazują na problem „starzenia się gminy”. W ostatnich 3 latach mieszkańców w wieku poprodukcyjnym jest więcej niż najmłodszych mieszkańców gminy.

Tabela 5. Struktura wiekowa mieszkańców gminy Krypno na tle powiatu i województwa

	Gmina Krypno	Powiat moniecki	Województwo podlaskie
w wieku przedprodukcyjnym	17,4	16,2	17,8
w wieku produkcyjnym	62,4	63,0	63,6
w wieku poprodukcyjnym	19,1	20,8	18,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS

Struktura wiekowa mieszkańców gminy Krypno nie wyróżnia się wyraźnie na tle powiatu oraz województwa. We wszystkich przypadkach dominują mieszkańcy w wieku produkcyjnym, kolejną grupę stanowią mieszkańcy w wieku poprodukcyjnym. Mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym jest najmniej. Województwo, powiat oraz gmina dotyka problem starzejącego się społeczeństwa.

Edukacja

Szkoły są jednostkami publicznymi, ich cele i zadania określone są w ustawie o systemie oświaty. Zapewniają możliwość bezpłatnej nauki wszystkim uczniom zgodnie z ich indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz predyspozycjami. Sprawują opiekę nad uczniami oraz współdziałają z rodzicami. Realizują optymalne warunki rozwoju ucznia z zachowaniem zasad bezpieczeństwa oraz promocji i ochrony zdrowia. Ponadto umożliwiają uczniom podtrzymywanie tożsamości narodowej, językowej i religijnej. Zgodnie z wykazem Kuratorium Oświaty w Białymstoku na terenie Gminy Krypno funkcjonuje jedno przedszkole samorządowe, dwie publiczne szkoły podstawowe i publiczne gimnazjum.

Tabela 6. Wykaz szkół w gminie Krypno

Nazwa	Adres	Liczba uczniów (stan na 2018)	Organizacja zarządzająca
Przedszkole Samorządowe w Krypnie Kościelnym	Krypno Kościelne 48	87	Gmina Krypno
Szkoła Podstawowa	Krypno Kościelne 48	206	Gmina Krypno
Publiczne Gimnazjum im. Ojca Świętego Jana Pawła II	Krypno Kościelne 48	43	Gmina Krypno
Szkoła Podstawowa w Długołęce	Długołęka 50, Krypno Kościelne 50	63	SOS PPiN "Eduktor" w Łomży

Źródło: Dane z Urzędu gminy Krypno

Wskaźnik skolaryzacji jest jednym z podstawowych wskaźników stosowanych do badania poziomu edukacji. Stopa skolaryzacji to odsetek osób uczących się obliczany w stosunku do

liczby ludności w określonym przedziale wiekowym. Przedział ten dla szkół podstawowych wynosi 7-13 lat, dla gimnazjów 13-16 lat.

Tabela 7. Wskaźnik skolaryzacji w Gminie Krypno

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
szkoły podstawowe	82,77%	78,29%	72,15%	71,20%	71,39%	74,83%
Gimnazja	89,87%	89,16%	84,30%	86,54	92,37%	88,10%

Źródło: Baza danych Lokalnych

Tabela 8. Wyniki testów gimnazjalnych na tle powiatu, województwa i kraju

	język polski	historia i WOS	Matematyka	przedmioty przyrodnicze	język angielski poziom pod.	język niemiecki poziom pod.
gmina Krypno	68%	61%	53%	50%	80%	40%
Powiat	64%	56%	48%	52%	63%	41%
województwo	67%	59%	53%	56%	69%	52%
Kraj	68%	59%	52%	56%	68%	52%

Źródło: Urząd Gminy Krypno

Wyniki egzaminów w gminie Krypno na tle powiatu, województwa oraz kraju wypadają poprawnie. Należy zauważyć bardzo dobre wyniki z języka polskiego oraz z języka angielskiego (poziom podstawowy). Pozostałe wyniki są zbliżone do średnich krajowych.

Kultura, sport i rekreacja

Animatorami życia kulturalnego na terenie Gminy Krypno są: Gminny Ośrodek Kultury oraz Gminna Biblioteka Publiczna w Krypnie.

Upowszechnianiem kultury w Gminie Krypno zajmuje się Gminny Ośrodek Kultury w Krypnie i sieć sześciu świetlic wiejskich na terenie Gminy Krypno:

- Świetlica wiejska w Długołęce II „Paryż”,
- Świetlica wiejska w Długołęce I „Warszawa”,
- Świetlica wiejska w Kruszynie (wybudowana na nowo w 2010 roku),
- Świetlica wiejska w Peńskich,
- Świetlica wiejska w Górze (otwarta w styczniu 2011 roku),
- Świetlica wiejska w Zastoczu (otwarta w styczniu 2012 roku).

Gminny Ośrodek Kultury jest gminną instytucją kultury, której zadaniem jest zaspokajanie potrzeb kulturalnych społeczeństwa Gminy poprzez upowszechnianie różnych dziedzin kultury narodowej i regionalnej z udziałem mieszkańców i aktywnego ich uczestnictwa w życiu kulturalnym.

W Gminnym Ośrodku Kultury odbywają się co tygodniowe warsztaty rysunkowe, zajęcia muzyczne, zajęcia plastyczne, zajęcia podstaw programowania oraz zajęcia dla mażorettek. GOK organizuje też czas dla dzieci w czasie ferii zimowych oraz w okresie letnim.

Gminny Ośrodek Kultury w Krypnie zrealizował szereg imprez kulturalnych, sportowych oraz edukacyjnych, z których należy wymienić:

- „Klub ROBOFUNów” - w projekcie pracowano nad umiejętnościami planowania działań i osiągania sukcesów, a także nad podniesieniem kompetencji technologicznych (robotyka, programowanie i kodowanie);
- Bal Sportowca – współpraca z UKS Krypnianka;
- Dzień Babci i Dziadka - współpraca z Kołem Terenowym Związku Emerytów i Rencistów;
- Dzień Kobiet – zorganizowanie wyjazdu do kina;
- warsztaty śpiewu – współpraca ze Stowarzyszeniem Dziedzictwo Podlasia;
- cykl warsztatów wielkanocnych;
- Wiosenny Rajd Nordic Walking;
- eliminacje gminne konkursu recytatorskiego "Baje, bajki, bajeczki";
- Spotkanie grup pielgrzymkowych "Do Matki Bożej Krypnińskiej z pieśnią pielgrzymkową" oraz konkurs plastyczny Laurka Matce Bożej połączone z Piknikiem Rodzinnym – we współpracy z Parafią pw. Narodzenia NMP w Krypnie oraz Wspólnotą Przyjaciele Oblubieńca;
- gminne eliminacje Festiwalu Piosenki Przedszkolaków "MAMA, TATA I JA";
- Rajd rowerowy do Długołęki przez Zastocze – współpraca z Gminną Biblioteką Publiczną w Krypnie;
- wyjazd dzieci na Nadbiebrzański Piknik Integracyjny w Dolistowie nad Biebrzą
- DNI KRYPNA;
- Projekt „Między Paryżem a Warszawą – teatr w Długołęce” – Podlaski Pomost Kultury – WOAK w Białymstoku;
- Wyjazd na Przegląd Kapel i Śpiewaków Ludowych z Województwa Podlaskiego „W poszukiwaniu i przekazywaniu folkloru” w Osowiczach;
- Bal Seniora;
- Wieczorek Patriotyczny;
- Spotkanie opłatkowe i podsumowanie konkursu na najpiękniejszą kartkę bożonarodzeniową.

Tabela 9. Statystyki dotyczące imprez kulturowych i ich uczestników w gminie Krypno

Liczba imprez	Grupy artystyczne	Koła/kluby/sekcje
22	4	2
Uczestnicy imprez	Członkowie grup artystycznych	Członkowie kół/klubów/sekcji
1420	47	31

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS

W 2017 roku w gminie Krypno zorganizowano 22 imprezy w których uczestniczyło 1420 osób. Na terenie gminy istnieją 4 grupy artystyczne oraz 2 kluby, w których w sumie działa 78 członków.

Na terenie Gminy Krypno funkcjonują dwa zespoły śpiewacze z wieloletnią tradycją: Długołęczanki i Góranki. Zespoły były wielokrotnie nagradzane na różnego rodzaju przeglądach, konkursach, festiwalach. Z uwagi na wiek obydwu zespoły niechętnie biorą udział w proponowanych im uroczystościach. Brakuje też chętnych na kontynuowanie tradycji śpiewu ludowego. Na terenie gminy istnieje też Kapela Mietka Buraka.

Drugą instytucją kultury działającą na terenie Gminy Krypno jest Gminna Biblioteka Publiczna w Krypnie. Na terenie gminy Krypno funkcjonuje również Filia Biblioteczna w Długołęce.

Celem działalności Biblioteki jest organizowanie działalności bibliotekarskiej i kontynuowanie działalności gminnej biblioteki publicznej oraz upowszechnianie i ochrona kultury.

Księgozbiór biblioteki na terenie gminy Krypno liczy ponad 27 tysiące woluminów. W 2017 roku w bibliotekach na terenie gminy zarejestrowanych było 689 czytelników, wypożyczono w sumie ponad 13 tysięcy pozycji.

Tabela 10. Statystyki dotyczące placówek bibliotecznych na terenie gminy Krypno

Placówki biblioteczne i filie [l. obiektów]	Księgozbiór [wol.]	Czytelnicy w ciągu roku [osoba]	Wypożyczenia na zewnątrz [wol.]
2	27 621	689	13 535

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS

Gminny ośrodek realizuje również działania gminy z zakresu upowszechniania aktywności fizycznej. Według danych Banku Danych Lokalnych, rejestrowanych przez Główny Urząd Statystyczny, na terenie gminy Krypno funkcjonuje 1 klub sportowy, w którym ćwiczy ogółem 63 osób.

Tabela 11. Liczba oficjalnie zarejestrowanych klubów sportowych, ich członków i ćwiczących

Kluby	Członkowie	Ćwiczący	Sekcje
1	63	63	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS

Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w ich wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Realizacją zadań pomocy społecznej zajmuje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Oprócz zadań z pomocy społecznej ośrodek prowadzi świadczenia rodzinne, fundusz alimentacyjny,

dotatki mieszkaniowe i Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Współpracuje z innymi jednostkami organizacyjnymi samorządu, administracją rządową, powiatowymi centrami pomocy rodzinie, urzędami pracy, służbą zdrowia, ubezpieczeniami społecznymi, sądami, stowarzyszeniami, kościołem, fundacjami i innymi podmiotami. Zadania realizowane są na bazie środków zadań zleconych przekazywanych przez Wojewodę i zadań własnych – środków z budżetu gminy i dotacji celowych.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krypcie jest gminną jednostką organizacyjną realizującą zadania gminy z zakresu pomocy społecznej. Rodzaj, forma i rozmiary świadczeń pomocy społecznej powinny być odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy oraz powinny odpowiadać celom i mieścić się w możliwościach organu świadczącego pomoc.

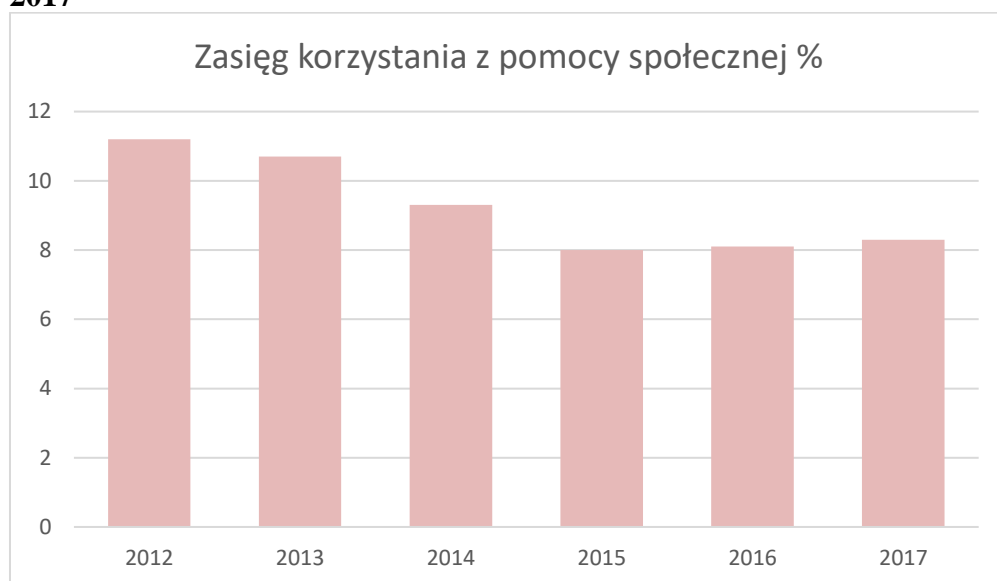
W Gminie Krypno, w 2017 roku, liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej wynosiła 98. Zmiany w liczbie takich gospodarstw oraz liczbę osób korzystających z pomocy w tych gospodarstwach na przełomie lat obrazuje tabela poniżej.

Tabela 12. Liczba gospodarstw i osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Krypno w latach 2012 - 2017

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Liczba gospodarstw domowych korzystających ze pomocy społecznej	111	106	99	87	97	98
Liczba osób korzystających ze pomocy społecznej	461	436	378	320	328	337
Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	232	215	196	186	217	217

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS

Zasięg korzystania z pomocy społecznej to udział osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem. Kształtowanie się tego wskaźnika na przełomie lat 2012-2017 przedstawia wykres poniżej.

Wykres 1. Zasięg korzystania z pomocy społecznej w gminie Krypno w latach 2012 - 2017

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS

Dane wskazują na dynamiczny spadek skali korzystania z pomocy społecznej w latach 2012 – 2015 oraz stopniowy wzrost od 2015 roku, mimo przecież dobrej sytuacji gospodarczej w kraju w ostatnich latach. Oznacza to potrzebę pogłębionych analiz.

W dalszej części dokumentu w rozdziale 3 dokładnie przeanalizowano pomoc świadczona przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Krypnie z podziałem na poszczególne sołectwa.

Ochrona zdrowia

Podstawowa publiczna opieka zdrowotna jest zabezpieczona przez Gminny Ośrodek Zdrowia w Krypnie, który merytorycznie podlega pod Zakład Opieki Zdrowotnej w Mońkach. Zadaniem personelu GOZ jest nie tylko leczenie ale przede wszystkim zapobieganie wszelkim chorobom i uzależnieniom cywilizacyjnym, społecznym a także wszelkim nałogom.

Profilaktykę prowadzi się na terenie Ośrodka jak również wśród dzieci i młodzieży szkolnej. Prowadzone są zajęcia poświęcone programom zdrowotnym ogólnokrajowym jak i lokalnym. Organizowane spotkania z rodzicami mają na celu poszerzenie wiadomości na temat chorób dzieci i młodzieży oraz postępowania w razie nasilenia się objawów.

Osoby starsze, samotne czy niedołążne objęte są opieką pielęgniarstwo – lekarską. Kobiety ciężarne i nowonarodzone dzieci podlegają również opiece położnej.

Podstawowym celem Gminnego Ośrodka Zdrowia w Krypnie jest:

- udzielanie ambulatoryjnych świadczeń zapobiegawczo - leczniczych w rodzaju podstawowej opieki zdrowotnej służących zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu i poprawie zdrowia,
- propagowanie oświaty zdrowotnej i promocji zdrowia,
- udzielanie świadczeń i objęcie opieką kobiety ciężarnej, położnicy i noworodka.

Świadczenia zdrowotne udzielane są w:

- gabinetach lekarskich poradni ogólnej,
- poradni dla dzieci,
- gabinecie pielęgniarki środowiskowo – rodzinnej,
- gabinecie położnej środowiskowo – rodzinnej,
- gabinecie zabiegowym pielęgniarki POZ.

2.4. Sytuacja gospodarcza

Działalność gospodarcza

Na terenie gminy Krypno dominują mikroprzedsiębiorstwa prowadzone przez osoby fizyczne. Największy udział w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych przypada podmiotom zatrudniającym od 0 do 9 pracowników.

Tabela 13. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy Krypno

Dane dotyczą roku 2017	Podmioty gospodarcze	w tym, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
Ogółem	237	190
Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	19	18
Sekcja B – Górnictwo i wydobywanie	0	0
Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe	18	15
Sekcja D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0
Sekcja E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	3	2
Sekcja F – Budownictwo	56	56
Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	49	40
Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa	15	15
Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	2	2
Sekcja J – Informacja i komunikacja	0	0
Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	3	3
Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	4	2
Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	12	11
Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	5	5
Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	9	0
Sekcja P – Edukacja	5	0
Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	9	8
Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	5	1
Sekcja S – Pozostała działalność usługowa; Sekcja T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby; Sekcja U – Organizacje i zespoły eksterytorialne	23	12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS

Według rodzaju działalności PKD 2007 najwięcej podmiotów działa w branży niezwiązanej z przemysłem i budownictwem oraz rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem. Głównie jest to działalność usługowa i handlowa. W strukturze własności dominuje sektor prywatny. Podmioty należące do sektora publicznego stanowią niecałe 4% podmiotów ogółem.

Tabela 14. Liczba podmiotów gospodarczych (wybrane grupy) na terenie gminy Krypno w latach 2012 - 2017

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ogółem	204	215	219	231	226	237
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	23	22	17	16	16	19
Przetwórstwo przemysłowe	16	18	18	18	19	18
Budownictwo	35	41	46	52	52	56
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	47	47	50	54	49	49
Pozostała działalność	83	87	88	90	90	95

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS

Na przestrzeni lat widoczny jest ogólny wzrost liczby podmiotów gospodarczych o około 16%. Na terenie gminy rozwija się budownictwo, szczególną rolę odgrywają inwestorzy indywidualni w budownictwie mieszkaniowym.

W ogólnej strukturze podmiotów gospodarczych dominuje sekcja Budownictwo oraz Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, odpowiednio 23,6% i 20,7%.

Miernikami wskazującymi na poziom przedsiębiorczości mieszkańców danego obszaru, są wskaźnik liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców oraz wskaźnik liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności.

Tabela 15. Wskaźniki przedsiębiorczości na terenie gminy Krypno w latach 2012 - 2017

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności						
PODLASKIE	790	808	825	835	842	854
Powiat moniecki	538	549	558	563	580	598
Krypno	499	528	543	571	557	586
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności						
PODLASKIE	62	63	64	64	64	65
Powiat moniecki	42	43	43	43	45	46
Krypno	38	40	42	45	44	47

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS

Wskaźnik liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców dla gminy Krypno jest zdecydowanie niższy niż poziom dla województwa, i nieznacznie niższy od powiatu monieckiego. Należy jednak zwrócić uwagę że na przestrzeni ostatnich kilku lat wskaźnik ten zdecydowanie wzrósł i zbliżył się do poziomu powiatu.

Wskaźnik osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności w gminie jest wyższy niż dla powiatu jednak zdecydowanie niższy niż poziom wojewódzki. Wskaźnik ten jednak też znacząco się wzrósł na przestrzeni ostatnich lat.

Tabela 16. Podmioty gospodarki o liczbie pracujących powyżej 49 osób na 10 tys. mieszkańców

Nazwa	podmioty gospodarki narodowej o liczbie pracujących powyżej 49 osób na 10 tys. mieszkańców					
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
PODLASKIE	7,2	7,0	7,0	6,9	6,8	7,0
Powiat moniecki	3,8	4,0	4,1	4,1	4,1	4,4
Krypno	2,4	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS

Istotną kwestią determinującą sytuację ekonomiczną w danej gminie jest struktura podmiotów według klas wielkości. W polskiej gospodarce dominują podmioty najmniejsze, zatrudniające do 9 osób. Widać wyraźnie, że na terenie gminy Krypno podmioty o liczbie pracujących powyżej 49 jest zdecydowanie mniej niż w powiecie oraz województwie.

Rozwój przedsiębiorczości w gminie Krypno jest zdecydowanie mniejszy w porównaniu do województwa i powiatu. Szczególnie wyraźny jest brak średnich i dużych przedsiębiorstw. Pomimo tego w ostatnich latach widać wzrost liczby przedsiębiorstw, szczególnie w branży budowlanej.

Rynek pracy

Na wielkość zatrudnienia wpływają następujące czynniki:

- cechy demograficzne ludności – udział ludności w wieku produkcyjnym, poziom wykształcenia ludności,
- poziom rozwoju gospodarczego obszaru gminy,
- poziom aktywności zawodowej ludności w wieku produkcyjnym,
- stan zdrowotny ludności w wieku produkcyjnym.

Według danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego w 2017 roku w gminie Krypno pracowały 137 osoby (w tym 103 kobiety i 34 mężczyźni). Kobiety stanowiły ponad 75%, pracujących w gminie. Poziom zatrudnienia w gminie od 2013 roku stale się zmniejsza. Jest to trend odwrotny w stosunku do sytuacji w powiecie, województwie oraz w sali kraju. Dynamika zatrudnienia w gminie względem 2012 roku zmniejszyła się o 13,8%, w momencie gdy w Polsce dynamika zatrudnienia zwiększyła się o 10,3%. Mała liczba osób pracujących w gminie wynika z jej specyfiki – położenia w pobliżu Białegostoku (część mieszkańców gminy pracuje w Białymstoku) oraz ze względu na to, że duża część mieszkańców pracuje w rolnictwie.

Tabela 17. Pracujący według płci w gminie Krypno w latach 2012 - 2017

Rok	Jednostka terytorialna	POLSKA	PODLASKIE	Powiat moniecki	Krypno
2012	[osoba]	8 589 779	207 905	3 689	159
2013		8 681 877	210 183	3 682	193
2014		8 864 415	214 817	3 791	172

2015		8 935 102	214 690	3 684	166
2016		9 225 051	220 742	3 689	158
2017		9 476 011	227 422	3 800	137
Dynamika zmiany w % (2012 - 2017)	[2012 - 100%]	10,3	9,4	3,0	-13,8
Udział mężczyzn w ogólnej liczbie zatrudnionych	[%]	50,0	48,2	39,7	24,8
Udział kobiet w ogólnej liczbie zatrudnionych	[%]	50,0	51,8	60,3	75,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS

Istotnym zjawiskiem determinującym sytuację na rynku pracy jest bezrobocie i reprezentacja osób bezrobotnych w zasobie ludności w wieku produkcyjnym. Udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Krypno w latach 2012-2017 był niższy w relacji do poziomu tego wskaźnika dla kraju, województwa podlaskiego i powiatu monieckiego. Wskaźnik ten w gminie Krypno w 2017 roku wyniósł 4,0%, natomiast w Polsce – 4,6%, a w województwie podlaskim – 5,4%, zaś w powiecie białostockim – 4,2%.

Tabela 18. Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym według płci w gminie Krypno w latach 2012 - 2017

Jednostka terytorialna	ogółem					
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]	[%]
POLSKA	8,7	8,8	7,5	6,5	5,6	4,6
PODLASKIE	9,0	9,3	8,0	7,3	6,5	5,4
Powiat moniecki	8,0	8,1	7,1	7,1	5,4	4,2
Krypno	6,8	8,0	5,9	7,0	5,3	4,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS

W stosunku do roku 2012 liczba bezrobotnych zmniejszyła się o 25,7%. W kraju, województwie oraz powiecie dynamika zmian była wyższa, ale wynika to z ilości zarejestrowanych bezrobotnych. Wskaźnik bezrobocia w kraju, województwie oraz powiecie był wyższy dlatego dynamika zmian też była wyższa.

Tabela 19. Liczba bezrobotnych w gminie Krypno w latach 2012 - 2017

Jednostka terytorialna	ogółem							Dynamika zmiany w % (2012 - 2018) [2012 -100%]
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	[osoba]	
POLSKA	2 136 815	2 157 883	1 825 180	1 563 339	1 335 155	1 081 746	968 888	54,7
PODLASKIE	68 705	70 889	60 394	55 019	48 361	39 997	36 786	46,5
Powiat moniecki	2 114	2 149	1 887	1 880	1 415	1 084	1 137	46,2
Krypno	171	201	149	178	137	101	127	25,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS

W 2018 roku na obszarze gminy Krypno zarejestrowanych było 127 bezrobotnych, w tym około 53,5% stanowiły kobiety. Osoby do 30 roku życia stanowiły 37% bezrobotnych, wskaźnik ten jest wyższy w stosunku do kraju, województwa i powiatu. Ponad 58% bezrobotnych stanowiły osoby długotrwale bezrobotne, które najtrudniej zaktywizować i jednocześnie trzeba ponieść największe koszty tej aktywizacji. Wśród najdłużej pozostających bez zatrudnienia sporo jest osób, które szukają aktywnie pracy, ale ich umiejętności, doświadczenie, a także wiek powodują, że najtrudniej im znaleźć ofertę pracy.

Tabela 20. Udział procentowy poszczególnych grup w ogólnej liczbie bezrobotnych w latach 2012 - 2017

Nazwa	Udział procentowy poszczególnych grup w ogólnej liczbie bezrobotnych:			
	Kobiety	Mężczyźni	do 30 roku życia	długotrwale bezrobotni
	%	%	%	%
POLSKA	56,0	44,0	26,0	52,4
PODLASKIE	47,6	52,4	27,2	57,7
Powiat moniecki	47,4	52,6	34,2	57,0
Krypno	53,5	46,5	37,0	58,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych, GUS

Rolnictwo

Specjalnością Gminy Krypno jest rolnictwo, a w szczególności hodowla bydła mlecznego, trzody chlewnej oraz drobiu. Gmina Krypno należy do V rejonu agrarnego, w którym dominuje uprawa zbóż, ziemniaków, roślin przemysłowych oraz hodowla trzody chlewnej, bydła oraz drobiu.

Rolnictwo jest dominującym działem gospodarki gminy, jednak jakość gleb nie sprzyja wysokiej produktywności – większość gruntów ornych to gleby niskich klas bonitacyjnych. Pomimo tych niesprzyjających warunków przyrodniczych, gmina zajmuje czołową lokatę w województwie pod względem produkcji zwierzęcej.

Na 629 gospodarstw domowych z dochodami z różnych źródeł przypada 621 gospodarstw domowych, w których jednym ze źródeł dochodów jest działalność rolnicza. Wśród gospodarstw rolnych, 433 gospodarstwa posiadają ciągniki rolnicze, gdzie łączna ich ilość wynosi 810 sztuk (ok. 1,87 ciągnika przypada na jedno gospodarstwo). Powierzchnia gospodarstw rolnych wynosi około 77,6 % powierzchni całej gminy.

Tabela 21. Struktura użytków rolnych w gminie Krypno

	Powierzchnia użytków rolnych	Grunty orne	Sady	Łąki	Pastwiska
[ha]	8986	4118	17	3218	1633
[%]	100	45,83	0,19	35,81	18,17

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Największą powierzchnię stanowią użytki zielone (łąki i pastwiska) – 54 % powierzchni oraz grunty orne – 45,8 % powierzchni. Świadczy to o specjalizacji gospodarstw w hodowli bydła, głównie krów mlecznych.

W hodowli dominuje drób, bydło oraz trzoda chlewna.

Tabela 22. Liczba sztuk zwierząt gospodarczych

Zwierzęta gospodarskie (w sztukach)						
bydło razem	bydło krowy	trzoda chlewna razem	trzoda chlewna lochy	konie	drób ogółem razem	drób ogółem drób kurzy
8 372	4 712	1 265	148	102	413 395	379 250

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Podstawę zasiewów stanowią zboża. Produkcja rolna na obszarze gminy charakteryzuje się pewnymi negatywnymi zjawiskami, mogącymi mieć ujemne skutki w przyszłości. Najważniejsze z nich to:

- jednorodność upraw (dominacja zbóż kosztem roślin motylkowych, paszowych i przemysłowych),
- niewielka stosunkowo powierzchnia uprawy ziemniaków,
- niewłaściwie stosowany płodozmian.

Tabela 23. Powierzchnia zasiewów wg rodzajów

Zboża - rodzaje	Powierzchnia [ha]
ogółem	3316,6
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	2742,34
pszenica ozima	27,83
pszenica jara	57,79
żyto	448,09
jęczmień ozimy	18,32
jęczmień jary	79,54
owies	268,18
pszenżyto ozime	558,7
pszenżyto jare	67,57
mieszanki zbożowe ozime	44,51
mieszanki zbożowe jare	1171,81
kukurydza na ziarno	30,44
ziemniaki	69,92
uprawy przemysłowe	4,53
buraki cukrowe	4,53

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Wśród zasiewów dominują mieszanki zbożowe jare (ok. 35,33% zasiewów ogółem) oraz pszenżyto ozime (ok. 17% zasiewów ogółem).

Turystyka

Gmina Krypno leży na terenach posiadających zachowane w znacznym stopniu środowisko przyrodnicze, o wysokich walorach, unikatowych w skali Europy. Wchodzi w skład makroregionu „Zielonych Płuc Polski”. Od zachodu graniczy z Biebrzańskim Parkiem Narodowym. Południowa część obejmuje swoim zasięgiem Dolinę Narwi, którą zalicza się do Krajowego Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych. Wschodni odcinek terenu gminy obejmuje zasięgiem Puszcę Knyszyńską.

Kresowy charakter całego Podlasia sprawił, że ta część Polski znalazła się poza głównym nurtem rozwoju architektury, urbanistyki i gospodarki. Miejscowe zabytki są najczęściej powtórzeniem wzorów wypracowanych w innych częściach Polski lub za granicą. Niewątpliwie najważniejszym walorem kulturowym gminy, istotnym również z punktu widzenia turystyki, jest Sanktuarium Matki Bożej Pocieszenia wraz z cmentarzem przykościelnym, kapliczkami na cmentarzu i ogrodzeniem. Krypno jest znanym na Podlasiu miejscem pielgrzymek z cudownym Obrazem Matki Boskiej z Dzieciątkiem zwanego też obrazem Matki Boskiej Pocieszenia. Obraz ten jest polską kopią cudownego obrazu Matki Boskiej Śnieżnej z kościoła Santa Maria Maggiore w Rzymie. Każdego roku pielgrzymuje tu kilkadziesiąt tysięcy wiernych z całej Polski. W ostatnich latach Sanktuarium Matki Boskiej Pocieszenia odwiedza ok. 10-11 tys. pielgrzymów rocznie. W Domu Pielgrzyma przy Sanktuarium z noclegu korzysta ok. 350 osób rocznie.

We wsi Morusy znajduje się muzeum znanego przyrodnika Włodzimierza Puchalskiego - małe prywatne muzeum poświęcone pamięci Włodzimierza Puchalskiego, na parterze znajdują się eksponaty związane z życiem i pracą przyrodnika. Znajdują się w niej stare sprzęty i zbiory etnograficzne gromadzone przez Włodzimierza Puchalskiego, jego albumy, obrazy pędzla jego żony.

Obiekty zabytkowe wpisane do rejestru zabytków

Zabytki architektury:

- Krypno Kościelne, kościół parafialny p.w. Narodzenia NMP wraz z cmentarzem przykościelnym oraz ogrodzeniem i kaplicami Siedmiu Bolesci Matki Bożej, nr rej.:705, decyzja z dnia 26 września 1988 r., l.dz. KL. WKZ-5340/17/88.
- Morusy, zagroda nr 6, dom, nr rej.: 465, decyzja z dnia 28 sierpnia 1979 r., l.dz. KL. WKZ-5340/41/79.
- Morusy, zagroda nr 6, stodoła, nr rej.:466, decyzja z dnia 28 sierpnia 1979 r., l.dz. KL. WKZ-5340/42/79 (obiekt rozebrany przed 2003 rokiem, dokumenty przekazane do GKZ o wykreślenie z rejestru).

Zabytki ruchome:

- Krypno Kościelne, część wyposażenia kościoła parafialnego p.w. Narodzenia NMP [ołtarz główny, ołtarz boczny Przemienienia Pańskiego, ołtarz boczny Św. Katarzyny Aleksandryjskiej, ambona, tabernakulum, krucyfiks], nr rej.: B-397, decyzja z dnia 17 sierpnia 1995 r., l.dz. WKZ-5340/6/95.

- Kapliczka dworska, usytuowana we wsi Bajki Zalesie nr 1, działka nr geod. 207, nr rej.: B-233 poz.1, decyzja z dnia 3 listopada 2010 r., l.dz. RR-IM-J/4011-26/09.
- Rzeźba - Chrystus Ukrzyżowany, usytuowana we wsi Bajki Zalesie nr 1, działka nr geod. 207, nr rej.: B-233 poz.2, decyzja z dnia 3 listopada 2010 r., l.dz. RR-IM-J/4011-26/09.

Zabytki archeologiczne:

- Kulesze Chobotki, kurhan, zlokalizowany na działce nr geod. 493, nr rej.: 230/A, decyzja z dnia 22 grudnia 1977 r., l.dz. 670-1/42/77.

Na terenie gminy znajduje się ok. 150 zabytków miejscowej architektury wpisanych do ewidencji Podlaskiego Konserwatora Zabytków. Wśród nich 5 zabytków architektury wpisanych jest do rejestru i są one objęte opieką konserwatora. Obiekty sakralne są własnością wspólnoty religijnej i to ona dba o ich wygląd i stan techniczny. Są to obiekty w miarę dobrze utrzymane i pielęgnowane. Inaczej przedstawia się stan drugiej dość licznej grupy zabytków związanej z osadnictwem na tym terenie. Należą do niej domy mieszkalne, budynki gospodarcze oraz wiatraki zbudowane najczęściej w XIX i na początku XX w. Są to najczęściej obiekty drewniane. Należą one do prywatnych właścicieli, którzy ze względów finansowych nie zawsze dbają o ich właściwy stan techniczny. Część z nich została już rozebrana. Grozi to bezpowrotną utratą tych niepowtarzalnych dóbr kulturowych gminy świadczących o jej historii i kulturze.

Prowadzona analiza zasobów oraz uwarunkowań wskazuje, że na obszarze gminy Krypno istnieją dobre warunki do rozwoju turystyki i wypoczynku.

Stworzenie dobrych warunków do promocji turystycznej regionu powinno polegać na:

- ułatwieniu realizacji inwestycji związanych z obsługą ruchu turystycznego,
- wytyczeniu i zagospodarowaniu tras turystycznych,
- upowszechnianiu agroturystyki,
- właściwym wykorzystaniu walorów przyrodniczych dla rozwoju ekoturystyką,
- poprawie stanu środowiska przyrodniczego obszarów najbardziej atrakcyjnych turystycznie,
- niedopuszczaniu do degradacji walorów przyrodniczych poprzez niewłaściwe ich użytkowanie,
- zagospodarowaniu turystycznemu drogi wojewódzkiej.

Oferty rozrywki

Na terenie gminy Krypno istnieje kilka ciekawych obiektów zabytkowych oraz archeologicznych. W miejscowości Krypno są również obiekty o wartości kulturowej wpisane do rejestru zabytków. Przez teren gminy przebiegają następujące szlaki turystyczne:

a) samochodowe

- Szlak Maryjny o długości 200 km: Białystok – Hodyszewo – Płonka Kościelna – Krypno – Różanystok – Święta Woda – Białystok. Trasą tą poruszają się pielgrzymki autokarowe do Sanktuarium Matki Boskiej w Archidiecezji Białostockiej;
- Szlak Królewski o długości 100 km: Białystok – Choroszcz – Tykocin – Krypno – Knyszyn – Białystok. Szlak nawiązuje do przebiegu starych traktów;
- Biebrzański Park Narodowy o długości 200 km: Białystok – Tykocin – Krypno – Knyszyn – Osowiec – Strękowa Góra – Jeżewo – Białystok. Szlak umożliwia zwiedzanie dolnego basenu BPN, siedziby parku w Osowcu oraz carski trakt;

b) piesze:

- Szlak im. Łukasza Górnickiego o długości 40 km: Tykocin – Morusy – Góra – Pogorzałki – Kozinice – Dobrzyniewo – Leńce – Jurowce – Wasilków. Szlak jest poświęcony pamięci sekretarza czterech królów polskich, starosty tykocińskiego i wasilkowskiego;
- Szlak Chwały Oręża Polskiego o długości 20 km: Tykocin – Tatary – Słomianka – Zajki – Strękowa Góra. Pierwotnie prowadził przez miejsca związane z walkami polskiego żołnierza, obecnie zmienił znaczenie na korzyść BPN;

c) kajakowe:

- Szlak Narwi o długości 150 km: Bondary – Narew – Ploski – Suraż – Bokiny – Kurowo – Złotoria – Góra – Tykocin – Kiermusy. Jest to popularna trasa ogólnopolskich spływów kajakowych;
- Szlak Nereśl – Narew – Jaskranka o długości 60 km: Jezioro Zygmunta Augusta – Bajki – Tykocin – Góra – Knyszyn.

d) rowerowe:

- Wschodni szlak rowerowy *Green Velo* o długości ponad 2 000 km. Jeden z odcinków szlaku wiedzie przez gminę Krypno i pozostałe gminy powiatu monieckiego, tj. gminę Jasionówka, Trzcianne, Jaświły, Knyszyn, Mońki i Goniądz.

Obiekty i imprezy sportowe

Do największych obiektów sportowych w gminie Krypno zalicza się boisko piłkarskie, boisko Orlik w Krypnie Kościelnym oraz Hala Sportowo-Widowiskowa w Krypnie Kościelnym. We wsiach na terenie Gminy istnieją lokalne boiska piłkarskie.

Na terenie gminy funkcjonuje tylko jeden klub sportowy: UKS Krypnianka Krypno.

Do imprez organizowanych przez Gminę należą:

- Piłkarski Turniej Wsi o Puchar Wójta Gminy Krypno organizowany w lutym,
- Siatkarski memoriał im. Ś.P. Kazimierza Cybulko organizowany w lipcu,
- Dzień Dziecka organizowany przez animatora na obiektach orlika oraz hali sportowej organizowany w czerwcu,

- Uczestnictwo w Europejskim Tygodniu Sportu organizowany na przełomie maja i czerwca.

Baza noclegowa i gastronomiczna

W stosunku do istniejących walorów turystycznych i wypoczynkowych tego terenu, baza noclegowa i turystyczna jest niedostatecznie rozwinięta. Niekorzystnym zjawiskiem jest również sezonowość ruchu turystycznego i wypoczynkowego, ograniczona głównie do miesięcy letnich oraz mały udział form turystyki kwalifikowanej i ekoturystyką.

Z uwagi na wysoką atrakcyjność turystyczną terenu gminy, można stwierdzić, iż istniejąca baza turystyczna nie pokryje wzrastającego zapotrzebowania na obiekty tego typu obsługi. Brak jest szczególnie miejsc dla wzrastającego ruchu pielgrzymkowego. Ze względu na walory krajobrazowe gminy należy promować rozwój gospodarstw agroturystycznych i organizować miejsca noclegowe.

Tabela 24. Zestawienie wybranych informacji dotyczących turystyki w gminie

Wyszczególnienie	
Liczba zarejestrowanych gospodarstw agroturystycznych	1
Liczba obiektów noclegowych	2
Liczba miejsc noclegowych	100
Korzystający z miejsc noclegowych	400
Liczba osób odwiedzających gminę rocznie	ok. 10 - 11 tysięcy
Liczba obiektów gastronomicznych	2
Liczba obiektów sportowych	3

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Na terenie gminy zarejestrowane jest jedno gospodarstwo agroturystyczne „Ostoja w Morusach” w Morusach, zaś do obiektów noclegowych na terenie gminy poza agroturystyką w Morusach zalicza się jeszcze Dom Pielgrzyma przy Parafii pw. Narodzenia NMP w Krypnie. Jest to zaplecze noclegowe gminy, które w najmniejszym stopniu nie spełniają potrzeb odwiedzających gminę.

Brak jest oficjalnych danych gminy dotyczących liczby turystów odwiedzających gminę. Jednak pewnym jest, że odwiedzająca gminę ogromna rzesza pielgrzymów, stanowi ich zdecydowaną większość. Z braku dostępu do noclegu na terenie gminy, pielgrzymi zmuszeni są znaleźć nocleg w innym miejscu. Na terenie gminy jest zdecydowanie niewystarczająca ilość lokali gastronomicznych.

2.5. Strefa infrastruktury technicznej

Sieć komunikacyjna

Przez teren Gminy Krypno przebiega droga wojewódzka nr 671 Korycin – Knyszyn – Tykocin – Jeżewo – Sokoły, o długości 10 km. Długość dróg powiatowych wynosi 44,09 km, zaś długość dróg gminnych to przeszło 200 km. Uporządkowano poprzez zaliczenie do kategorii dróg publicznych, obejmujących ustawę z dnia 29 marca 1962 r. o drogach publicznych w związku do obecnie obowiązujących przepisów prawnych kwestie statusu dróg gminnych. Obecnie zdecydowana większość dróg o znaczeniu lokalnym została już przekształcona na drogi gminne.

Uzupełnieniem sieci drogowej gminy jest zelektryfikowana linia kolejowa Białystok – Ełk z dwoma przystankami – na stacji Knyszyn koło wsi Ruda oraz Zastocze, przebiegająca w północno – wschodniej części gminy. Linia ta stanowi element krajowego systemu transportu kolejowego i nie przewiduje się w związku z tym jej likwidacji ani istotnego ograniczenia przewozów pasażerskich i towarowych.

Obsługa publicznego transportu lokalnego w gminie świadczona jest przez przedsiębiorstwo państwowe PKS z Białegostoku. Aktualnie utrzymywana jest obsługa linii na trasach :

- Białystok – Dobrzyniewo Duże – Kozińce – Knyszyn - Krypno,
- Mońki – Dziekonia – Czechowizna – Knyszyn – Krypno,

Ponadto po drogach na terenie gminy kursują 2 szkolne autobusy dowożące dzieci do Szkoły Podstawowej w Długołęce i Zespołu Szkolno – Przedszkolnego w Krypnie.

Sieć wodociągowa

Ludność gminy Krypno w wodę zaopatrywana jest z wód podziemnych, ujęcia wód powierzchniowych nie występują. Woda na terenie gminy Krypno pobierana jest z dwóch ujęć:

- ujęcie wody i Stacja Uzdatniania Wody w Rudzie pokrywające zapotrzebowanie na wodę mieszkańców Rudy, oraz częściowo Krypna Wielkiego i Krypna Kościelnego;
- ujęcie wody i Stacja Uzdatniania Wody w Długołęce zaopatrujące w wodę wsie: Rekle, Długołęka, Kruszyn, Kulesze, Bajki-Zalesie, Peńskie, Zastocze, Góra, Zygmunt, Morusy oraz częściowo Krypna Wielkiego i Krypna Kościelnego .

Ujęcia wody mają ustalone strefy ochrony bezpośredniej. Są to studnie kopane, które ujmują wodę z pierwszego poziomu wodonośnego, a tym samym nie dostarczają wody o właściwej jakości. Występują też znaczne wahania w ich wydajności ze względu na obniżanie się zwierciadła wód gruntowych, które zostało spowodowane zmniejszeniem się ilości opadów w ostatnich latach.

Na terenie Gminy Krypno, w zachodniej jej części, znajduje się zbiornik wód podziemnych pradoliny Biebrzy. Zaliczany jest on do Głównego Zbiornika Wód Podziemnych – GZWP-217. Powierzchnia ogólna zbiornika wynosi ok. 1295 km², powierzchnia obszaru wysokiej ochrony stanowi 900 km², natomiast szacunkowe zasoby dyspozycyjne kształtują się na poziomie 200 000 m³/d. Zbiornik „Pradolina Biebrzy” charakteryzuje się dochodzącą do 50 m miąższością

utworów wodonośnych a także i wysoką zasobnością, która jest wynikiem dużej odnawialności zasobów oraz drenującego charakteru w stosunku do otaczających obszarów wysoczyznowych.

Na terenie Gminy Krypno znajdują się także dwie stacje uzdatniania wody: zmodernizowana w 2010 r. Stacja Uzdatniania Wody w Długołęce i wybudowana w 2013 r. Stacja Uzdatniania Wody w Rudzie, a także pompownia wody w Krypnie Wielkim wybudowana w 2011 r. Umożliwiło to przejście na układ dwustopniowy, a w efekcie zaopatrzenie w wodę wszystkich miejscowości na terenie Gminy Krypno zgodnie z obowiązującymi normami. Na terenie Gminy Krypno długość czynnej sieci wodociągowej wynosiła 101,1 km, przy 1042 przyłączach prowadzących do budynków mieszkalnych.

Tabela 25. Dane dotyczące sieci wodociągowej

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2012	2013	2014	2015	2016	2017
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	98,3	101,1	101,1	101,1	101,1	101,1
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	999	1 016	1 042	1 061	1 069	1 020
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam3	189,9	221,7	236,6	227,2	220,7	220,8
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	3 494	3 483	3 462	3 485	3 501	3 464

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Sieć kanalizacyjna

Na terenie gminy Krypno w roku 2017 długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosiła 44,8 km, przy 604 podłączeniach do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej stanowiła ponad 49% ogółu mieszkańców. W 2011 r. wybudowano kanalizację w Bajkach Zalesiu o długości 5,389 km oraz 0,98 km wybudowane w 2013 r. w Kruszynie.

Tabela 26. Dane dotyczące sieci kanalizacyjnej

Podgrupa (wymiary)	Jednostka miary	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej	%	45,37	44,31	44,31	44,31	44,31	44,31
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	44,6	44,8	44,8	44,8	44,8	44,8
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	504	554	574	587	594	604
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	1 545	1 641	1 894	1 925	1 944	1 952
Różnica pomiędzy odsetkiem ludności korzystającej z wodociągu i z kanalizacji wg lokalizacji	%	47,6	45,3	38,9	38,5	38,3	37,4

Źródło: Bank Danych Lokalnych, GUS

Oczyszczalnie ścieków

Gmina Krypno posiada dwie pracujące oczyszczalnie ścieków.

1. Jedna z nich zlokalizowana jest na terenie Krypna Wielkiego. Jest to oczyszczalnia typu SBR BIOGEST.

Przepustowość czyszczalni ścieków wynosi $Q_{dmax} = 550 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{hmax} = 34 \text{ m}^3/\text{h}$, a wartość RLM 3400.

Przy oczyszczalni znajduje się punkt zlewny nieczystości płynnych.

Oczyszczalni ścieków w Krypnie Wielkim wymaga pilnej przebudowy. Okres użytkowania oraz zastosowane technologie powodują, że urządzenia zamontowane na oczyszczalni w każdej chwili mogą ulec awarii i spowodować katastrofę ekologiczną.

2. W 2013 roku oddano do użytku nową oczyszczalnię ścieków zlokalizowaną na terenie miejscowości Kruszyn oraz powiązaną z nią 0,98 km siecią kanalizacyjną.

Zastosowano oczyszczalnię ścieków typu M-BOŚ 150 opartą o metodę osadu czynnego. Przepustowość czyszczalni ścieków wynosi $Q_{dmax} = 25 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{hmax} = 3,12 \text{ m}^3/\text{h}$, a wartość RLM 166.

Oczyszczalnie przydomowe

W przypadku zabudowy kolonijnej budowa kanalizacji nie ma ekonomicznego uzasadnienia z powodu odległości do gospodarstw. Dlatego też najlepszym rozwiązaniem jest budowa naturalnych przydomowych oczyszczalni ścieków.

Na terenie gminy Krypno funkcjonują 142 przydomowe oczyszczalnie ścieków:

- Bajki Zalesie- 6
- Białobrzeskie - 2
- Dębina – 6
- Długoleka - 13
- Góra - 31
- Kruszyn - 1
- Krypno Kościelne - 2
- Krypno Wielkie - 17
- Kulesze Chobotki - 8
- Morusy - 5
- Peńskie – 9
- Rekle - 1
- Ruda - 32
- Zastocze – 9.

Gospodarowanie odpadami

Rada Gminy Krypno Uchwałą z dnia 30 września 2013r. ustaliła szczegółowy sposób i zakres świadczenia w/w usług. Ustalono, iż odpady komunalne będą odbierane z następującą częstotliwością:

a) Zmieszane odpady komunalne:

- w okresie od kwietnia do października - dwa razy w miesiącu;
- w okresie od listopada do marca- jeden raz w miesiącu.

b) Selektywnie zebrane odpady komunalne:

- odbierane z częstotliwością jeden raz w miesiącu.

Selektywna zbiórka odpadów komunalnych odbywa się w systemie workowym:

- worek żółty- tworzywa sztuczne i metale;
- worek zielony- szkło;
- worek niebieski- papier.

Na terenie Gminy Krypno funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, do którego właściciele nieruchomości w ramach opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi mogą dostarczyć następujące frakcje odpadów komunalnych: przeterminowane leki, chemikalia, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble i inne odpady wielkogabarytowe, zużyte opony, odpady zielone oraz odpady budowlano-remontowe (z remontu prowadzonego we własnym zakresie). PSZOK znajduje się w Krypie Kościelnym 25A. Gminnym systemem gospodarowania odpadami komunalnymi objęto 923 nieruchomości zamieszkałych.

Na terenie Gminy Krypno nie ma możliwości przetwarzania odpadów komunalnych. Wszystkie odpady zgodnie z zawartą umową przetargową na odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych przekazywane były do Centrum Innowacyjnej Gospodarki Odpadów Komunalnych w Studziankach. Natomiast z nieruchomości niezamieszkałych zgodnie z zawartą umową z przedsiębiorcą, odebrane odpady przekazywane były do Zakładu Utylizacji Odpadów Komunalnych w Hryniewiczach.

Na terenie Gminy Krypno do końca 2012 r. funkcjonowało jedno, zalegalizowane składowisko odpadów komunalnych stałych, zlokalizowane we wsi Zastocze, w odległości ok. 5 km od wsi gminnej. Właścicielem i zarządcą składowiska był Wójt Gminy Krypno. W 2015 r. składowisko zrekultywowano dzięki współfinansowaniu z Unii Europejskiej.

3. Diagnoza na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie gminy Krypno

Diagnoza gminy Krypno posłuży zidentyfikowaniu obszarów gminy w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk w sferze społecznej oraz co najmniej jednej z następujących sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Analiza obejmuje cały obszar gminy w podziale na ustalone jednostki referencyjne, a przeprowadzona została w oparciu o obiektywne i weryfikowalne mierniki oraz metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań.

Diagnoza stanowi podstawę do wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji na terenie gminy.

3.1. Delimitacja obszaru zdegradowanego – analiza wskaźnikowa

W celu wyznaczenia obszaru zdegradowanego dokonano analizy czynników społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych gminy Krypno. Analizy dokonano zgodnie z zaleceniami, to znaczy w pierwszej kolejności dokonano analizy zjawisk społecznych, w tym w szczególności związanych z poziomem korzystania z pomocy społecznej, alkoholizmem, przestępczością, przemocą w rodzinie oraz poziomem uczestnictwa w życiu publicznym.

Ponadto przeanalizowano pozostałe zjawiska (gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne, środowiskowe). Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych z jednoczesnym występowaniem jednego lub więcej negatywnych zjawisk w pozostałych czynnikach pozwoliła wskazać i wyznaczyć obszary o największej kumulacji zjawisk kryzysowych.

3.2. Sfera społeczna

Sfera społeczna jest najważniejszym elementem procesu diagnostycznego na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, gdyż głównym celem Programu Rewitalizacji jest poprawa warunków i jakości życia społecznego.

Na potrzeby diagnozy została wykonana porównawcza analiza ilościowa danych w zakresie bezrobocia, opieki społecznej, skali problemów społecznych oraz udziału w życiu publicznym.

3.2.1. Bezrobocie

Do sparametryzowania zjawiska bezrobocia posłużono się danymi o liczbie rodzin korzystających z pomocy społecznej udzielonych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Krypnie, z tytułu bezrobocia. Dane dotyczą roku 2018.

Wskaźnik bezrobocia dla poszczególnych jednostek obliczono jako % liczby przyznanych świadczeń w danej jednostce delimitacyjnej w relacji do liczby świadczeń z tytułu bezrobocia dla całej gminy. Wskaźnik ten obrazuje koncentrację zjawiska bezrobocia w danej jednostce delimitacyjnej.

Na podstawie danych z OPS, średnia wartość wskaźnika bezrobocia w gminie wynosi 6,25%. Przyjęto, że zjawisko kryzysowe (problem) istnieje w tych jednostkach delimitacyjnych, w których poziom bezrobocia jest wyższy od średniej dla gminy.

Obszarami o największej koncentracji problemu bezrobocia są zatem jednostki: Długołęka I, Długołęka II, Góra, Krypno Kościelne, Krypno Wielkie, Rekle, Ruda, Zastocze.

Tabela 27. Bezrobocie według danych z OPS

Lp.	Sołectwo	Liczba świadczeń z OPS z tytułu bezrobocia	Wskaźnik - liczby świadczeń z OPS z tytułu bezrobocia [%]	Czy występuje problem?
1	Bajki Zalesie	0	0,00	-
2	Dębina	1	3,57	-
3	Długołęka I	5	17,86	+
4	Długołęka "Centrum"	0	0,00	-
5	Długołęka II	5	17,86	+
6	Góra	5	17,86	+
7	Kruszyn - Białobrzeskie	1	3,57	-
8	Krypno Kościelne	3	10,71	+
9	Krypno Wielkie	2	7,14	+
10	Kulesze Chobotki	0	0,00	-
11	Morusy	0	0,00	-
12	Peńskie	0	0,00	-
13	Rekle	2	7,14	+
14	Ruda	2	7,14	+
15	Zastocze	2	7,14	+
16	Zygmunt	0	0,00	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Opieki Społecznej w Krypcie

3.2.2. Ubóstwo

Wskaźnik ubóstwa w poszczególnych jednostkach obliczono w sposób analogiczny do wskaźnika bezrobocia. Do określenia zjawiska ubóstwa posłużono się danymi o liczbie rodzin korzystających z pomocy społecznej udzielonych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Krypnie, z tytułu ubóstwa.

Wskaźnik ubóstwa dla poszczególnych jednostek obliczono jako % liczby przyznanych świadczeń w danej jednostce delimitacyjnej w relacji do liczby świadczeń z tytułu ubóstwa dla całej gminy. Wskaźnik ten obrazuje koncentrację zjawiska w danej jednostce delimitacyjnej. Przyjęto, że zjawisko kryzysowe (problem) istnieje w tych jednostkach delimitacyjnych, w których poziom ubóstwa jest wyższy od 150% średniej dla gminy to jest od 9,38%.

Obszarami o największej koncentracji problemu ubóstwa są zatem jednostki: Bajki Zalesie, Długołęka II, Góra, Krypno Wielkie, Peńskie, Ruda, Zastocze.

Tabela 28. Ubóstwo według danych z OPS

Lp.	Sołectwo	Liczba świadczeń z OPS z tytułu ubóstwa	Wskaźnik - liczby świadczeń z OPS z tytułu ubóstwa [%]	Czy występuje problem?
1	Bajki Zalesie	4	9,52	+
2	Dębina	0	0,00	-
3	Długołęka I	2	4,76	-
4	Długołęka "Centrum"	0	0,00	-
5	Długołęka II	4	9,52	+
6	Góra	8	19,05	+
7	Kruszyn - Białobrzescie	0	0,00	-
8	Krypno Kościelne	2	4,76	-
9	Krypno Wielkie	4	9,52	+
10	Kulesze Chobotki	1	2,38	-
11	Morusy	0	0,00	-
12	Peńskie	5	11,90	+
13	Rekle	0	0,00	-
14	Ruda	6	14,29	+
15	Zastocze	5	11,90	+
16	Zygmunty	1	2,38	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Opieki Społecznej w Krypnie

3.2.3. Pomoc społeczna

Do określenia skali zjawiska udzielanej pomocy społecznej posłużono się danymi o liczbie świadczeń pomocy udzielonych przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Krypnie.

Wśród powodów przyznania pomocy społecznej objętych wskaźnikiem pomoc społeczna, pod uwagę wzięto:

- alkoholizm,
- niepełnosprawność,
- niepełne rodziny,
- długotrwałą lub ciężką chorobę.

Wskaźnik dla poszczególnych jednostek obliczono jako % liczby przyznanych świadczeń w danej jednostce delimitacyjnej w relacji do liczby świadczeń pomocy dla całej gminy. Wskaźnik ten obrazuje koncentrację zjawiska w danej jednostce delimitacyjnej.

Przyjęto, że zjawisko kryzysowe (problem) istnieje w tych jednostkach delimitacyjnych, w których poziom zjawiska jest wyższy bądź równy 80% średniej dla gminy, czyli od wartości wskaźnika liczby świadczeń 5% włącznie.

Ze względu na rozkład wartości wskaźnika przyjęto iż największa koncentracja negatywnych zjawisk, skutkujących koniecznością pomocy społecznej, występuje w jednostkach: Bajki Zalesie, Dębina, Długołęka „Centrum”, Długołęka II, Góra, Krypno Wielkie, Peńskie, Ruda, Zygmunty.

Tabela 29. Pomoc społeczna według danych z OPS

Lp.	Sołectwo	Liczba świadczeń z OPS	Wskaźnik - liczby świadczeń z OPS [%]	Czy występuje problem?
1	Bajki Zalesie	3	7,50	+
2	Dębina	4	10,00	+
3	Długołęka I	1	2,50	-
4	Długołęka "Centrum"	2	5,00	+
5	Długołęka II	3	7,50	+
6	Góra	11	27,50	+
7	Kruszyn - Białobrzeskie	1	2,50	-
8	Krypno Kościelne	0	0,00	-
9	Krypno Wielkie	2	5,00	+
10	Kulesze Chobotki	1	2,50	-
11	Morusy	0	0,00	-
12	Peńskie	2	5,00	+
13	Rekle	0	0,00	-
14	Ruda	8	20,00	+
15	Zastocze	0	0,00	-
16	Zygmunty	2	5,00	+

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Opieki Społecznej w Krypnie

3.2.4. Niebieskie karty

„Niebieska Karta” jest dokumentem służbowym wypełnianym przez funkcjonariusza policji w przypadku stwierdzenia przemocy w rodzinie. "Niebieska Karta" służy dokumentowaniu faktów związanych z przemocą w danej rodzinie, ocenie zagrożenia dalszą przemocą.

Wskaźnik dla poszczególnych jednostek obliczono jako % liczby osób objętych „Niebieską kartą” w danej jednostce delimitacyjnej w relacji do liczby osób objętych Niebieską kartą” dla całej gminy. Wskaźnik ten obrazuje koncentrację zjawiska w danej jednostce delimitacyjnej.

Przyjęto, że zjawisko kryzysowe (problem) istnieje w tych jednostkach delimitacyjnych, w których poziom zjawiska jest wyższy od 120% średniej dla gminy, czyli wartość wskaźnika przewyższa 7,5%. Tabela poniżej przedstawia występowanie problemu w analizowanym zakresie.

Tabela 30. „Niebieskie karty” według danych z OPS

Lp.	Sołectwo	Liczba „Niebieskie karty”	Wskaźnik - liczby „niebieskich kart” [%]	Czy występuje problem?
1	Bajki Zalesie	1	5,26	-
2	Dębina	0	0,00	-
3	Długoleka I	3	15,79	+
4	Długoleka "Centrum"	0	0,00	-
5	Długoleka II	3	15,79	+
6	Góra	4	21,05	+
7	Kruszyn - Białobrzeskie	0	0,00	-
8	Krypno Kościelne	0	0,00	-
9	Krypno Wielkie	2	10,53	+
10	Kulesze Chobotki	2	10,53	+
11	Morusy	2	10,53	+
12	Peńskie	0	0,00	-
13	Rekle	0	0,00	-
14	Ruda	2	10,53	+
15	Zastocze	0	0,00	-
16	Zygmunt	0	0,00	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Opieki Społecznej w Krypnie

3.2.5. Kapitał społeczny

Na wskaźnik kapitału społecznego w poszczególnych jednostkach złożyły się zagregowane:

- liczba organizacji pozarządowych (stowarzyszeń i fundacji według danych Krajowego Rejestru Sądowego) na 100 mieszkańców. Przyjęto założenie, że kapitał społeczny jest uzależniony od aktywnej postawy obywatelskiej i zaangażowania w życie społeczne (organizacje pozarządowe w małych gminach są zakładane przez mieszkańców w miejscu ich zamieszkania, dotyczą głównie aktywności kulturowej i sportowej).
- wielkość frekwencji wyborczej w wyborach parlamentarnych (2015 r.) w poszczególnych jednostkach.

Przyjęto, że istnieje problem w danej jednostce delimitacyjnej (stan kryzysowy), gdy przynajmniej zachodzi jedno z poniższych zjawisk:

- wskaźnik liczby organizacji pozarządowych (stowarzyszeń i fundacji według danych Krajowego Rejestru Sądowego) jest niższy od średniej dla gminy (czyli poniżej 0,29),
- wielkość frekwencji wyborczej w ostatnich wyborach parlamentarnych (2015 r.) w danej jednostce jest poniżej średniej dla gminy (czyli poniżej 23,79%)

Zjawiska negatywne występują w wielu jednostkach delimitacyjnych gminy.

Tabela 31. Kapitał społeczny

Lp.	Sołectwo	Liczba ludności	Liczba organizacja pozarządowych	Liczba organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców	Czy występuje problem?	Frekwencja wyborcza %	Czy występuje problem?	Czy występuje problem? (Przynajmniej jedna odpowiedź cząstkowa pozytywna)
1	Bajki Zalesie	264	0	0,00	+	24,54	-	+
2	Dębina	63	0	0,00	+	24,56	-	+
3	Długołęka I	294	1	0,34	-	24,54	-	-
4	Długołęka "Centrum"	213	0	0,00	+	24,54	-	+
5	Długołęka II	200	0	0,00	+	24,54	-	+
6	Góra	386	2	0,52	-	22,81	+	+
7	Kruszyn - Białobrzzeskie	160	2	1,25	-	24,54	-	-
8	Krypno Kościelne	356	1	0,28	+	22,81	+	+
9	Krypno Wielkie	599	2	0,33	-	22,81	+	+
10	Kulesze Chobotki	90	1	1,11	-	22,81	+	+
11	Morusy	34	0	0,00	+	22,81	+	+
12	Peńskie	251	1	0,40	-	24,56	-	-
13	Rekle	56	0	0,00	+	24,54	-	+
14	Ruda	606	1	0,17	+	22,81	+	+
15	Zastocze	321	1	0,31	-	24,56	-	-
16	Zygmunt	77	0	0,00	+	22,81	+	+

Źródło: Opracowanie własne

3.2.6. Zjawiska społeczne ogółem

Ocenę zjawisk społecznych ogółem opracowano wskazując liczbę zjawisk kryzysowych występujących w poszczególnych jednostkach delimitacyjnych.

W ocenie zagregowanej sfery zjawisk społecznych przyjęto, że największe nasilenie zjawisk negatywnych występuje na tych obszarach, na których występują **co najmniej 3 zdiagnozowane zjawiska cząstkowe**.

Uzyskane wyniki wskazują, że niekorzystne zjawiska społeczne z największą intensywnością koncentrują się w następujących sołectwach: Bajki Zalesie, Długołęka II, Góra, Krypno Wielkie, Ruda.

Tabela 32. Zjawiska społeczne ogółem

Lp.	Sołectwo	Bezrobocie	Ubóstwo	Pomoc społeczna	Niebieskie karty	Kapitał społeczny	Liczba zjawisk kryzysowych:
1	Bajki Zalesie	-	+	+	-	+	3
2	Dębina	-	-	+	-	+	2
3	Długołęka I	+	-	-	+	-	2
4	Długołęka "Centrum"	-	-	+	-	+	2
5	Długołęka II	+	+	+	+	+	5
6	Góra	+	+	+	+	+	5
7	Kruszyn - Białobrzeskie	-	-	-	-	-	0
8	Krypno Kościelne	+	-	-	-	+	2
9	Krypno Wielkie	+	+	+	+	+	5
10	Kulesze Chobotki	-	-	-	+	+	2
11	Morusy	-	-	-	+	+	2
12	Peńskie	-	+	+	-	-	2
13	Rekle	+	-	-	-	+	2
14	Ruda	+	+	+	+	+	5
15	Zastocze	+	+	-	-	-	2
16	Zygmunt	-	-	+	-	+	2

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 1. Zjawiska społeczne

Źródło: Opracowanie własne

3.3. Zjawiska gospodarcze

Sytuację społeczną należy pośrednio wiązać z aktywnością gospodarczą. Na terenie gminy nie ma dużych, ani średnich przedsiębiorstw. Specjalnością Gminy Krypno jest rolnictwo, a w szczególności hodowla bydła mlecznego, trzody chlewnej oraz drobiu.

Rolnictwo jest dominującym działem gospodarki gminy, jednak jakość gleb nie sprzyja wysokiej produktywności – większość gruntów ornych to gleby niskich klas bonitacyjnych. Pomimo tych niesprzyjających warunków przyrodniczych, gmina zajmuje czołową lokatę w województwie pod względem produkcji zwierzęcej. Na 629 gospodarstw domowych z dochodami z różnych źródeł przypada 621 gospodarstw domowych, w których jednym ze źródeł dochodów jest działalność rolnicza. Powierzchnia gospodarstw rolnych stanowi ok. 77,6 % powierzchni całej gminy.

W związku z powyższym ocenę występowania negatywnych zjawisk w zakresie czynników gospodarczych przeprowadzono na podstawie danych z:

- Krajowego Rejestru Sądowego,
- Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej,
- z Urzędu Gminy Krypno – dane dotyczące gospodarstw rolnych.

Dane o liczbie podmiotów gospodarczych uzyskane z KRS i CEIDG w poszczególnych sołectwach zsumowano i przeliczono na 100 mieszkańców danego sołectwa – wskaźnik liczby przedsiębiorstw.

Dane o ilości aktywnych jednostek mających statut gospodarstwa rolnego w poszczególnych sołectwach przeliczono na 100 mieszkańców danego sołectwa – wskaźnik liczby gospodarstw rolnych.

Przyjęto, że problem w zakresie liczby przedsiębiorstw oraz gospodarstw rolnych występuje w tych jednostkach delimitacyjnych, w których poziom wskaźnika jest niższy od 85% średniej dla gminy, tj.:

- niższy od 2,26 - wskaźnik liczby przedsiębiorstw,
- niższy od 31,92 - wskaźnik liczby gospodarstw rolnych.

Tabela 33. Zjawiska gospodarcze

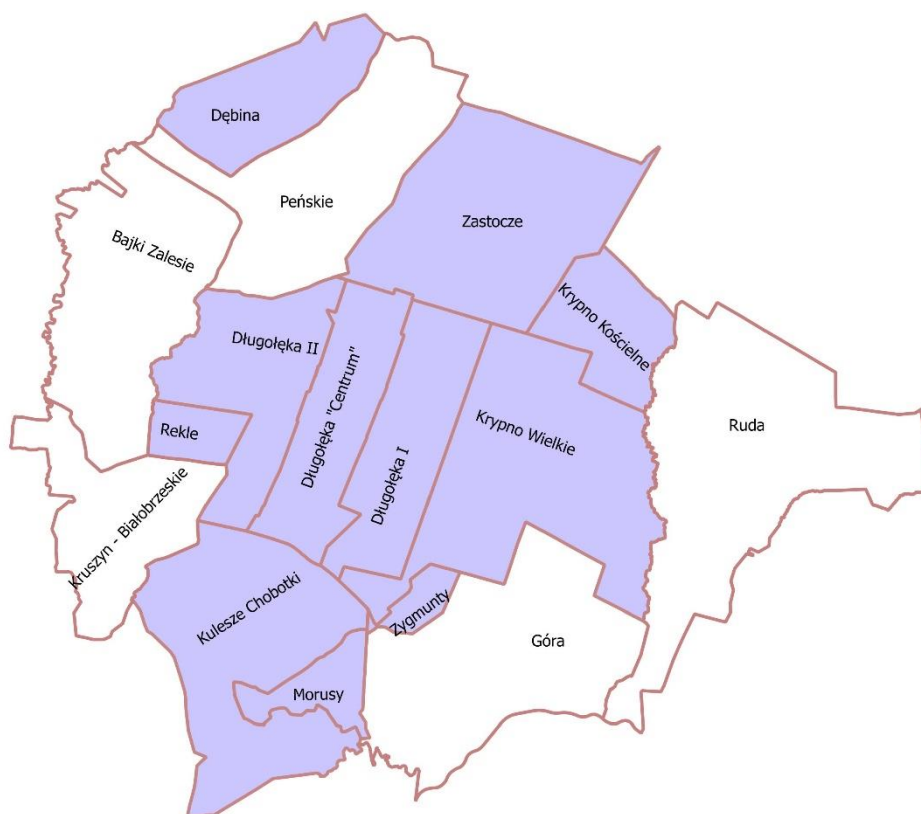
Lp.	Sołectwo	CEIDG	KRS	Wskaźnik - liczby przedsiębiorstw	Czy występuje problem?	Ilość aktywnych jednostek mających status gospodarstwo rolne	Wskaźnik - liczby gospodarstw rolnych	Czy występuje problem?	Czy występuje problem? (Przynajmniej jedna odpowiedź pozytywna)
1	Bajki Zalesie	6	0	2,27	-	94	35,61	-	-
2	Dębina	1	0	1,59	+	53	84,13	-	Tak

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Krypno

3	Długołęka I	5	0	1,70	+	87	29,59	+	Tak
4	Długołęka "Centrum"	5	0	2,35	-	45	21,13	+	Tak
5	Długołęka II	4	0	2,00	+	55	27,50	+	Tak
6	Góra	14	0	3,63	-	132	34,20	-	-
7	Kruszyn - Białobrzeskie	5	0	3,13	-	65	40,63	-	-
8	Krypno Kościelne	18	3	5,90	-	84	23,60	+	Tak
9	Krypno Wielkie	38	3	6,84	-	184	30,72	+	Tak
10	Kulesze Chobotki	1	0	1,11	+	35	38,89	-	Tak
11	Morusy	0	0	0,00	+	19	55,88	-	Tak
12	Peńskie	7	1	3,19	-	90	35,86	-	-
13	Rekle	1	0	1,79	+	27	48,21	-	Tak
14	Ruda	20	3	3,80	-	200	33,00	-	-
15	Zastocze	6	0	1,87	+	132	41,12	-	Tak
16	Zygmunt	1	0	1,30	+	16	20,78	+	Tak

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 2. Zjawiska gospodarcze

Źródło: Opracowanie własne

3.4. Zjawiska środowiskowe

Przy ocenie występowania negatywnych zjawisk w zakresie środowiska przyrodniczego posłużono się następującymi danymi:

- narażeniem na emisje pyłów (dane wg Programu ochrony powietrza),
- zestawienie łącznej ilości azbestu na terenie gminy (dane wg Urzędu Gminy Krypno),
- zagrożenie związane z gospodarką ściekową (ryzyko degradacji środowiska).

Dane dotyczące rozmieszczenia azbestu w gminie przyjęto jako procentowy wskaźnik ilości azbestu do powierzchni danej jednostki delimitacyjnej na 100 ha. W ocenie zjawiska przyjęto, że nasilenie zjawisk negatywnych występuje na tych obszarach, na których wartość wskaźnika jest wyższa od średniej dla gminy. Średnia dla gminy wynosi (2673,06 m²/ha).

Narażenie na emisje pyłów PM 2,5 przyjęto jako procentowy udział mieszkańców narażonych na emisje PM 2,5 wg sołectw. Stężenie PM 2,5 pochodzące z łącznej emisji na terenie gminy wynosiło od 14,9 do 16 mikrometrów/m³. Dane wg *Programu ochrony powietrza dla strefy podlaskiej*, 2013, str. 171. W ocenie zjawiska przyjęto, że nasilenie zjawisk negatywnych występuje na tych obszarach, na których wartość wskaźnika jest wyższa niż 150% średniej dla całej gminy (9,38) w przeliczeniu na liczbę mieszkańców.

Rolnictwo, które użytkuje około 77,6 % ogólnej powierzchni gminy jest istotnym elementem presji na środowisko. Działalność produkcyjna w rolnictwie negatywnie wpływa na wody powierzchniowe i podziemne, glebę, powietrze. Niewłaściwa gospodarka rolna może prowadzić do zaniku naturalnej flory i fauny, zakłócać gospodarkę wodną oraz mikroklimat.

Prowadzenie bardzo intensywnej produkcji rolnej stwarza szczególne zagrożenie dla środowiska i może powodować jego degradację poprzez między innymi nieprawidłową gospodarkę ściekową w obrębie gospodarstw, w tym nieszczelności zbiorników bezodpływowych na ścieki lub ich nieodpowiedniego oczyszczenia przed wprowadzaniem do wód lub do ziemi. Około 25% gospodarstw rolnych w gminie ma problemy z prawidłową gospodarką ściekową i stanowi to potencjalne zagrożenie degradacją środowiskową. Dochodzi do wypływu ścieków z szamb, przenikania zanieczyszczeń do gleby, jest ponadprzeciętny problem z odorami.

Podobny problem występuje także w przypadku gospodarstw domowych niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej, w przypadku których występują możliwości technicznego i ekonomicznego podłączenia. Te gospodarstwa domowe nie mają uregulowanej sytuacji w zakresie gospodarki ściekowej (zupełny brak, doły w ziemi lub stare szamba, nieszczelne i stają się źródłem wypływu nieoczyszczonych ścieków do wody i gleby).

W związku z powyższym wskaźnik degradacji środowiskowej związanej z gospodarką ściekową, określono jako sumę gospodarstw domowych niepodłączonych do kanalizacji oraz 25% gospodarstw rolnych stanowiących zagrożenie degradacją środowiskową. Zjawisko kryzysowo stwierdzono dla obszarów charakteryzujących się wskaźnikiem degradacji powyżej średniej na gminy, czyli powyżej 49.

Przyjęto, że istnieje problem (stan kryzysowy) w sferze środowiskowej, w danej jednostce delimitacyjnej, gdy zachodzą **przynajmniej dwa z poniższych zjawisk:**

- wskaźnik – ilość azbestu na 100 ha jest wyższy od średniej dla gminy (2673,06 m²/ha),
- procentowy udział mieszkańców narażonych na emisje PM 2,5 wyższy niż 150% średniej dla gminy,
- wskaźnik degradacji środowiska (gospodarka ściekowa) jest powyżej średniej dla gminy (49).

Tabela 34. Zjawiska środowiskowe

Lp.	Sołectwo	Powierzchnia [ha]	Zestawienie łącznej ilości azbesty (m ²)	Wskaźnik - ilości azbestu	Czy problem występuje?	Udział mieszkalców narażonych na emisje pyłów [%]	Czy problem występuje?	Liczba niepodłączonych gospodarstw domowych - kanalizacja	25% - aktywnych jednostek mających status gospodarstwo rolne	Wskaźnik - degradacji środowiska (gospodarka ściekowa)	Czy problem występuje?	Czy występuje problem? (Przynajmniej dwie odpowiedzi pozytywne)
1	Bajki zalesie	950	40 831,00	4 298,00	+	6,65	-	17	23,5	40,50	-	-
2	Dębina	250	4 484,64	1 793,86	-	1,59	-	-	13,25	13,25	-	-
3	Długołęka I	630	28 823,75	4 575,20	+	7,41	-	25	21,75	46,75	-	-
4	Długołęka "Centrum"	660	17 091,74	2 589,66	-	5,37	-	12	11,25	23,25	-	-
5	Długołęka II	560	18 275,87	3 263,55	+	5,04	-	20	13,75	33,75	-	-
6	Góra	1290	30 183,45	2 339,80	-	9,72	+	32	33	65,00	+	Tak
7	Kruszyn - Białobrzeskie	550	13 693,19	2 489,67	-	4,03	-	2	16,25	18,25	-	-
8	Krypno Kościelne	600	10 614,18	1 769,03	-	8,97	-	2	21	23,00	-	-
9	Krypno Wielkie	1630	34 074,27	2 090,45	-	15,09	+	18	46	64,00	+	Tak
10	Kulesze Chobotki	540	13 512,91	2 502,39	-	2,27	-	-	8,75	8,75	-	-
11	Morusy	230	2 138,73	929,88	-	0,86	-	-	4,75	4,75	-	-
12	Peńskie	720	22 614,27	3 140,87	+	6,32	-	25	22,5	47,50	-	-
13	Rekle	190	5 085,82	2 676,75	+	1,41	-	7	6,75	13,75	-	-
14	Ruda	1430	21 776,73	1 522,85	-	15,26	+	14	50	64,00	+	Tak
15	Zastocze	950	32 098,27	3 378,77	+	8,09	-	14	33	47,00	-	-
16	Zygmunt	120	4 089,91	3 408,26	+	1,94	-	3	4	7,00	-	-

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 3. Zjawiska środowiskowe

Źródło: Opracowanie własne

3.5. Czynniki przestrzenno-funkcjonalne

Stan kryzysowy wywołany koncentracją negatywnych zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych może przejawiać się w szczególności niewystarczającym wyposażeniem w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złym stanem technicznym lub niefunkcjonalnością, brakiem dostępu do usług, niedostosowaniem rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedoborem lub niską jakością terenów publicznych.

Przy ocenie występowania negatywnych zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych posłużono się:

- danymi z Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa prowadzonej przez Policję dotyczących takich zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych jak: niewłaściwa infrastruktura drogowa, zła organizacja ruchu, spożywanie alkoholu w miejscach niedozwolonych, dzikie wysypiska, dzikie kąpieliska, grupowanie się małoletnich zagrożonych demoralizacją, nieprawidłowe parkowanie, przekraczanie prędkości;
- danymi o dostępności obiektów kultury i edukacji (szkoły, biblioteki, świetlice oraz Gminy Ośrodek Kultury).
- liczba mieszkańców niepodłączonych do siebie wodociągowej oraz kanalizacji. W ramach analizy przestrzenno-funkcjonalnej przeanalizowano stan gospodarki wodno-ściekowej. Wskaźnik określono na podstawie danych z Urzędu Gminy w Krypnie jako różnicę osób mających możliwość podłączenia do sieci, a liczbą osób podłączonych do sieci. Dzięki czemu uzyskano liczbę mieszkańców niepodłączonych do sieci wodociągowej oraz kanalizacji, którzy mają możliwość podłączenia.

Przyjęto, że istnieje problem (stan kryzysowy) w sferze przestrzenno – funkcjonalnej, w danej jednostce delimitacyjnej, gdy zachodzą **przynajmniej dwa z poniższych zjawisk:**

- wskaźnik - Zjawiska przestrzenno-funkcjonalne wg Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa [szt./100 Mk] jest powyżej 150% średniej dla gminy,
- wskaźnik – dostępność do obiektów kultury i edukacji [szt/ 100 Mk] jest poniżej 50% średniej dla gminy.
- wskaźniki – liczba mieszkańców niepodłączonych do sieci wodociągowej, wyższe od 120% średniej dla całej gminy,
- wskaźnik - liczba mieszkańców niepodłączonych do kanalizacji, wyższe od 120% średniej dla całej gminy.

Tabela 35. Zjawiska przestrzenno – funkcjonalne

Lp.	Sołectwo	Liczba mieszkańców	Dostępność do obiektów kultury i edukacji	Wskaźnik - dostępność do obiektów kultury i edukacji [%]	Czy występuje problem?	Zjawiska przestrzenno-funkcjonalne wg Krajowej Mapy Zagrożeń	Wskaźnik - liczba zjawisk %	Czy występuje problem?	Liczba osób niepodłączonych - kanalizacja	Czy występuje problem?	Liczba osób niepodłączonych - wodociągi	Czy występuje problem?	Czy występuje problem? (przynajmniej dwie odpowiedzi pozytywne)
1	Bajki Zalesie	264	0	0,00	+	3	6,98	-	25	+	23	-	Tak
2	Dębina	63	0	0,00	+	3	6,98	-	-	-	21	-	-
3	Długoleka I	294	3	1,02	-	2	4,65	-	24	-	37	+	-
4	Długoleka "Centrum"	213	0	0,00	+	2	4,65	-	41	+	97	+	Tak
5	Długoleka II	200	1	0,50	-	2	4,65	-	28	+	12	-	-
6	Góra	386	1	0,26	-	1	2,33	-	25	+	4	-	-
7	Kruszyn - Białobrzzeskie	160	1	0,63	-	1	2,33	-	1	-	1	-	-
8	Krypno Kościelne	356	2	0,56	-	9	20,93	+	25	+	10	-	Tak
9	Krypno Wielkie	599	1	0,17	-	6	13,95	+	37	+	46	+	Tak
10	Kulesze Chobotki	90	0	0,00	+	0	0,00	-	-	-	28	-	-
11	Morusy	34	0	0,00	+	1	2,33	-	-	-	4	-	-
12	Peńskie	251	1	0,40	-	3	6,98	-	23	-	78	+	-
13	Rekle	56	0	0,00	+	0	0,00	-	5	-	12	-	-
14	Ruda	606	0	0,00	+	7	16,28	+	20	-	53	+	Tak
15	Zastocze	321	1	0,31	-	1	2,33	-	3	-	33	-	-
16	Zygmunt	77	0	0,00	+	2	4,65	-	6	-	3	-	-

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 4. Zjawiska przestrzenno-funkcjonalne

Źródło: Opracowanie własne

3.6. Zjawiska techniczne

Ostatnią grupą rozpatrywanych zjawisk, są zjawiska techniczne. W ich obrębie pod uwagę brano degradację stanu technicznego obiektów gminnych, dysfunkcje rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych.

Ocenę stanu technicznego obiektów określono na podstawie analizy następujących elementów: stan konstrukcji, stan zewnętrzny, stan wewnętrzny oraz stan instalacji. W każdej kategorii dokonano oceny w skali 1 – 5, gdzie: 1 – stan awaryjny, 2 – zły, 3 – średni, 4 – zadowolający, 5 – dobry. Dla każdego z obiektów wyliczono średnią ocenę, na podstawie której określono słownie stan obiektu, gdzie:

- stan bardzo dobry – przy średniej ocenie 5;
- stan dobry – średnia ocena 3,5 – 4,9;
- stan średni – średnia ocena 2 – 3,4;
- stan zły – średnia ocena 1 – 1,9.

Tabela poniżej zawiera wykaz oraz ocenę stanu technicznego obiektów.

Tabela 36. Wykaz obiektów technicznych wraz z oceną techniczną

Lp.	Nazwa	Adres	stan konstrukcji	stan zewnętrzny	stan wewnętrzny	stan instalacji	Średnia ocena	Stan techniczny
1	Budynek poszkolny	Ruda nr 71	2	2	2	2	2	średni
2	Urząd Gminy Krypno-biuro i lokale użytkowe	Krypno Kościelne 23B	5	5	5	5	5	bardzo dobry
3	Świetlica "Paryż"	Długoleka II nr 122A	5	4	4	5	4,5	dobry
4	Centrum Kształcenia Ustawicznego	Krypno Kościelne 3A	4	4	4	5	4,25	dobry
5	Budynek poszkolny i mieszkania	Góra 71	5	5	4	4	4,5	dobry
6	Garaze	Krypno Kościelne 23 B	4	4	5	5	4,5	dobry
7	Hala sportowo - widowiskowa	Krypno Kościelne 48	5	5	5	5	5	bardzo dobry
8	Świetlica wiejska	Kulesze Chobotki nr 8	4	5	5	4	4,5	dobry
9	Gminny Ośrodek Kultury	Krypno Wielkie 9	5	5	5	5	5	bardzo dobry
10	Świetlica wiejska i OSP	Peńskie nr 37	4	4	4	4	4	dobry
11	Świetlica wiejska i OSP	Góra nr 53	5	5	5	5	5	bardzo dobry
12	Świetlica wiejska i OSP	Długoleka I nr 49	4	4	4	4	4	dobry
13	Budynek szkolny	Długoleka I nr 50	3	2	3	2	2,5	średni
14	Budynek Zespołu Szkolno - Przedszkolnego	Krypno Kościelne 48	5	5	5	5	5	bardzo dobry
15	Świetlica wiejska	Zastocze nr 29A	5	5	5	5	5	bardzo dobry

16	Świetlica i OSP Kruszyn	Kruszyn nr 1A	5	5	5	5	5	bardzo dobry
17	Dom Sołecki	Ruda nr 31	2	2	2	2	2	średni
18	Oczyszczalnia ścieków	Krypno Wielkie	2	2	1	1	1,5	zły

Źródło: Opracowanie własne

Przyjęto, że w sferze technicznej istnieje negatywne zjawisko (problem) jeśli na terenie jednostki delimitacyjnej występuje przynajmniej jeden obiekt techniczny w stanie technicznym złym lub średnim.

Tabela 37. Zjawiska techniczne

Lp.	Sołectwo	Liczba budynków wymagających remontu /przebudowy [szt.]	Czy występuje problem?
1.	Bajki zalesie	0	-
2.	Dębina	0	-
3.	Długołęka I	1	Tak
4.	Długołęka "Centrum"	0	-
5.	Długołęka II	0	-
6.	Góra	0	-
7.	Kruszyn - Białobrzeskie	0	-
8.	Krypno Kościelne	0	-
9.	Krypno Wielkie	1	Tak
10.	Kulesze Chobotki	0	-
11.	Morusy	0	-
12.	Peńskie	0	-
13.	Rekle	0	-
14.	Ruda	2	Tak
15.	Zastocze	0	-
16.	Zygmunt	0	-

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 5. Zjawiska techniczne

Źródło: Opracowanie własne

4. Obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji

Zgodnie z Wytycznymi Ministra Rozwoju **stan kryzysowy** to stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z innych sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej.

Stan kryzysowy w sferze społecznej przyjęto na tych obszarach, na których występują co najmniej 3 zdiagnozowane zjawiska cząstkowe. Poniżej w tabeli przedstawiono podsumowanie przeprowadzonej analizy wskaźnikowej, na podstawie której wyznaczono obszary zdegradowane i obszar rewitalizacyjny. Dla obszarów, w których nie stwierdzono występowania zjawisk kryzysowych w sferze społecznej, nie sumuje się pozostałych zjawisk kryzysowych: w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych.

Zjawiska z oceną „1” określają stan kryzysowy na danym obszarze.

Tabela 38. Zestawienie wskaźników dla poszczególnych sfer

Lp.	Sołectwo	Sfera					Liczba sfer objętych zjawiskami kryzysowymi	Obszar zdegradowany	Obszar rewitalizacji
		Społeczna	Gospodarcza	Środowiskowa	Przestrzenno – funkcjonalna	Techniczna			
1	Bajki Zalesie	1	0	0	1	0	2	Tak	-
2	Dębina	0	1	0	0	0	0	-	-
3	Długołęka I	0	1	0	0	1	0	-	-
4	Długołęka "Centrum"	0	1	0	1	0	0	-	-
5	Długołęka II	1	1	0	0	0	2	Tak	-
6	Góra	1	0	1	0	0	2	Tak	-
7	Kruszyn - Białobrzzeskie	0	0	0	0	0	0	-	-
8	Krypno Kościelne	0	1	0	1	0	0	-	-
9	Krypno Wielkie	1	1	1	1	1	5	Tak	Tak
10	Kulesze Chobotki	0	1	0	0	0	0	-	-
11	Morusy	0	1	0	0	0	0	-	-
12	Peńskie	0	0	0	0	0	0	-	-
13	Rekle	0	1	0	0	0	0	-	-
14	Ruda	1	0	1	1	1	4	Tak	Tak
15	Zastocze	0	1	0	0	0	0	-	-
16	Zygmunty	0	1	0	0	0	0	-	-

Źródło: Opracowanie własne

4.1. Obszar zdegradowany

Zgodnie z przeprowadzoną analizą wskaźnikowa wyznaczono obszar zdegradowany, na który składają się jednostki referencyjne charakteryzujące się przynajmniej trzema problemami w sferze społecznej, przy jednoczesnym występowaniu problemów przynajmniej w jednej sferze (gospodarczej, technicznej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej).

Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych oraz istotnych negatywnych zjawisk w co najmniej jednej sfer: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej występuje w jednostkach delimitacyjnych:

- Bajki Zalesie
- Długoleka II
- Góra
- Krypno Wielkie
- Ruda.

Mapa 6. Obszary zdegradowane

Źródło: Opracowanie własne

4.2. Obszar rewitalizacji

W wyniku przeprowadzonej analizy, wyznaczony został obszar, który cechuje się szczególną koncentracją zjawisk kryzysowych, na których z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację. Jako obszar rewitalizacji przyjęto obszar o szczególnym nasileniu zjawisk negatywnych, gdzie występują negatywne zjawiska w czterech lub więcej sferach.

Obszarem rewitalizacji zostały objęte części terenów sołectw: Krypno Wielkie oraz Ruda ze względu na koncentrację w tych sołectwach negatywnych zjawisk: w Krypnie Wielkim mamy do czynienia z pięcioma sferami objętymi zjawiskami kryzysowymi, a w Rudzie – czterema sferami objętymi zjawiskami kryzysowymi.

W związku z faktem, że obszar nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy, granice obszaru rewitalizacji zostały wyznaczone dla obszarów zamieszkałych.

Obszarem rewitalizacji zostały objęte zamieszkałe tereny sołectwa Krypno Wielkie oraz Ruda.

Tabela 39. Obszar rewitalizacji

Obszar	Liczba ludności	Powierzchnia [km ²]	Liczba ludności %	Powierzchnia %
Krypno Wielkie	1180	12,74	29,72	11,27
Ruda				

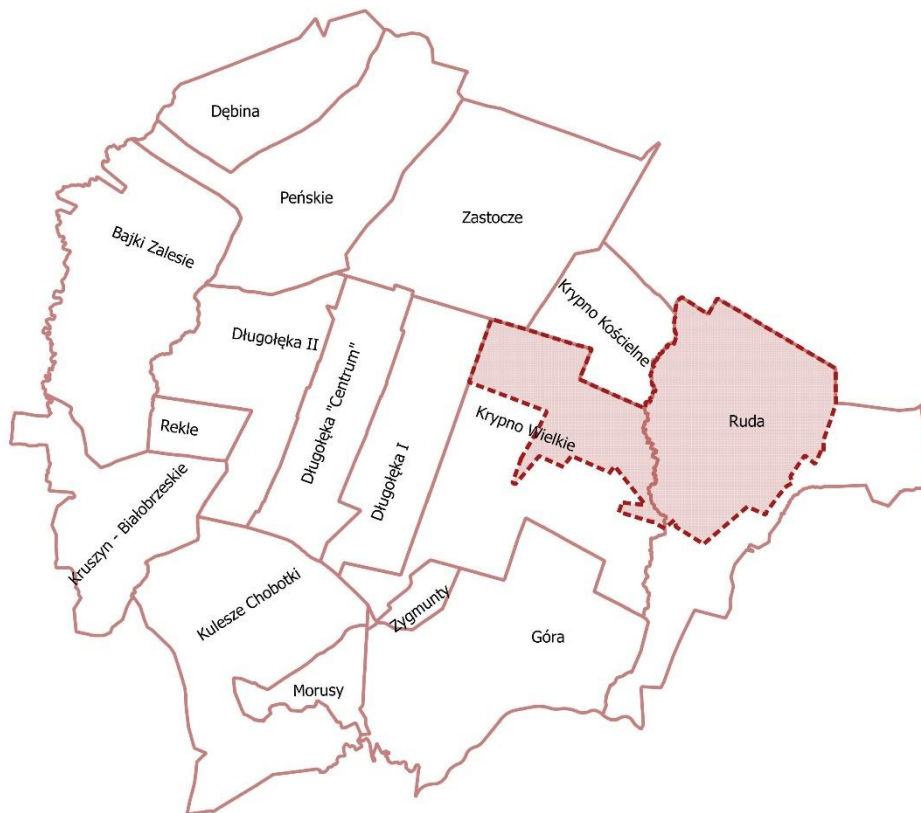
Źródło: Opracowanie własne

Obszar rewitalizacji zamieszkały jest przez 1180 osób, co stanowi 29,72% mieszkańców gminy i zajmuje 12,74 km², co stanowi 11,27% powierzchni gminy.

Obszar rewitalizacji wyznaczono na północy wg granic sołectw (jednostek delimitacyjnych). Natomiast wschodnią część sołectwa Ruda okrojono od strony wschodniej gdzie znajdują się tereny niezamieszkałe oraz część południową tego sołectwa, która także jest bardzo słabo zamieszkała. Podobnie okrojono część południową jednostki delimitacyjnej Krypno Wielkie.

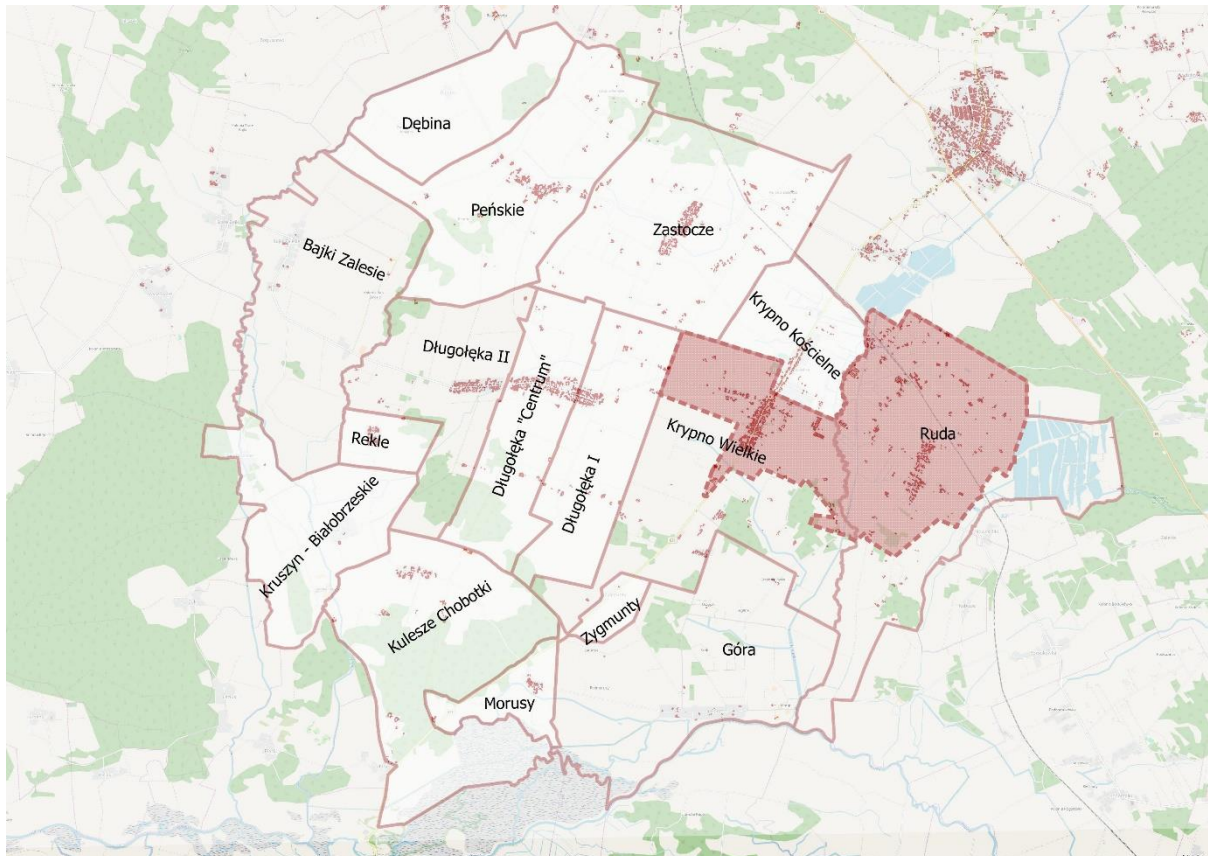
Pozostała część sołectwa Ruda i jednostki Krypno Wielkie charakteryzują się silną koncentracją zabudowy mieszkalnej przy głównych drogach przebiegających przez te miejscowości oraz rozproszoną zabudową kolonijną na dużym obszarze (mapa 8 – czerwonymi kropkami zaznaczono koncentrację zabudowy). W zabudowie rozproszonej mieszka około 50% wszystkich mieszkańców tak wyznaczonego obszaru rewitalizacji (ok. 60% w sołectwie Ruda), dlatego też obszar rewitalizacji wyznaczono uwzględniając tę zabudowę ze względu na dużą liczbę mieszkańców. Zabudowa kolonijna jest także usytuowana wzdłuż drogi pomiędzy Krypniem Wielkim i Rudą, sołectwa sąsiadują ze sobą, dlatego też przyjęto jako jeden obszar rewitalizacji obydwie te części tych jednostek delimitacyjnych.

Mapa 7. Obszar rewitalizacji Krypno Wielkie - Ruda

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 8. Obszar rewitalizacji – mapa pogładowa

Źródło mapy: *OpenStreetMap.org*, *Opracowanie własne*

5. Pogłębiona diagnoza

5.1. Pogłębiona analiza obszarów rewitalizacji (przyczyny zjawisk i potencjały)

W analizie delimitacyjnej określono szereg wskaźników delimitacyjnych, które posłużyły do oceny wielu zjawisk, w pięciu sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej i przestrzenno-funkcjonalnej. Zjawiska te i wskaźniki stanowiły podstawę wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji.

W niniejszym podrozdziale:

- powtórzono wybrane oceny tych zjawisk i uszczegółowiono je,
- wskazano przyczyny występowania tych zjawisk,
- określono sposoby ograniczenia występowania tych zjawisk w postaci projektów rewitalizacyjnych ze wskazaniem uzasadnienia i powiązań zjawisko-projekt oraz sposobu wykorzystania istniejącego potencjału.

W celu pogłębienia diagnozy problemów oraz w celu ustalenia przyczyn występowania zjawisk wykorzystano badania mieszkańców obszarów rewitalizacji oraz dodatkowe dane zebrane w trakcie prac nad dokumentem, które ze względu na małą ilość danych dla wszystkich jednostek delimitacyjnych lub swój jakościowy charakter, nie zostały wykorzystane na etapie delimitacji. Badania zostały przeprowadzone na grupie 30 osób, mieszkańców obszaru rewitalizacji, za pomocą standaryzowanego kwestionariusza ankiety.

Warto w tym miejscu przypomnieć, że ankietowani oceniali negatywne zjawiska i przyczyny w skali od 0 do 3, gdzie 0 oznacza, że zjawisko nie występuje, 1 – zjawisko występuje z małą intensywnością (mały problem), 2 – zjawisko występuje ze średnią intensywnością, 3 – zjawisko występuje z dużą intensywnością - (duży problem). Mieszkańcy mieli jeszcze do wyboru odpowiedź – N (nie wiem/ nie mam zdania).

Wskazywano w badaniach także przyczyny zjawisk – w analizie pogłębionej podano procent wskazań wszystkich badanych.

5.1.1. Zjawiska społeczno – gospodarcze

Na terenie obszaru rewitalizacji stwierdzono liczne problemy społeczno – gospodarcze oraz przestrzenno – funkcjonalne, techniczne oraz środowiskowe. Aby obszar rewitalizacji mógł rozwijać się społecznie i gospodarczo, niezbędne jest zahamowanie występujących negatywnych zjawisk.

Na podstawie wskaźników delimitacyjnych, które posłużyły do wyodrębnienia obszaru rewitalizacji, określono zjawiska społeczne jako zjawiska kryzysowe wg tabeli poniżej.

Zjawiska społeczne na obszarze rewitalizacji – podsumowanie sfery społecznej

Sołectwo	bezrobocie	ubóstwo	pomoc społeczna	niebieskie karty	kapitał społeczny	Liczba zjawisk kryzysowych:
Krypno Wielkie	+	+	+	+	+	5
Ruda	+	+	+	+	+	5

Jednym z kluczowych zjawisk negatywnych jest bezrobocie. Wskaźnik bezrobocia obliczono jako % liczby przyznanych świadczeń z tytułu bezrobocia w relacji do liczby świadczeń z tytułu bezrobocia dla całej gminy. Liczba świadczeń z OPS z tytułu bezrobocia na obszarze rewitalizacji wyniosła ponad 14% wszystkich tego typu świadczeń w gminie.

Problem bezrobocia został potwierdzony w badaniu ankietowym na obszarze rewitalizacji. Osoby biorące w nim udział wskazały bezrobocie jako istotnie odczuwalny problem, ponad 52% ankietowanych wskazała że zagrożenie tym problemem jest średnie lub wysokie.

Z problemem bezrobocia powiązane jest zjawisko ubóstwa, które występuje na obszarze rewitalizacji. Wartość wskaźnika ubóstwa wynosi na obszarze rewitalizacji ponad 23% (% liczby przyznanych świadczeń z tytułu ubóstwa w relacji do liczby świadczeń z tytułu ubóstwa dla całej gminy).

Bezrobocie oraz ubóstwo należy wiązać z aktywnością gospodarczą. Na terenie gminy nie ma dużych, ani średnich przedsiębiorstw. Specjalnością Gminy Krypno jest rolnictwo, a w szczególności hodowla bydła mlecznego, trzody chlewnej oraz drobiu.

Według przeprowadzonej analizy wskaźnikowej w sferze gospodarczej wyznaczony obszar znajdują się w stanie kryzysowym. Przeprowadzone badanie ankietowe potwierdziło sytuację kryzysową w obszarze społeczno-gospodarczym. Ankietowani wskazywali na niewystarczającą ilość przedsiębiorstw oraz ich słabą kondycję ekonomiczną. Dodatkowo mieszkańcy wskazywali na niski poziom kreatywności, pomysłowości i przedsiębiorczości, które niekorzystnie wpływają na sytuację społeczno – gospodarczą obszaru rewitalizacji.

Rozwiązaniem problemu, zarówno w sferze zjawisk społecznych (ubóstwo i bezrobocie), jak i w zakresie słabej kondycji firm oraz niskiego poziomu zatrudnienia w przedsiębiorstwach jest

promocja firm, rozwój rolnictwa, wsparcie dotacyjne dla istniejących oraz nowych podmiotów (dla bezrobotnych), a także wykorzystanie potencjału lokalnego obszaru rewitalizacji związanego z rolnictwem, turystyką.

W strukturze gospodarki gminnej dominuje rolnictwo, istnieją także dobre warunki do rozwoju turystyki i wypoczynku. Pomimo to praktycznie nie istnieje baza gastronomiczna, zaś baza noclegowa jest zdecydowanie zbyt mała. O rozwoju przedsiębiorczości i tworzeniu nowych miejsc pracy decyduje osobista aktywność mieszkańców połączona z rozwojem osobistym i zawodowym.

Wykorzystując walory turystyczne gminy i regionu obszar rewitalizacyjny ma szansę powiększyć lokalną bazę ekonomiczną o dochody z turystyki, których wzrost przyczyni się do powstawania nowych miejsc pracy oraz intensyfikacji inwestycji. Braki w infrastrukturze noclegowej i gastronomicznej utrudniają rozwój funkcji turystycznej obszaru.

W zawiązku z powyższym zaplanowano szereg działań odnoszących się bezpośrednio do aspektów gospodarczych, rozwoju zawodowego i promocji przedsiębiorczości z wykorzystaniem lokalnych potencjałów.

Zaproponowano projekt kluczowy - **PK.1. Rozwój przedsiębiorczości**. Projekt obejmuje realizację działań dotacyjnych związanych z przekazaniem środków na założenie lub rozwój własnej działalności gospodarczej dla branż związanych z turystyką (lokale gastronomiczne, kwatery turystyczne, motele/ zajazdy, wynajem sprzętu turystycznego, inne) oraz rolnictwem (przetwórstwo, lokalne produkty, produkty ekologiczne, usługi dla rolnictwa). Projekt skierowany zarówno do osób bezrobotnych i biernych zawodowo, jak i już prowadzących działalność. Projekt odnosi się w szczególności do pobudzenia przedsiębiorczości w powiązaniu z prowadzeniem gospodarstwa rolnego.

Kolejny zaplanowany projekt to **PK.2. Promocja wykorzystania lokalnych potencjałów dla gospodarki**. Projekt obejmuje zadania:

- opracowanie nowych produktów turystycznych: kulturalnych i sportowych; np.: sporty zimowe, tropy zwierząt, narciarstwo biegowe, inne,
- wspieranie doradztwa dla lokalnych przedsiębiorców i pomocy w zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej (szkolenia),
- promocja rozwoju agroturystyki, rolnictwa, przetwórstwa ekologicznego, gastronomii (szkolenia).

Na obszarze rewitalizacji występuje zjawisko starzenia się społeczeństwa. Ludzie starsi odchodzą. Związane z tym jest zjawisko pozostawiania gospodarstw rolnych/ siedlisk przez spadkobierców bez zagospodarowania. Posiadłości wiejskie są także czasem zakupywane przez mieszkańców Białegostoku lub mieszkańców z innych części kraju. Jest to potencjał do wykorzystania w celu pobudzenia aktywności lokalnej i przedsiębiorczości, pozyskania mieszkańców i inwestorów. Na terenie gminy nie ma dużych terenów inwestycyjnych. W

związku z tym pozyskiwania inwestorów należy szukać wśród napływowych mieszkańców i małych inwestorów. Propozycje bezpośrednio związane z gospodarką zamyka zatem trzeci projekt **PK.3.Pozyskiwanie zewnętrznych inwestorów i mieszkańców**. Projekt obejmuje zadania:

- opracowanie systemu zachęt dla zewnętrznych przedsiębiorców (obniżki podatków, ułatwienia administracyjne, inne),
- opracowanie bazy dostępnych terenów prywatnych i gminnych możliwych do wykorzystania przez przedsiębiorców lub zakupu przez mieszkańców spoza gminy i przygotowanie oferty inwestycyjnej gminy,
- promocja w mediach społecznościowych i współpraca z biurami nieruchomości.

Wszystkie wyżej wymienione projekty poprzez wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i umiejętności zawodowych przyczyniają się do ograniczenia zjawiska bezrobocia, ubóstwa, a także pośrednio wpływają na redukcję korzystania z pomocy społecznej i ograniczają także liczne patologiczne zjawiska jak: alkoholizm, narkomania, umożliwiając aktywność zawodową.

Rozwój gospodarczy będzie wspierany także dodatkowo przez dwa kluczowe projekty związane z infrastrukturą techniczną.

W celu usprawnienia ruchu mieszkańców i turystów planowana jest przebudowa centralnego węzła komunikacyjnego w Krypcie Wielkim - **PK 9. Przebudowa centralnego węzła komunikacyjnego w Krypcie Wielkim**. Inwestycja pozytywnie wpłynie na rozwój lokalny w wyniku poprawy jakości i warunków funkcjonowania komunikacji samochodowej oraz poprawy bezpieczeństwa. Dobra jakość infrastruktury technicznej jest niezbędnym elementem rozwojowym, wspomagającym rozwój przedsiębiorczości oraz turystyki.

W Programie Rewitalizacji przewidziano **PK. 8. Rozbudowa i przebudowa oczyszczalni ścieków w Krypcie Wielkim**. Jakość oraz stopień wyposażenia w urządzenia infrastruktury technicznej wpływają istotnie na atrakcyjność inwestycyjną obszaru oraz warunki życia mieszkańców. O peryferyjności obszaru, bardziej decyduje jego dostępność i spójność komunikacyjna oraz uzbrojenie w media niż położenie geograficzne. Szczególnie zacofanie w zakresie wyposażenia w podstawową dla funkcjonowania ludności i firm infrastrukturę wodociągowo – kanalizacyjną powoduje marginalizację obszaru. Dobra jakość infrastruktury technicznej jest niezbędnym elementem rozwojowym, wspomagającym rozwój przedsiębiorczości oraz turystyki.

Dodatkowo program rewitalizacji zakłada realizację projektu **PK.11. Wzrost efektywności energetycznej budynków i wymiana źródeł ogrzewania**. W wyniku projektu nastąpi spadek kosztów opłat bieżących ponoszonych przez mieszkańców. Działania te będą skutkowały oszczędnościami finansowymi, które mieszkańcy obszaru będą mogli zainwestować lub pokryć inne wydatki domowe. Projekt zatem pośrednio wpływa na ograniczenie ubóstwa.

Na obszarze rewitalizacji zdefiniowano inne problemy w sferze pomocy społecznej takie jak:

- alkoholizm,
- niepełnosprawność,
- niepełna rodzina,
- długotrwała lub ciężka choroba.

Badanie ankietowe potwierdziły występowanie tych problemów. Mieszkańcy przede wszystkim wskazywali na problem alkoholizmu (ponad 70% wskazań) oraz przemoc w rodzinie (około 36%). Ankietowani ponadto wskazywali, że problem stanowią kradzieże, wandalizm, rozboje oraz pobicia.

Głównym działaniem odpowiadającym na wskazane problemy stanowi **PK 4. Wsparcie usług socjalnych**. Projekt obejmuje:

- wsparcie usług opiekuńczych dla osób niesamodzielnych oraz usług asystenckich dla osób z niepełnosprawnościami świadczonych w lokalnej społeczności,
- realizacja programów badań profilaktycznych skierowanych na choroby cywilizacyjne i specyficzne problemy zdrowotne oraz aspekty psychologiczne.

Zaproponowano także **PK.5. Edukacja przeciw przemocy i dyskryminacji**. Projekt obejmuje:

- spotkania w szkołach dla dzieci i rodziców z zakresu rozpoznawania w środowisku przemocy fizycznej i psychicznej,
- spotkania uświadamiające problemy alkoholizmu i narkomanii oraz innych uzależnień,
- edukacja tolerancji i reagowania na problemy w otoczeniu (niepełnosprawność, odmienność, alkoholizm, choroby, niepełne rodziny, inne).

Konsultacje społeczne potwierdziły też problem udziału mieszkańców w życiu społecznym i kulturowym na terenie obszaru rewitalizacji. Mieszkańcy wskazywali głównie na niski poziom współpracy międzyludzkiej oraz niski poziom zaangażowania mieszkańców w sprawy lokalne. Podkreślano zjawisko atomizacji społeczeństwa polegające na tym, że ludzie zamykają się we własnych problemach, domach, zwłaszcza dotyczy to mieszkańców ubogich, z rodzin dysfunkcyjnych, z nałogami.

Działaniami mającymi niwelować powyższe problemy jest **PK 6. Rozwój oferty zajęć sportowo-rekreacyjnych** oraz **PK 7. Aktywizacja i integracja społeczno – kulturowa**.

PK.6 Rozwój oferty zajęć sportowo-rekreacyjnych obejmuje: organizację zajęć dla mieszkańców w nowych dyscyplinach sportowych (np.: nordic walking, fitness, piłka ręczna, szachy, koszykówka, turnieje tańca, paintball, rajdy rowerowe, biegi na orientację). Projekt wykorzystuje naturalny potencjał związany z posiadaną infrastrukturą sportową, przyrodą oraz rozwojem turystyki. Preferowane będą osoby korzystające z pomocy społecznej.

Realizacja **PK 7. Aktywizacja i integracja społeczno – kulturowa** przewiduje rozwój oferty zajęć kulturalnych w celu integracji międzypokoleniowej (spotkania, warsztaty, konkursy wspierające udział osób w różnym wieku we wspólnych projektach). Projekt obejmuje:

- aktywizację dzieci i młodzieży oraz dorosłych, w tym osób starszych za pomocą realizacji działań aktywizujących opartych o lokalne dziedzictwo kulturowe: warsztaty rękodzieła ludowego, lokalne kulinaria, warsztaty literackie, aktorskie, blogerskie, fotograficzne i inne o tematyce lokalnej,
- szkolenia z zakładania i prowadzenia organizacji pozarządowych,
- zwiększenie wiedzy i praktycznych umiejętności seniorów w zakresie korzystania z zasobów teleinformatycznych, z Internetu, przełamywanie obaw tej grupy osób w stosunku do nowoczesnych systemów komputerowych (szkolenia i spotkania).

Preferowane będą osoby korzystające z pomocy społecznej i seniorzy.

Odpowiedzią na problemy społeczne jest też projekt: **PK 13 Świetlica wiejska w Rudzie**, którego celem jest podniesienie atrakcyjności wsi oraz poprawa jakości życia poprzez stworzenie miejsc do aktywnego wypoczynku, wspólnego spędzania czasu wolnego, organizacji imprez, co spowoduje zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych na obszarze rewitalizacji i wpłynie na odbudowę więzi międzyludzkich. Utworzona świetlica w Rudzie będzie m.in. miejscem realizacji działań w ramach **PK.6 Rozwój oferty zajęć sportowo-rekreacyjnych** oraz **PK 7. Aktywizacja i integracja społeczno – kulturowa**.

Remont i adaptacja starego, zdegradowanego budynku opierać się będzie na kompleksowej modernizacji i remoncie budynku oraz terenu wokół tego budynku. W zaadaptowanym budynku odbywać się będą różnego rodzaju szkolenia i warsztaty, zajęcia edukacyjne dla dzieci i młodzieży, co przyczyni się do likwidacji istotnych problemów społecznych i gospodarczych na obszarze rewitalizowanym. Dzięki projektowi wsparcie otrzyma społeczność zamieszkująca teren gminy poprzez doradztwo z zakresu usług socjalnych i szkoleń służącym poprawie zatrudnienia mieszkańców. Projekt przyczyni się do pobudzenia rozwoju i zmian jakościowych oraz wzrostu aktywności społeczno-gospodarczej.

5.1.2. Zjawiska środowiskowe

Przy ocenie występowania negatywnych zjawisk w zakresie środowiska przyrodniczego zbadano:

- narażenie mieszkańców na emisje pyłów,
- narażenie mieszkańców na kontakt z azbestem,
- zagrożenie związane z gospodarką ściekową (ryzyko degradacji środowiska).

W przypadku zjawiska występowania azbestu, po analizie delimitacyjnej oraz analizie ankiet na potrzeby programu rewitalizacji należy uznać, że problem nie jest zbyt duży na obszarze rewitalizacji. Problem ten będzie rozwiązywany w ramach gminnych projektów lub indywidualnie przez mieszkańców. W związku z tym, że zjawisko występuje, ale nie jest kluczowe dla poprawy środowiska na obszarze rewitalizacji, w tym zakresie zaproponowano

projekt uzupełniający: **PU.1. Likwidacja pokryć azbestowych**, polegający na demontażu istniejącego pokrycia dachów na budynkach gospodarczych i mieszkalnych na obszarze rewitalizacji.

W przypadku emisji pyłów, problem na obszarze rewitalizacji występuje i jest znaczący. Występuje zjawisko niskiej emisji na obszarze rewitalizacji i jest ono dość dotkliwie. Podstawową przyczyną zjawiska są niskie dochody mieszkańców (nie stać części z nich na wymianę kotłów na bardziej ekologiczne), brak świadomości (palenie paliwem niskiej jakości lub nawet spalanie śmieci bytowych).

W związku z tym zaproponowano projekt: **PK 8. Wzrost efektywności energetycznej budynków i wymiana źródeł ogrzewania**. Projekt zakłada wymianę nieekologicznych źródeł ciepła w indywidualnych gospodarstwach domowych na bardziej ekologiczne w tym OZE (pompy ciepła, kolektory słoneczne, biomasa, inne) oraz termomodernizację obiektów. Efektem realizacji zadania będzie obniżenie poziomu niskiej emisji na obszarze rewitalizacji, a w konsekwencji poprawa jakości powietrza i życia mieszkańców.

Uzupełnieniem powyższych działań inwestycyjnych jest miękki projekt **PK 9. Organizowanie „Dni energii”**. Projekt polega na popularyzacji gospodarki niskoemisyjnej poprzez organizację na obszarze rewitalizacji „Dni energii”: cyklu corocznych spotkań z młodzieżą szkolną, osobami dorosłymi. W ramach spotkań planuje się działania edukacyjne dotyczące pozyskiwania finansowania na wymianę indywidualnych źródeł ciepła, podnoszenia świadomości w zakresie używania dobrej jakości paliwa w gospodarstwach domowych, promocję OZE, podnoszenia świadomości w zakresie oszczędzania energii.

Na obszarze rewitalizacyjnym istnieje zagrożenie związane z gospodarką ściekową (degradacja środowiska). Potwierdzają to też wyniki badania ankietowego, w którym mieszkańcy wskazują na istotny problem gospodarki ściekowej. Ważnym aspektem środowiskowym na terenie obszaru rewitalizacji jest oczyszczalnia ścieków, która wymaga natychmiastowego remontu. Obecnie oczyszczalnia jest w złym stanie technicznym, a istniejący układ techniczny nie jest dostosowany do wymagań osiągnięcia minimalnej przepustowości na poziomie ładunku generowanych zanieczyszczeń oraz zapewnienia przyjęcia i prawidłowego oczyszczenia ścieków. Należy podkreślić, że w przypadku niewykonania w najbliższym czasie modernizacji oczyszczalni w każdej chwili może nastąpić awaria urządzeń na oczyszczalni, co wpłynie negatywnie na środowisko.

Odpowiedzią na ten problem jest projekt **PK 10. Rozbudowa i przebudowa oczyszczalni ścieków w Krypnie Wielkim**, jako niezbędny element do poprawy jakości środowiska oraz jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. Po realizacji projektu możliwe będą kolejne podłączenia gospodarstw domowych do sieci kanalizacyjnej. Rozwiązany zostanie także problem z tykającą „bombą ekologiczną” w postaci przestarzałej oczyszczalni ścieków.

Na obszarze rewitalizacji jest 96 gospodarstw rolnych posiada nieuregulowaną sytuację w zakresie ścieków gospodarczych (nieszczelne szamba, przenikania zanieczyszczeń do gleby, jest ponadprzeciętny problem z odorami).

Z ankiet wynika także duża potrzeba uzupełnienia infrastruktury ściekowej o przydomowe oczyszczalnie ścieków, tam gdzie nie ma możliwości podłączenia lub są nieszczelne szamba. Dotyczy to głównie zabudowy rozproszonej.

W związku z tym zaplanowano projekt **PK. 11. Instalacja przydomowych oczyszczalni ścieków.**

Podobny problem występuje także w przypadku gospodarstw domowych niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej, ale posiadających szamba i oczyszczalnie przydomowe. Tutaj dochodzi dodatkowo problem z niską kulturą użytkowania przydomowych oczyszczalni ścieków i szamb.

Projekt nie rozwiąże jednak problemów związanych ze ściekami z gospodarstw rolnych, te bowiem nie mogą być podłączone do oczyszczalni ścieków. Podobnie nie zostaną rozwiązane kwestie kultury użytkowania szamb lub oczyszczalni przydomowych. W związku z tym zaproponowano projekt kluczowy **PK. 12. Edukacja dla środowiska.** Projekt obejmuje coroczny cykl spotkań w szkołach dla dzieci i młodzieży, dystrybucję ulotek informacyjnych do gospodarstw domowych i rolnych oraz szkolenia dla rolników i mieszkańców z zakresu prawidłowej eksploatacji oczyszczalni przydomowych i szamb, oraz z zakresu oszczędzania wody w gospodarstwach domowych.

5.1.3. Zjawiska przestrzenno-funkcjonalne

Do analizy delimitacyjnej jako podstawowe dane do oceny zjawisk w sferze przestrzenno-funkcjonalnej zostały uwzględnione:

- danę z Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa prowadzonej przez Policję dotyczących takich zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych jak: niewłaściwa infrastruktura drogowa, zła organizacja ruchu, spożywanie alkoholu w miejscach niedozwolonych, dzikie wysypiska, dzikie kąpieliska, grupowanie się małoletnich zagrożonych demoralizacją, nieprawidłowe parkowanie, przekraczanie prędkości;
- dane o dostępności obiektów kultury i edukacji (liczba obiektów),
- stan kanalizacji oraz wodociągów (liczba podłączeń).

Dostępność do obiektów kultury i edukacji nie stanowi większego problemu na terenie Krypna Wielkiego jest tam bowiem ośrodek kultury z którego mogą korzystać mieszkańcy miejscowości. Natomiast w Rudzie brak jest działającej świetlicy wiejskiej, przy czym warto zauważyć, że jest to druga pod względem zaludnienia miejscowość w gminie. Wyniki badań przeprowadzone w ramach prac nad Programem wskazują na bardzo dużą potrzebę w tym zakresie (ponad 86% wskazań mieszkańców obszaru rewitalizacji).

Odpowiedzią na ten problem jest **PK 13 Świetlica wiejska w Rudzie.** Projekt polega na remoncie i adaptacji starego, zdegradowanego budynku na świetlicę wiejską. Istniejący stary

budynek stanowi potencjał do wykorzystania. Rozwiązany zostanie problem dostępności do obiektów kultury. Jednocześnie świetlica będzie także miejscem realizacji działań miękkich dotyczących sfery społecznej (opis w części dotyczącej sfery społecznej). W ten sposób zostanie zrealizowany także jeden z kluczowych elementów rewitalizacji: powiązań pomiędzy projektami i wpływu projektów jednocześnie na kilka sfer.

Natomiast w przypadku danych uzyskanych z Krajowej Mapy Zagrożeń wynika, że na obszarze rewitalizacji licznie występują takie zjawiska jak niewłaściwa infrastruktura drogowa, zła organizacja ruchu, spożywanie alkoholu w miejscach niedozwolonych, przekraczanie prędkości, grupowanie się małoletnich zagrożonych demoralizacją. Wskaźnik dla obszaru rewitalizacji stanowi ponad 30% wszystkich zdarzeń w gminie.

Przy pogłębionej ocenie występowania negatywnych zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych posłużono się danymi ankietowymi. W badaniach ankietowych jako przyczyny w/w zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych wskazywano: brak monitoringu w centrum miasta, brak infrastruktury bezpieczeństwa w ciągu dróg i w centrum wsi (mała liczba przejść dla pieszych, złe oznakowanie, brak odpowiedniego oświetlenia) sprzyjające spożywaniu alkoholu w miejscach niedozwolonych, grupowaniu się małoletnich zagrożonych demoralizacją.

W ramach Programu przewiduje się realizację **PK 14. Przebudowa centralnego węzła komunikacyjnego w Krypnie Wielkim**. Projekt obejmuje przebudowę skrzyżowania w centrum miejscowości. Przebudowa zwiększy bezpieczeństwo ruchu samochodowego oraz zapewni lepszą organizację ruchu, w tym wzrost bezpieczeństwa pieszych i mieszkańców poprzez nową infrastrukturę około drogową.

Projektem w zakresie sfery przestrzenno-funkcjonalnej, poprawiającej bezpieczeństwo na obszarze rewitalizowanym jest projekt uzupełniający **PU.2. Modernizacja i wymiana oświetlenia publicznego na energooszczędne**. Projekt umożliwi w przyszłości lepsze doświetlenie obszaru rewitalizacji przy ciągach komunikacyjnych, a także przyczyni się do redukcji kosztów opłat za energię dla gminy. Jest to projekt uzupełniający, który nie wpływa w sposób kluczowy na rozwiązanie problemów (oświetlenie już dziś istnieje), ale poprawia jego poziom.

Analiza wykazała też problem dotyczący gospodarki wodno-ściekowej. Problem stanowi niewystarczająca liczba podłączeń do sieci tych gospodarstw domowych, które mogą się podłączyć (jest to uzasadnione ekonomicznie ze względu na odległość od głównych kanałów sieci). W obszarze rewitalizacyjnym istnieje grupa gospodarstw domowych niepodłączonych do sieci wodociągowej oraz kanalizacji, które mają możliwość takiego podłączenia. Odpowiedzią na ten problem jest projekt **PK. 10. Rozbudowa i przebudowa oczyszczalni ścieków w Krypnie Wielkim**, umożliwiający podłączenie nowych mieszkańców. Aktualnie bowiem, oczyszczalnia jest w złym stanie technicznym, gmina niechętnie realizuje nowe podłączenia do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej.

5.1.4. Czynniki techniczne

Ostatnią grupą rozpatrywanych zjawisk, są zjawiska techniczne. W ich obrębie pod uwagę brano degradację stanu technicznego obiektów gminnych, dysfunkcje rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, stan i liczbę zabytków.

Stan zabytków na wyznaczonym terenie rewitalizacji był zadowalający i nie wymagał podjęcia dodatkowych działań.

Natomiast obiekty zlokalizowane na obszarze rewitalizacji wymagają podjęcia stosownych działań. Dotyczy to następujących obiektów:

- Budynek poszkolny – Ruda,
- Dom Sołecki – Ruda,
- Oczyszczalnia ścieków - Krypno Wielkie.

Mieszkańcy w przeprowadzonym badaniu ankietowym wskazywali na zły stan przede wszystkim oczyszczalni ścieków w Krypnie Wielkim oraz budynku poszkolnego w Rudzie. Wskazywano, że przy braku świetlicy w Rudzie, stary budynek poszkolny stanowi potencjał do zagospodarowania, a tak: „*stoi i niszczeje*”. Odpowiedzią na ten problem jest **PK 13 Świetlica wiejska w Rudzie**. Projekt poza wpływem na negatywne zjawiska techniczne rozwiązuje także dodatkowo problemy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej (dostęp do obiektów kultury) oraz społecznej (tworzy miejsce do realizacji działań społecznych).

Oczyszczalni ścieków w Krypnie Wielkim wymaga pilnej przebudowy. Okres użytkowania oraz zastosowane technologie powodują, że urządzenia zamontowane na oczyszczalni w każdej chwili mogą ulec awarii. Budynek oczyszczalni także uległ już istotnej degradacji fizycznej. W związku z tym w Programie Rewitalizacji przewidziano realizację **PK 10. Rozbudowa i przebudowa oczyszczalni ścieków w Krypnie Wielkim**. Projekt stanowi niezbędny element do poprawy stanu infrastruktury technicznej na obszarze rewitalizacji. Projekt przyczynia się zatem do poniesienia jakości sfery technicznej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej oraz dodatkowo wspiera pośrednio także cele gospodarcze na obszarze rewitalizacji – wyższa jakość infrastruktury sprzyja otwieraniu nowych firm i podnosi ogólną atrakcyjność gospodarczą obszaru.

6. Wizja obszaru

Lokalny Program Rewitalizacji określa główne kierunki, którymi gmina jako wspólnota mieszkańców powinna podążać w perspektywie najbliższych lat, aby wyeliminować lub ograniczyć niekorzystne zjawiska zdiagnozowane na obszarze rewitalizacji. W wyniku rewitalizacji, na obszarze rewitalizacji powinny zajść określone zmiany, które powinny doprowadzić do wyprowadzenia obszaru ze stanów kryzysowych. Ważne jest zatem ustalenie stanu po realizacji wszystkich przedsięwzięć rewitalizacyjnych, stanu docelowego, pożądanego przez wielu interesariuszy. Ten planowany stan docelowy po przeprowadzeniu wsparcia określany jest jako wizja obszaru rewitalizacji.

Wizja przedstawia obraz obszaru rewitalizacji w perspektywie czasu. Zakłada ona określony stan, który zostanie osiągnięty przy założeniu wystąpienia odpowiednich czynników wewnętrznych i zewnętrznych. Wizja pokazuje główny rezultat, jaki ma przynieść realizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Określenie wizji, celów oraz kierunków działań stanowi efekt:

- szczegółowych studiów diagnozy stanu istniejącego gminy zaprezentowanej w rozdziałach poprzednich niniejszego dokumentu,
- analizy istniejących dokumentów planistycznych w gminie,
- analizy wyników konsultacji społecznych przeprowadzonych w czasie opracowywania założeń niniejszego dokumentu.

Wizja stanowi najbardziej ogólny cel rozwoju obszaru do 2023 roku, z którego wynikają wszystkie inne cele strategiczne i kierunki działań. Wizja stanowi opis oczekiwanego w przyszłości stanu przyjmującego jednocześnie optymistyczne założenie wystąpienia korzystnych uwarunkowań zewnętrznych.

Wizja

Obszar rewitalizacji to przyjazny i atrakcyjny obszar do życia. Obszar zrównoważonego rozwoju społeczno – gospodarczego, charakteryzujący się aktywnym, przedsiębiorczym i otwartym społeczeństwem.

7. Cele i kierunki działań

Przyjęto dwa strategiczne opowiadające głównym obszarom problemowym na wyznaczonym obszarze. Cele obejmują obszar społeczny, gospodarczy, środowiskowy, przestrzenno-funkcjonalnych oraz techniczny. Realizacja celów strategicznych w sposób kompleksowy prowadzi do poprawy jakości życia mieszkańców na wyznaczonych obszarach do rewitalizacji. Realizacja poszczególnych celów wyznaczają szczegółowe kierunki działań na podstawie których zostały wyznaczone konkretne projekty rewitalizacyjne. Mają one służyć eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk, o których mowa w poprzednich rozdziałach. Wyznaczone cele odpowiadają wcześniej sformułowanej wizji. Poniżej zaprezentowano podział projektów wg celów i kierunków.

Cel 1. Wzrost poziomu przedsiębiorczości, kreatywności i integracji społecznej

Kierunek 1.1. Rozwój przedsiębiorczości

PK.1. Rozwój przedsiębiorczości

PK.2. Promocja wykorzystania lokalnych potencjałów dla gospodarki

PK.3. Pozyskiwanie zewnętrznych inwestorów i mieszkańców

Kierunek 1.2. Rozwój usług wsparcia społecznego

PK.4. Wsparcie usług socjalnych

PK.5. Edukacja przeciw przemocy i dyskryminacji

Kierunek 1.3. Poprawa dostępności do kultury i aktywizacja społeczna

PK 6. Rozwój oferty zajęć sportowo-rekreacyjnych

PK 7. Aktywizacja i integracja społeczno – kulturowa

PK.13. Świetlica wiejska w Rudzie

Cel 2. Poprawa infrastruktury publicznej i ochrona środowiska

Kierunek 2.1. Poprawa bezpieczeństwa i wzrost funkcjonalności przestrzeni

PK.14. Przebudowa centralnego węzła komunikacyjnego w Krypie Wielkim

PU. 2. Modernizacja i wymiana oświetlenia publicznego na energooszczędne

Kierunek 2.2. Poprawa infrastruktury ochrony środowiska

PK8. Wzrost efektywności energetycznej budynków i wymiana źródeł ogrzewania

PK.10. Rozbudowa i przebudowa oczyszczalni ścieków w Krypie Wielkim

PK.11. Instalacja przydomowych oczyszczalni ścieków

PU.1. Likwidacja pokryć azbestowych

Kierunek 2.3. Edukacja ekologiczna

PK.9. Organizowanie „Dni energii”

PK.12. Edukacja dla środowiska

8. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

PROJEKT KLUCZOWY nr 1	
Nazwa projektu:	PK.1. Rozwój przedsiębiorczości
Cel strategiczny, kierunek działań	Cel 1. Wzrost poziomu przedsiębiorczości, kreatywności i integracji społecznej Kierunek 1.1. Rozwój przedsiębiorczości
Zakres rzeczowy	Projekt obejmuje realizację działań dotacyjnych związanych z przekazaniem środków na założenie lub rozwój własnej działalności gospodarczej dla branż związanych z turystyką (lokale gastronomiczne, kwatery turystyczne, motele/ zajazdy, wynajem sprzętu turystycznego, inne) oraz rolnictwem (przetwórstwo, lokalne produkty, produkty ekologiczne, usługi dla rolnictwa). Projekt skierowany zarówno do osób bezrobotnych i biernych zawodowo, jak i już prowadzących działalność. Projekt odnosi się w szczególności do pobudzenia przedsiębiorczości w powiązaniu z prowadzeniem gospodarstwa rolnego.
Podmiot odpowiedzialny za realizację i podmioty współpracujące:	Wójt Gminy Krypno, organizacje pozarządowe, GOK,
Zasięg projektu/Lokalizacja:	Obszar rewitalizacji
Termin realizacji :	2020 r. - 2023 r.
Szacunkowy koszt przedsięwzięcia:	2 000 000 zł
Odbiorcy/beneficjenci projektu:	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji, rolnicy, przedsiębiorcy
Przewidywane źródła finansowania:	Środki własne, Środki prywatne, Budżet państwa, Środki UE, inne
Wskaźniki:	- Liczba wspartych istniejących przedsiębiorców – 10 podmiotów - Liczba nowo utworzonych firm – 5 podmiotów - Liczba wspartych istniejących gospodarstw rolnych – 10 podmiotów - Liczba nowo utworzonych gospodarstw rolnych – 5 podmiotów
Efekty realizacji zadania:	- Rozwój przedsiębiorczości, - Rozwój rolnictwa (dywersyfikacja działalności), - Wzrost aktywności mieszkańców, - Wzrost dochodów mieszkańców.
Wpływ na sferę, zjawisko kryzysowe	Sfera gospodarcza, zjawiska: niski poziom przedsiębiorczości i mała liczba gospodarstw rolnych Sfera społeczna, zjawiska: bezrobocie, ubóstwo, niski kapitał społeczny, nadmierne korzystanie z pomocy społecznej.

PROJEKT KLUCZOWY nr 2	
Nazwa projektu:	PK.2.Promocja wykorzystania lokalnych potencjałów dla gospodarki
Cel strategiczny, kierunek działań	Cel 1. Wzrost poziomu przedsiębiorczości, kreatywności i integracji społecznej Kierunek 1.1. Rozwój przedsiębiorczości
Zakres rzeczowy	Projekt obejmuje zadania: <ul style="list-style-type: none"> — opracowanie nowych produktów turystycznych: kulturalnych i sportowych; np.: sporty zimowe, tropy zwierząt, narciarstwo biegowe, inne, — wspieranie doradztwa dla lokalnych przedsiębiorców i pomocy w zakładaniu i prowadzeniu działalności gospodarczej (szkolenia), — promocja rozwoju agroturystyki, rolnictwa, przetwórstwa ekologicznego, gastronomii (szkolenia).
Podmiot odpowiedzialny za realizację i podmioty współpracujące:	Wójt Gminy Krypno, organizacje pozarządowe, GOK
Zasięg projektu/Lokalizacja:	Obszar rewitalizacji
Termin realizacji :	2019 r. - 2023 r.
Szacunkowy koszt przedsięwzięcia:	100 000 zł
Odbiorcy/beneficjenci projektu:	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji, rolnicy, przedsiębiorcy
Przewidywane źródła finansowania:	Środki własne, Środki prywatne, Budżet państwa, Środki UE, inne
Wskaźniki:	- Liczba nowych produktów turystycznych – 5 szt. - Liczba przeszkolonych uczestników – 100 os.
Efekty realizacji zadania:	- Rozwój przedsiębiorczości, - Rozwój rolnictwa (dywersyfikacja działalności), - Wzrost aktywności mieszkańców.
Wpływ na sferę, zjawisko kryzysowe	Sfera gospodarcza, zjawiska: niski poziom przedsiębiorczości i mała liczba gospodarstw rolnych Sfera społeczna, zjawiska: bezrobocie, ubóstwo, niski kapitał społeczny, nadmierne korzystanie z pomocy społecznej.

PROJEKT KLUCZOWY nr 3	
Nazwa projektu:	PK.3.Pozyskiwanie zewnętrznych inwestorów i mieszkańców
Cel strategiczny, kierunek działań	Cel 1. Wzrost poziomu przedsiębiorczości, kreatywności i integracji społecznej Kierunek 1.1. Rozwój przedsiębiorczości
Zakres rzeczowy	Projekt obejmuje zadania: <ul style="list-style-type: none"> — opracowanie systemu zachęt dla zewnętrznych przedsiębiorców (obniżki podatków, ułatwienia administracyjne, inne), — opracowanie bazy dostępnych terenów prywatnych i gminnych możliwych do wykorzystania przez przedsiębiorców lub zakupu przez mieszkańców spoza gminy i przygotowanie oferty inwestycyjnej gminy, — promocja w mediach społecznościowych i współpraca z biurami nieruchomości.
Podmiot odpowiedzialny za realizację i podmioty współpracujące:	Wójt Gminy Krypno
Zasięg projektu/Lokalizacja:	Obszar rewitalizacji
Termin realizacji :	2019 r. - 2023 r.
Szacunkowy koszt przedsięwzięcia:	50 000 zł
Odbiorcy/beneficjenci projektu:	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Przewidywane źródła finansowania:	Środki własne, Środki prywatne, Budżet państwa, Środki UE, inne
Wskaźniki:	- Liczba utworzonych baz działek inwestycyjnych – 1 szt. - Opracowany system zachęt – 1 szt. - Liczba przygotowanych folderów promocyjnych – 500 szt.
Efekty realizacji zadania:	- Rozwój przedsiębiorczości, - Rozwój rolnictwa (dywersyfikacja działalności), - Pozyskanie nowych mieszkańców i przedsiębiorców.
Wpływ na sferę, zjawisko kryzysowe	Sfera gospodarcza, zjawiska: niski poziom przedsiębiorczości i mała liczba gospodarstw rolnych Sfera społeczna, zjawiska: bezrobocie, ubóstwo.

PROJEKT KLUCZOWY nr 4	
Nazwa projektu:	PK.4. Wsparcie usług socjalnych
Cel strategiczny, kierunek działań	Cel 1. Wzrost poziomu przedsiębiorczości, kreatywności i integracji społecznej Kierunek 1.2. Rozwój usług wsparcia społecznego
Zakres rzeczowy	Projekt obejmuje: — wsparcie usług opiekuńczych dla osób niesamodzielnych oraz usług asystenckich dla osób z niepełnosprawnościami świadczonych w lokalnej społeczności, — realizacja programów badań profilaktycznych skierowanych na choroby cywilizacyjne i specyficzne problemy zdrowotne oraz aspekty psychologiczne.
Podmiot odpowiedzialny za realizację i podmioty współpracujące:	Wójt Gminy Krypno, GOPS.
Zasięg projektu/Lokalizacja:	Obszar rewitalizacji
Termin realizacji :	2019 r. - 2023 r.
Szacunkowy koszt przedsięwzięcia:	100 000 zł
Odbiorcy/beneficjenci projektu:	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Przewidywane źródła finansowania:	Środki własne, Środki prywatne, Budżet państwa, Środki UE, inne
Wskaźniki:	- Liczba wspartych osób usługami opiekuńczymi – 100 os. - Liczba uczestników programów profilaktycznych – 100 os.
Efekty realizacji zadania:	- Wzrost komfortu życia seniorów, osób chorych i niepełnosprawnych, - Ograniczenie ubóstwa, - Wzrost poziomu zdrowia mieszkańców.
Wpływ na sferę, zjawisko kryzysowe	Sfera społeczna, zjawiska związane z pomocą społeczną: ubóstwo, alkoholizm, niepełnosprawność, niepełna rodzina, długotrwała lub ciężka choroba.

PROJEKT KLUCZOWY nr 5	
Nazwa projektu:	PK.5. Edukacja przeciw przemocy i dyskryminacji
Cel strategiczny, kierunek działań	Cel 1. Wzrost poziomu przedsiębiorczości, kreatywności i integracji społecznej Kierunek 1.2. Rozwój usług wsparcia społecznego
Zakres rzeczowy	Projekt obejmuje: <ul style="list-style-type: none"> — spotkania w szkołach dla dzieci i rodziców z zakresu rozpoznawania w środowisku przemocy fizycznej i psychicznej, — spotkania uświadamiające problemy alkoholizmu i narkomanii oraz innych uzależnień, — edukacja tolerancji i reagowania na problemy w otoczeniu (niepełnosprawność, odmienność, alkoholizm, choroby, niepełne rodziny, inne).
Podmiot odpowiedzialny za realizację i podmioty współpracujące:	Wójt Gminy Krypno, GOPS, szkoły.
Zasięg projektu/Lokalizacja:	Obszar rewitalizacji
Termin realizacji :	2019 r. - 2023 r.
Szacunkowy koszt przedsięwzięcia:	20 000 zł
Odbiorcy/beneficjenci projektu:	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Przewidywane źródła finansowania:	Środki własne, Środki prywatne, Budżet państwa, Środki UE, inne
Wskaźniki:	- Liczba uczestników spotkań (dorośli) – 200 os. - Liczba uczestników spotkań (dzieci i młodzież) – 500 os. - Liczba spotkań – 10 szt.
Efekty realizacji zadania:	- Wzrost integracji i tolerancji, - Ograniczenie przemocy i dyskryminacji, - Wzrost komfortu życia seniorów, osób chorych i niepełnosprawnych, - Ograniczenie możliwości narażenia nałogi.
Wpływ na sferę, zjawisko kryzysowe	Sfera społeczna, zjawiska związane z pomocą społeczną: ubóstwo, alkoholizm, niepełnosprawność, niepełna rodzina, długotrwała lub ciężka choroba.

PROJEKT KLUCZOWY nr 6	
Nazwa projektu:	PK 6. Rozwój oferty zajęć sportowo-rekreacyjnych
Cel strategiczny, kierunek działań	Cel 1. Wzrost poziomu przedsiębiorczości, kreatywności i integracji społecznej Kierunek 1.3. Poprawa dostępności do kultury i aktywizacja społeczna
Zakres rzeczowy	Projekt obejmuje organizację zajęć dla mieszkańców w nowych dyscyplinach sportowych (np.: nordic walking, fitness, piłka ręczna, szachy, koszykówka, turnieje tańca, paintball, rajdy rowerowe, biegi na orientację). Projekt wykorzystuje naturalny potencjał związany z posiadaną infrastrukturą sportową, przyrodą oraz rozwojem turystyki. Preferowane będą osoby korzystające z pomocy społecznej.
Podmiot odpowiedzialny za realizację i podmioty współpracujące:	Wójt Gminy Krypno, GOK, szkoły, kluby sportowe.
Zasięg projektu/Lokalizacja:	Obszar rewitalizacji
Termin realizacji :	2019 r. - 2023 r.
Szacunkowy koszt przedsięwzięcia:	200 000 zł
Odbiorcy/beneficjenci projektu:	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Przewidywane źródła finansowania:	Środki własne, Środki prywatne, Budżet państwa, Środki UE, inne
Wskaźniki:	- Liczba wdrożonych nowych rodzajów aktywności sportowo-rekreacyjnych – 5 szt. - Liczba uczestników zajęć – 500 os.
Efekty realizacji zadania:	- Wzrost integracji, - Poprawa kondycji fizycznej i psychicznej osób korzystających z pomocy społecznej, - Wzrost komfortu życia seniorów, osób chorych i niepełnosprawnych, - Promocja zdrowego stylu życia.
Wpływ na sferę, zjawisko kryzysowe	Sfera społeczna, zjawiska związane z pomocą społeczną: ubóstwo, alkoholizm, niepełnosprawność, niepełna rodzina, długotrwała lub ciężka choroba; pośrednio zjawiska: ubóstwo, niski kapitał społeczny. Pośrednio sfera gospodarcza (aktywny mieszkaniec jest też lepszym pracownikiem i chętniej podejmuje działalność gospodarczą).

PROJEKT KLUCZOWY nr 7	
Nazwa projektu:	PK 7. Aktywizacja i integracja społeczno – kulturowa
Cel strategiczny, kierunek działań	<p>Cel 1. Wzrost poziomu przedsiębiorczości, kreatywności i integracji społecznej</p> <p>Kierunek 1.3. Poprawa dostępności do kultury i aktywizacja społeczna</p>
Zakres rzeczowy	<p>Projekt przewiduje rozwój oferty zajęć kulturalnych w celu integracji międzypokoleniowej (spotkania, warsztaty, konkursy wspierające udział osób w różnym wieku we wspólnych projektach). Projekt obejmuje:</p> <ul style="list-style-type: none"> — aktywizację dzieci i młodzieży oraz dorosłych, w tym osób starszych za pomocą realizacji działań aktywizujących opartych o lokalne dziedzictwo kulturowe: warsztaty rękodzieła ludowego, lokalne kulinaria, warsztaty literackie, aktorskie, blogerskie, fotograficzne i inne o tematyce lokalnej, — szkolenia z zakładania i prowadzenia organizacji pozarządowych, — zwiększenie wiedzy i praktycznych umiejętności seniorów w zakresie korzystania z zasobów teleinformatycznych, z Internetu, przełamywanie obaw tej grupy osób w stosunku do nowoczesnych systemów komputerowych (szkolenia i spotkania). <p>Preferowane będą osoby korzystające z pomocy społecznej i seniorzy.</p>
Podmiot odpowiedzialny za realizację i podmioty współpracujące:	Wójt Gminy Krypno, GOK, GOPS, szkoły
Zasięg projektu/Lokalizacja:	Obszar rewitalizacji
Termin realizacji :	2019 r. - 2023 r.
Szacunkowy koszt przedsięwzięcia:	200 000 zł
Odbiorcy/beneficjenci projektu:	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Przewidywane źródła finansowania:	Środki własne, Środki prywatne, Budżet państwa, Środki UE, inne
Wskaźniki:	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba uczestników zajęć integracyjnych – 500 os. - Liczba uczestników szkoleń internetowych – 100 os. - Liczba uczestników szkoleń dot. zakładania organizacji pozarządowych – 20 os.
Efekty realizacji zadania:	<ul style="list-style-type: none"> - Poprawa kondycji fizycznej i psychicznej osób korzystających z pomocy społecznej, - Zwiększenie kreatywności pomysłowości i przedsiębiorczości, - Wzrost integracji, budowa więzi międzyludzkich oraz zaufania wśród mieszkańców,

	<ul style="list-style-type: none"> - Zwiększenie aktywności mieszkańców, - Promocja aktywnego spędzania czasu wolnego, - Wzrost liczby organizacji pozarządowych na terenie rewitalizacji.
<p>Wpływ na sferę, zjawisko kryzysowe</p>	<p>Sfera społeczna, zjawiska związane z pomocą społeczną: ubóstwo, alkoholizm, niepełnosprawność, niepełna rodzina, długotrwała lub ciężka choroba; zjawiska, niski kapitał społeczny.</p> <p>Pośrednio sfera gospodarcza (aktywny mieszkaniec jest też lepszym pracownikiem i chętniej podejmuje działalność gospodarczą).</p>

PROJEKT KLUCZOWY nr 8	
Nazwa projektu:	PK8. Wzrost efektywności energetycznej budynków i wymiana źródeł ogrzewania
Cel strategiczny:	Cel 2. Poprawa infrastruktury publicznej i ochrona środowiska Kierunek 2.2. Poprawa infrastruktury ochrony środowiska
Zakres rzeczowy:	Projekt zakłada wymianę nieekologicznych źródeł ciepła w indywidualnych gospodarstwach domowych na bardziej ekologiczne w tym OZE (pompy ciepła, kolektory słoneczne, biomasa, inne) oraz termomodernizację obiektów. Efektem realizacji zadania będzie obniżenie poziomu niskiej emisji na obszarze rewitalizacji, a w konsekwencji poprawa jakości powietrza i życia mieszkańców.
Podmiot odpowiedzialny za realizację i podmioty współpracujące:	Wójt Gminy Krypno
Zasięg projektu/Lokalizacja:	Obszar rewitalizacji
Termin realizacji :	2020 r. - 2023 r.
Szacunkowy koszt przedsięwzięcia:	600 000,00 zł
Odbiorcy/beneficjenci projektu:	Mieszkańcy obszarów rewitalizacji
Przewidywane źródła finansowania:	Środki własne, Środki prywatne, Budżet państwa, Środki UE, NFOŚiGW, inne
Wskaźniki:	- Liczba wymienionych źródeł ogrzewania – 50 szt. - Liczba obiektów poddanych termomodernizacji - 30 szt.
Efekty realizacji zadania:	- Poprawa warunków bytowych społeczności lokalnej; - Większa efektywność energetyczna budynków znajdujących się na terenie gminy Krypno.
Wpływ na sferę, zjawisko kryzysowe	Sfera środowiskowa, zjawisko: narażenie na emisje. Pośrednio sfera społeczna, zjawisko: ubóstwo.

PROJEKT KLUCZOWY nr 9	
Nazwa projektu:	PK. 9.Organizowanie „Dni energii”
Cel strategiczny:	Cel 2. Poprawa infrastruktury publicznej i ochrona środowiska Kierunek 2.3. Edukacja ekologiczna
Zakres rzeczowy:	Projekt polega na popularyzacji gospodarki niskoemisyjnej poprzez organizację na obszarze rewitalizacji „Dni energii: cyklu corocznych spotkań z młodzieżą szkolną, osobami dorosłymi. W ramach spotkań planuje się działania edukacyjne dotyczące pozyskiwania finansowania na wymianę indywidualnych źródeł ciepła, podnoszenia świadomości w zakresie używania dobrej jakości paliwa w gospodarstwach domowych, promocję OZE, podnoszenia świadomości w zakresie oszczędzania energii.
Podmiot odpowiedzialny za realizację i podmioty współpracujące:	Wójt Gminy Krypno, GOK, szkoły,
Zasięg projektu:	Obszar rewitalizacji
Lokalizacja:	Gmina Krypno
Termin realizacji :	2019 r. - 2022 r.
Szacunkowy koszt przedsięwzięcia:	10 000,00 zł
Odbiorcy/beneficjenci projektu:	Mieszkańcy obszarów rewitalizacji
Przewidywane źródła finansowania:	Środki własne, Środki prywatne, Budżet państwa, Środki UE, NFOŚiGW, inne
Wskaźniki:	- Liczba spotkań – 4 szt.. - Liczba uczestników – 500 os.
Efekty realizacji zadania:	- Wzrost świadomości społeczności lokalnej na temat gospodarki niskoemisyjnej, - Redukcja zużycia energii oraz emisji CO2.
Wpływ na sferę, zjawisko kryzysowe	Sfera środowiskowa, zjawisko: narażenie na emisje. Pośrednio sfera społeczna, zjawisko: niski kapitał społeczny.

PROJEKT KLUCZOWY nr 10	
Nazwa projektu:	PK. 10. Rozbudowa i przebudowa oczyszczalni ścieków w Krypnie Wielkim
Cel strategiczny:	Cel 2. Poprawa infrastruktury publicznej i ochrona środowiska Kierunek 2.2. Poprawa infrastruktury ochrony środowiska
Zakres rzeczowy:	Projekt zakłada rozbudowę i przebudowę oczyszczalni ścieków w Krypnie Wielkim (Nr ewid. Działek 192/7, 192/8, 193/4, 193/5, 194/6 Obręb Krypno Wielkie) w celu zagwarantowania bezpiecznej eksploatacji oraz poprawę technologii oczyszczania ścieków. Projekt obejmuje II stopniowy układ mechaniczno – biologicznego oczyszczania ścieków: stacje zlewne ścieków dowożonych, przepompownie ścieków surowych, pomieszczenia i urządzenia oczyszczania mechanicznego, zbiornik retencyjny ścieków, reaktory wielofunkcyjne osadu czynnego, zagęszczacz osadu nadmiernego, komory stabilizacji tlenowej, pomieszczenia odwadniania osadu, stacji dmuchaw, szaf zasilających i sterowniczych, pomieszczenia sterowni i socjalne. Zaplanowany układ charakteryzuje się bardzo wysoką pewnością i niezawodnością w zakresie zaplanowanej przepustowości.
Podmiot odpowiedzialny za realizację i podmioty współpracujące:	Wójt Gminy Krypno
Zasięg projektu/Lokalizacja:	Obszar rewitalizacji, Krypno Wielkie
Termin realizacji :	2019 r. - 2021 r.
Szacunkowy koszt przedsięwzięcia:	4 000 000,00 zł
Odbiorcy/beneficjenci projektu:	Mieszkańcy obszarów rewitalizacji
Przewidywane źródła finansowania:	Środki własne, Środki prywatne, Budżet państwa, Środki UE, NFOŚiGW, inne
Wskaźniki:	- Liczba rozbudowanych i zmodernizowanych budynków – 1 szt.. - Liczba nowych mieszkańców podłączonych do sieci wodociągowej – 40 (10 gospodarstw) - Liczba nowych mieszkańców podłączonych do sieci kanalizacyjnej – 50 (12 gospodarstw domowych)
Efekty realizacji zadania:	- Poprawa stanu wód powierzchniowych i gleby, - Ograniczenie wielkości zanieczyszczeń, - Poprawa stanu sieci kanalizacyjno-wodociągowej, - Poprawa stanu technicznego obiektów gminnych, - Możliwość podłączenia do sieci nowych mieszkańców,

	<p>- Eliminacja ryzyka degradacji środowiska.</p>
<p>Wpływ na sferę, zjawisko kryzysowe</p>	<p>Sfera przestrzenno-funkcjonalna, zjawisko – liczba mieszkańców niepodłączonych do sieci wodociągowej oraz kanalizacji.</p> <p>Sfera techniczna, zjawisko – zły stan techniczny budynków.</p> <p>Sfera środowiskowa, zjawisko - ryzyko degradacji środowiska.</p> <p>Pośrednio: wpływ na sferę gospodarczą, zjawisko – poziom przedsiębiorczości (podniesienie atrakcyjności gospodarczej).</p>

PROJEKT KLUCZOWY nr 11	
Nazwa projektu:	PK. 11. Instalacja przydomowych oczyszczalni ścieków
Cel rewitalizacyjny:	Cel 2. Poprawa infrastruktury publicznej i ochrona środowiska Kierunek 2.2. Poprawa infrastruktury ochrony środowiska
Zakres rzeczowy:	Instalacja przydomowych oczyszczalni ścieków
Podmiot odpowiedzialny za realizację i podmioty współpracujące:	Wójt Gminy Krypno
Zasięg projektu/Lokalizacja:	Obszar rewitalizacji
Termin realizacji :	2020 r. - 2021 r.
Szacunkowy koszt przedsięwzięcia:	400 000,00 zł
Odbiorcy/beneficjenci projektu:	Mieszkańcy obszarów rewitalizacji
Przewidywane źródła finansowania:	Środki własne, Środki prywatne, Budżet państwa, Środki UE, NFOŚiGW, inne
Wskaźniki:	- Liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków – 20 szt.
Efekty realizacji zadania:	- Poprawa stanu wód powierzchniowych i gleby, - Ograniczenie wielkości zanieczyszczeń, - Poprawa stanu sieci kanalizacyjno-wodociągowe, - Eliminacja ryzyka degradacji środowiska.
Wpływ na sferę, zjawisko kryzysowe	Sfera środowiskowa, zjawisko - ryzyko degradacji środowiska. Pośrednio sfera społeczna: ubóstwo (mieszkańców nie stać samodzielnie na budowę oczyszczalni). Pośrednio sfera przestrzenno-funkcjonalna.

PROJEKT KLUCZOWY nr 12	
Nazwa projektu:	PK.12. Edukacja dla środowiska
Cel strategiczny:	Cel 2. Poprawa infrastruktury publicznej i ochrona środowiska Kierunek 2.3. Edukacja ekologiczna
Zakres rzeczowy:	Projekt obejmuje coroczny cykl spotkań w szkołach dla dzieci i młodzieży, dystrybucję ulotek informacyjnych do gospodarstw domowych i rolnych oraz szkolenia dla rolników i mieszkańców z zakresu prawidłowej eksploatacji oczyszczalni przydomowych i szamb, oraz z zakresu oszczędzania wody w gospodarstwach domowych.
Podmiot odpowiedzialny za realizację i podmioty współpracujące:	Wójt Gminy Krypno, GOK, szkoły,
Zasięg projektu:	Obszar rewitalizacji
Lokalizacja:	Gmina Krypno
Termin realizacji :	2019 r. - 2022 r.
Szacunkowy koszt przedsięwzięcia:	10 000,00 zł
Odbiorcy/beneficjenci projektu:	Mieszkańcy obszarów rewitalizacji
Przewidywane źródła finansowania:	Środki własne, Środki prywatne, Budżet państwa, Środki UE, NFOŚiGW, inne
Wskaźniki:	- Liczba uczestników – 1000 os. - Liczba ulotek – 2 000 szt.
Efekty realizacji zadania:	- Poprawa stanu wód powierzchniowych i gleby, - Ograniczenie wielkości zanieczyszczeń, - Wzrost świadomości ekologicznej, - Eliminacja ryzyka degradacji środowiska.
Wpływ na sferę, zjawisko kryzysowe	Sfera środowiskowa, zjawisko - ryzyko degradacji środowiska. Sfera społeczna: niski kapitał społeczny.

PROJEKT KLUCZOWY nr 13	
Nazwa projektu:	PK.13. Świetlica wiejska w Rudzie
Cel strategiczny:	<p>Cel 1. Wzrost poziomu przedsiębiorczości, kreatywności i integracji społecznej</p> <p>Kierunek 1.3. Poprawa dostępności do kultury i aktywizacja społeczna</p>
Zakres rzeczowy:	<p>Celem projektu jest stworzenie miejsc do aktywnego wypoczynku, wspólnego spędzania czasu wolnego, organizacji imprez , co spowoduje zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych i wpłynie na odbudowę więzi międzyludzkich.</p> <p>Remont i adaptacja starego, zdegradowanego budynku opierać się będzie na kompleksowej modernizacji i remoncie budynku oraz terenu wokół tego budynku. W zaadaptowanym budynku odbywać się będą różnego rodzaju szkolenia i warsztaty, zajęcia edukacyjne dla dzieci i młodzieży, co przyczyni się do likwidacji istotnych problemów społecznych i gospodarczych na obszarze rewitalizowanym. Dzięki projektowi wsparcie otrzyma społeczność zamieszkująca teren gminy poprzez doradztwo z zakresu usług socjalnych i szkoleń służącym poprawie zatrudnienia mieszkańców. Projekt przyczyni się do pobudzenia rozwoju i zmian jakościowych oraz wzrostu aktywności społeczno-gospodarczej.</p>
Podmiot odpowiedzialny za realizację i podmioty współpracujące:	Wójt Gminy Krypno, GOK
Zasięg projektu/Lokalizacja:	Obszar rewitalizacji
Termin realizacji :	2020 r. - 2022 r.
Szacunkowy koszt przedsięwzięcia:	500 000,00 zł
Odbiorcy/beneficjenci projektu:	Mieszkańcy obszarów rewitalizacji
Przewidywane źródła finansowania:	Środki własne, Środki prywatne, Budżet państwa, Środki UE, inne
Wskaźniki:	<p>- Liczba rozbudowanych i zmodernizowanych budynków - 1 szt.</p> <p>- Liczba nowych obiektów kultury – 1 szt.</p>

<p>Efekty realizacji zadania:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Wprowadzanie nowych funkcji pozwalających na ożywienie społeczne i gospodarcze, w tym: rozwój działalności kulturalnej, edukacyjnej, społecznej, opiekuńczej, integracyjnej i wspieranie rozwoju przedsiębiorczości, - Poprawa jakości życia mieszkańców, wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem poprzez aktywną integrację, uczestnictwo w kulturze i rekreacji, aktywizację obywatelską i wolontariat, poprawę zatrudnienia i zmniejszenie poziomu przestępczości, - Rozwój infrastruktury usług społecznych, - Kreowanie pozytywnego wizerunku obszarów rewitalizowanych.
<p>Wpływ na sferę, zjawisko kryzysowe</p>	<p>Sfera przestrzenno-funkcjonalna, zjawisko – dostępność do obiektów kultury</p> <p>Sfera techniczna, zjawisko – zły stan techniczny budynków</p> <p>Sfera społeczna, zjawiska związane z problemami społecznymi (projekt umożliwi powstanie miejsca na realizację szeregu działań społecznych).</p> <p>Sfera gospodarcza (jako miejsce realizacji projektów miękkich).</p>

PROJEKT KLUCZOWY nr 14	
Nazwa zadania:	PK.14. Przebudowa centralnego węzła komunikacyjnego w Krypcie Wielkim
Cel strategiczny:	Cel 2. Poprawa infrastruktury publicznej i ochrona środowiska Kierunek 2.1. Poprawa bezpieczeństwa i wzrost funkcjonalności przestrzeni
Zakres rzeczowy:	Przebudowa centralnego węzła komunikacyjnego w Krypcie Wielkim obejmuje: przebudowę skrzyżowań i odcinków drogi powiatowej i gminnej wraz z infrastrukturą przyległą. Projekt obejmuje teren o wym. 310 x70 m.
Podmiot odpowiedzialny za realizację i podmioty współpracujące:	Wójt Gminy Krypno
Zasięg projektu/Lokalizacja:	Obszar rewitalizacji, Krypno Wielkie
Termin realizacji :	2022 r. - 2023 r.
Szacunkowy koszt przedsięwzięcia:	1 000 000,00 zł
Odbiorcy/beneficjenci projektu:	Mieszkańcy obszarów rewitalizacji
Przewidywane źródła finansowania:	Środki własne, Środki prywatne, Budżet państwa, Środki UE, inne
Wskaźniki:	- Przebudowana powierzchnia – 0,0217 km ² .
Efekty realizacji zadania:	- Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego, - Poprawa warunków funkcjonowania komunikacji samochodowej, - Spadek liczby zjawisk niepożądanych społecznie: spożywanie alkoholu w miejscach niedozwolonych, grupowanie się małoletnich zagrożonych demoralizacją
Wpływ na sferę, zjawisko kryzysowe	Sfera przestrzenno-funkcjonalna, zjawisko – Zjawiska przestrzenno-funkcjonalne wg Krajowej Mapy Zagrożeń Policji: niewłaściwa infrastruktura drogowa, zła organizacja ruchu, spożywanie alkoholu w miejscach niedozwolonych, grupowanie się małoletnich zagrożonych demoralizacją, nieprawidłowe parkowanie, przekraczanie prędkości. Pośrednio: wpływ na sferę gospodarczą, zjawisko – poziom przedsiębiorczości (podniesienie atrakcyjności gospodarczej).

PROJEKT UZUPEŁNIAJĄCY nr 1	
Nazwa projektu:	PU.1. Likwidacja pokryć azbestowych
Cel rewitalizacyjny:	Cel 2. Poprawa infrastruktury publicznej i ochrona środowiska Kierunek 2.2. Poprawa infrastruktury ochrony środowiska
Zakres rzeczowy:	Projekt polega na demontażu istniejącego pokrycia dachów na budynkach gospodarczych i mieszkalnych na obszarze rewitalizacji.
Podmiot odpowiedzialny za realizację i podmioty współpracujące:	Wójt Gminy Krypno
Zasięg projektu/Lokalizacja:	Obszar rewitalizacji
Termin realizacji :	2022 r. - 2023 r.
Odbiorcy/beneficjenci projektu:	Mieszkańcy obszarów rewitalizacji
Efekty realizacji zadania:	<ul style="list-style-type: none"> - Poprawa warunków bytowych mieszkańców, - Poprawa stanu środowiska naturalnego, - Rozwój działań proekologicznych, - Ograniczenie wielkości zanieczyszczeń.

PROJEKT UZUPEŁNIAJĄCY nr 2	
Nazwa zadania:	PU. 2. Modernizacja i wymiana oświetlenia publicznego na energooszczędne
Cel strategiczny:	Cel 2. Poprawa infrastruktury publicznej i ochrona środowiska Kierunek 2.1. Poprawa bezpieczeństwa i wzrost funkcjonalności przestrzeni
Zakres rzeczowy:	Modernizacja i wymiana oświetlenia publicznego na energooszczędne (lampy sodowe na lampy solarne/LED). Projekt umożliwi w przyszłości lepsze doświetlenie obszaru rewitalizacji przy ciągach komunikacyjnych, a także przyczyni się do redukcji kosztów opłat za energię dla gminy.
Podmiot odpowiedzialny za realizację i podmioty współpracujące:	Wójt Gminy Krypno
Zasięg projektu/Lokalizacja:	Obszar rewitalizacji
Termin realizacji :	2021 r. - 2022 r.
Odbiorcy/beneficjenci projektu:	Mieszkańcy obszarów rewitalizacji
Efekty realizacji zadania:	<ul style="list-style-type: none"> - Poprawa jakości oświetlenia w gminie. - Wzrost oszczędności z tytułu użytkowania energii elektrycznej. - Poprawa warunków bytowych społeczności lokalnej. - Podniesie standardu funkcjonalności. - Spadek przestępczości, wandalizmu i niszczenia mienia. - Wzrost bezpieczeństwa. - Zmniejszenie zużycia energii elektrycznej. - Redukcji emisji CO2. - Zmniejszenie kosztów utrzymania.

9. Harmonogram realizacji

Poniżej w tabeli przedstawiono planowany harmonogram realizacji poszczególnych działań rewitalizacyjnych.

Tabela 40. Harmonogram

Symbol	Nazwa	Harmonogram				
		2019	2020	2021	2022	2023
PK1	Rozwój przedsiębiorczości					
PK2	Promocja wykorzystania lokalnych potencjałów dla gospodarki					
PK3	Pozyskiwanie zewnętrznych inwestorów i mieszkańców					
PK4	Wsparcie usług socjalnych					
PK5	Edukacja przeciw przemocy i dyskryminacji					
PK6	Rozwój oferty zajęć sportowo-rekreacyjnych					
PK7	Aktywizacja i integracja społeczno - kulturowa					
PK8	Wzrost efektywności energetycznej budynków i wymiana źródeł ogrzewania					
PK9	Organizowanie „Dni energii”					
PK10	Rozbudowa i przebudowa oczyszczalni ścieków w Krypnie Wielkim					
PK11	Instalacja przydomowych oczyszczalni ścieków					
PK12	Edukacja dla środowiska					
PK13	Świetlica wiejska w Rudzie					
PK14	Przebudowa centralnego węzła komunikacyjnego w Krypnie Wielkim					
PU1	Likwidacja pokryć azbestowych					
PU2	Modernizacja i wymiana oświetlenia publicznego na energooszczędne					

Źródło: Opracowanie własne

10. Mechanizm włączania różnych grup interesariuszy w procesie rewitalizacji

Partycypacja społeczna odgrywa istotną rolę w tworzeniu Programów Rewitalizacji. W trakcie procesu włączania (współdecydowania) mieszkańców i innych interesariuszy w prace nad opracowywaniem Programu Rewitalizacji wykorzystano różnorodne formy partycypacji społecznej, których zastosowanie spełniło wymóg skuteczności i adekwatności w kontekście aktywnego uczestnictwa jak najszerszej liczby odbiorców

Etap opracowania dokumentu

W pierwszym etapie przeprowadzono kampanię informacyjną dotyczącą rewitalizacji, zaproszenie do udziału w konsultacjach, badaniach i aktywnego uczestnictwa w realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji. Informacje umieszczono i dystrybuowano następującymi kanałami informacyjnymi: strona internetowa gminy oraz strona internetowa Biuletynu Informacji Publicznej, dystrybucja indywidualna do radnych i sołtysów.

Pierwszy etap obejmował:

- badania ankietowe mieszkańców gminy,
- badania ankietowe mieszkańców dotyczące składania propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych (fiszki projektowe),
- zbieranie wypełnionych ankiet drogą korespondencyjną, mailową oraz w Urzędzie Gminy.

Ankietowani oceniali negatywne zjawiska w obrębie czynników, w skali od 0 do 3, gdzie 0 oznacza, że zjawisko nie występuje, 1 – zjawisko występuje z małą intensywnością (mały problem), 2 – zjawisko występuje ze średnią intensywnością, 3 – zjawisko występuje z dużą intensywnością - (duży problem). Ankiety zostały przeprowadzone w całej gminie.

W drugim etapie projekt Lokalnego Programu Rewitalizacji został udostępniony. Interesariusze mieli możliwość zgłaszania uwag, korekt oraz opinii. Grupy interesariuszy zostały powiadomione o możliwości zgłaszania uwag do projektu dokumentu. Informacja była udostępniona na stronie internetowej gminy oraz Biuletynie Informacji Publicznej.

Drugi etap obejmował trzy formy konsultacji:

- zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej,
- badania ankietowe mieszkańców gminy,
- zgłaszanie uwag ustnych w Urzędzie Gminy.

Etap wdrożenia i oceny Programu Rewitalizacji

Istotnym etapem realizacji Programu jest udział szerokiego grona interesariuszy w etapie wdrożenia i monitorowania rezultatów Programu Rewitalizacji. Na etapie wdrożenia i oceny Programu Rewitalizacji przewiduje się prowadzenia cyklicznych spotkań z interesariuszami rewitalizacji. Społeczność lokalna powinna mieć również możliwość bieżącego monitorowania efektów procesu, dlatego też przewiduje się prowadzenie monitoringu umożliwiającego analizowanie zachodzących zmian wynikających z realizacji programu. Wszystkie informacje o przebiegu działań rewitalizacyjnych będą publikowane na stronie internetowej Urzędu Gminy.

Istotnym aspektem jest udział interesariuszy we wspólnej realizacji projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zgodnie z zasadą partnerstwa. Zasada partnerstwa wymaga zaangażowania podmiotów z innych sektorów. Głównym celem programu jest budowanie partnerstwa między administracją publiczną i organizacjami w środowisku lokalnym, czemu służy wspieranie organizacji pozarządowych w realizacji celów społecznych. W przypadku Programu Rewitalizacji partnerstwo może zostać zawiązane przy realizacji projektów stanowiących kluczowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne lub w odpowiedzi na wyznaczone w Programie cele.

Na etapie ewaluacji Programu zaleca się przeprowadzenie co najmniej badań ankietowych w formie zbliżonej do badań wykonanych na etapie przygotowania Programu:

- badania ankietowe mieszkańców gminy i liderów społecznych dotyczące diagnozy zjawisk kryzysowych,
- badania ankietowe mieszkańców i liderów społecznych dotyczące satysfakcji ze zrealizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- zbieranie wypełnionych formularzy drogą korespondencyjną,
- organizacja spotkania otwartego z interesariuszami.

Badania przeprowadzone na etapie ewaluacji metodami analogicznymi do etapu diagnostycznego pozwolą osiągnąć porównywalność wyników i faktyczną ocenę realizacji Programu.

11. System realizacji (wdrażania) Programu Rewitalizacji

Wdrażanie Programu Rewitalizacji wymaga zaangażowania lokalnych partnerów z sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego. Realizacja niniejszego programu wiązać się będzie z udziałem podmiotu zarządzającego i koordynującego poszczególne działania, a także monitoringiem i oceną programu.

Głównym zadaniem organów gminy Krypno w zarządzaniu Programem Rewitalizacji jest jego ukierunkowanie, uchwalenie, kontrolowanie i ocena. Jest to wyjątkowo istotne z uwagi na znaczenie realizacji Programu dla sprawnej implementacji pozostałych instrumentów rozwoju gminy, a także między innymi dla możliwości pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych.

Do głównych zadań dotyczących realizacji (wdrażania) Lokalnego Programu Rewitalizacji należy:

- koordynowanie realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji w zakresie przestrzegania zasad wdrożenia zarówno o charakterze wewnętrznym, przyjętym w uchwale Rady Gminy, jak i zewnętrznym, związanym z finansowaniem projektów rewitalizacyjnych ze środków unijnych,
- planowanie zmian w oparciu o elastyczność programu oraz możliwość pojawienia się nowych partnerów zainteresowanych nowymi projektami rewitalizacyjnymi,
- opiniowanie wniosków przedkładanych przez beneficjentów/partnerów realizujących określone projekty rewitalizacyjne,
- promowanie działań rewitalizacyjnych i rozwijanie komunikacji społecznej w sektorach: publicznym, społecznym i gospodarczym, celem rozszerzania partnerstwa i partycypacji społecznej,
- monitoringu Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Ze względu na cel i charakter Lokalny Program Rewitalizacji ma formułę otwartą, tzn. że w przypadku zmiany wymogów prawnych, pojawiania się nowych problemów oraz wykreowaniu nowych projektów – będzie on aktualizowany. Projekty odpowiadające na zidentyfikowane problemy będą systematycznie przygotowywane w całym okresie wdrożeniowym. Ich konkretni odbiorcy i zakres determinowane będą: aktualnymi warunkami sytuacji społeczno-gospodarczej gminy, potrzebami i oczekiwaniami mieszkańców obszarów kryzysowych, poziomem zaangażowania podmiotów lokalnych w planowane działania, możliwościami budżetu gminy oraz dostępnością środków zewnętrznych.

Gmina jako koordynator i inicjator współpracy pomiędzy interesariuszami z obszaru poddawanego rewitalizacji odpowiedzialna będzie za zapewnienie partycypacji społecznej w zakresie projektów rewitalizacyjnych. Pozwoli to społeczności lokalnej na aktywny udział w kształtowaniu przestrzeni wokół siebie, a także działanie na rzecz własnych interesów. Ponadto społeczność lokalna jest w stanie dostarczyć istotnych i rzetelnych informacji nt. potrzeb i problemów na obszarze, które są trudne lub wręcz niemożliwe do wychwycenia podczas przeprowadzania wstępnych analiz. Należy zatem umożliwić wymianę informacji i dyskusję o

tym, jaki kształt powinna przybrać rewitalizacja. W dialogu powinno uczestniczyć jak najwięcej podmiotów zainteresowanych udziałem w Programie: organizacje pożytku publicznego, stowarzyszenia, przedsiębiorcy, mieszkańcy gminy.

Instrumentami służącymi do promowania działań rewitalizacyjnych będą m. in.:

- zebrania w poszczególnych miejscowościach, zwłaszcza z mieszkańcami obszaru rewitalizowanego,
- informacje o realizowanych bądź zakończonych projektach rewitalizacyjnych przekazywane za pośrednictwem tablic ogłoszeń oraz strony internetowej gminy,
- spotkania, warsztaty, konsultacje projektów z potencjalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi,
- informatory, ulotki, informacje w prasie,
- poczta elektroniczna.

W celu monitorowania i ewaluacji Programu zostanie powołany Zespół Monitoringowy i Zespół Ewaluacyjny. W skład zespołów wejdą pracownicy urzędu oraz reprezentanci interesariuszy: organizacji pozarządowych, biznesu, lokalni liderzy społeczni.

12. System monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu

---

Zgodnie z *Wytocznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020* w Programie zaplanowany został system monitoringu i oceny skuteczności działań oraz system wprowadzania modyfikacji wynikających ze zmian zachodzących w otoczeniu Programu. Program Rewitalizacji jest dokumentem o charakterze strategicznym, którego skutki wdrożenia obejmują praktycznie wszystkie podmioty zlokalizowane na obszarze rewitalizowanym. Powoduje to konieczność zaangażowania do prac w przygotowaniu i wdrażaniu szerokiego spektrum przedstawicieli sektora samorządowego, pozarządowego i biznesowego. Główne zadania związane z monitoringiem zadań Programu przypisano sektorowi samorządowemu, do którego spływać będą dane sprawozdawcze.

12.1. Monitoring rzeczowy i sprawozdawczość

Proces realizacji Programu będzie monitorowany i oceniany przez Zespół Monitoringowy.

Monitorowanie ma na celu:

- stworzenie systemu aktualizowania wiedzy o sytuacji gminy,
- ocenę stopnia realizacji działań założonych w Programie,
- weryfikację zgodności osiągniętych celów z założeniami,
- systematyczne monitorowanie zewnętrznych źródeł wsparcia dla realizacji programów i projektów,
- korygowanie działań, w sytuacji gdy nie przynoszą one zamierzonych efektów lub w sytuacji wystąpienia zmian uniemożliwiających lub utrudniających ich realizację,
- wcześniejszą diagnozę trudności mogących mieć wpływ na realizację inwestycji, zwłaszcza terminowości ich zakończenia.

Podstawowy monitoring realizacji Programu będzie odbywał się na poziomie operacyjnym, każdego roku, poprzez opis stanu realizacji zaplanowanych przedsięwzięć dla każdego z kierunków działań i celów, z podaniem informacji: co wykonano, w jaki sposób uwzględniono przy realizacji każdego z zadań opinię interesariuszy, jakie są/były problemy realizacyjne.

Roczny raport monitoringowy powinien powstać do końca marca każdego roku.

W każdym roku Wójt w postaci zarządzenia powoła Zespół Monitoringowy w skład którego wejdą pracownicy urzędu oraz reprezentanci interesariuszy: organizacji pozarządowych, biznesu, lokalni liderzy społeczni.

Zaleca się ogłoszenie konsultacji społecznych w formie zbierania wypełnionych formularzy dotyczących realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych zawartych w Programie. Informacja o tym będzie umieszczona i dystrybuowana następującymi kanałami informacyjnymi:

- strona internetowa gminy,

- strona internetowa Biuletynu Informacji Publicznej,
- tablica ogłoszeń zlokalizowana w Urzędzie Gminy (sposób zwyczajowo przyjęty).

Formularze będą udostępnione w postaci elektronicznej i w formie drukowanej.

Stała współpraca z interesariuszami pozwoli systematycznie monitorować sytuację społeczno-gospodarczą, tak aby w razie potrzeby możliwa była aktualizacja zapisów Programu.

W tabeli poniżej przedstawiono zbiór wskaźników, które posłużą do określenia poziomu realizacji projektów Lokalnego Programu Rewitalizacji, na potrzeby monitoringu.

Tabela 41. Zestawienie wskaźników dla poszczególnych projektów

Symbol	Nazwa projektu	Wskaźniki:
Projekty Kluczowe		
PK1	Rozwój przedsiębiorczości	- Liczba wspartych istniejących przedsiębiorców – 10 podmiotów - Liczba nowo utworzonych firm – 5 podmiotów - Liczba wspartych istniejących gospodarstw rolnych – 10 podmiotów - Liczba nowo utworzonych gospodarstw rolnych – 5 podmiotów
PK2	Promocja wykorzystania lokalnych potencjałów dla gospodarki	- Liczba nowych produktów turystycznych – 5 szt. - Liczba przeszkolonych uczestników – 100 os.
PK3	Pozyskiwanie zewnętrznych inwestorów i mieszkańców	- Liczba utworzonych baz działek inwestycyjnych – 1 szt. - Opracowany system zachęt inwestycyjnych – 1 szt. - Liczba przygotowanych folderów promocyjnych – 500 szt.
PK4	Wsparcie usług socjalnych	- Liczba wspartych osób usługami opiekuńczymi – 100 os. - Liczba uczestników programów profilaktycznych – 100 os.
PK5	Edukacja przeciw przemocy i dyskryminacji	- Liczba uczestników spotkań (dorośli) – 200 os. - Liczba uczestników spotkań (dzieci i młodzież) – 500 os. - Liczba spotkań – 10 szt.
PK6	Rozwój oferty zajęć sportowo-rekreacyjnych	- Liczba wdrożonych nowych rodzajów aktywności sportowo-rekreacyjnych – 5 szt. - Liczba uczestników zajęć – 500 os.
PK7	Aktywizacja i integracja społeczno – kulturowa	- Liczba uczestników zajęć integracyjnych – 500 os. - Liczba uczestników szkoleń internetowych – 100 os. - Liczba uczestników szkoleń dot. zakładania organizacji pozarządowych – 20 os.

PK8	Wzrost efektywności energetycznej budynków i wymiana źródeł ogrzewania	- Liczba wymienionych źródeł ogrzewania – 50 szt. - Liczba obiektów poddanych termomodernizacji - 30 szt.
PK9	Organizowanie „Dni energii”	- Liczba spotkań – 4 szt. - Liczba uczestników – 500 os.
PK10	Rozbudowa i przebudowa oczyszczalni ścieków w Krypnie Wielkim	- Liczba rozbudowanych i zmodernizowanych budynków – 1 szt.. - Liczba nowych mieszkańców podłączonych do sieci wodociągowej – 40 (10 gospodarstw) - Liczba nowych mieszkańców podłączonych do sieci kanalizacyjnej – 50 (12 gospodarstw domowych)
PK11	Instalacja przydomowych oczyszczalni ścieków	- Liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków – 20 szt.
PK12	Edukacja dla środowiska	- Liczba uczestników – 1000 os. - Liczba ulotek – 2 000 szt.
PK13	Świetlica wiejska w Rudzie	- Liczba rozbudowanych i zmodernizowanych budynków - 1 szt. - Liczba nowych obiektów kultury – 1 szt.
PK14	Przebudowa centralnego węzła komunikacyjnego w Krypnie Wielkim	Przebudowana powierzchnia – 0,0217 km ²

Źródło: Opracowanie własne

12.2. System wprowadzania modyfikacji

Jeśli na etapie monitoringu zostaną ujawnione potrzeby modyfikacji Programu, zostaną na wniosek Wójta, interesariuszy, radnych, wprowadzane pod obrady Rady Gminy. Dotyczy to niedużych zmian, np. zmiany pojedynczych przedsięwzięć, ich zakresu, itp. Ocena tego czy zmiany są istotne czy też nie, pozostaje w gestii Wójta.

W przypadku istotnych zmian, np. zmiany celów lub kierunków działań, Wójt zarządzi przystąpienie do zmian w Programie rewitalizacji w trybie ewaluacji (patrz niżej), co zostanie opublikowane na stronie internetowej gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej. Wówczas konieczne będą szerokie konsultacje, takie jak przy opracowywaniu Programu.

12.3. Ewaluacja

Ewaluacja wykonania Programu dokonywana będzie w trakcie (ewaluacje roczne, mid-term), ale również po jej formalnym zakończeniu (ex-post).

Pod względem czasowym przewiduje się przeprowadzenie następujących form ewaluacji:

- **Raporty roczne** – W ramach monitoringu i ewaluacji zakłada się opracowywanie corocznych raportów. W ramach tych dokumentów zostaną przedstawione istotne

informacje o stopniu jego zarówno rzeczowej jak i finansowej realizacji ze szczególnym uwzględnieniem przyjętych wskaźników dla projektów.

- **Mid-term** – w połowie okresu obowiązywania Lokalnego Programu Rewitalizacji w roku 2021 (do grudnia 2021) zostanie przeprowadzona ewaluacja pozwalająca na zweryfikowanie czy stopień realizacji założonych inwestycji wskazuje na zagrożenie przekroczenia przyjętego harmonogramu lub czy istnieje ryzyko wystąpienia poważnych przeszkód, które mogą utrudnić dalsze prace nad wykonaniem Programu.
- **Ex-post** – po zakończeniu wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji planowane jest przygotowanie dodatkowego raportu podsumowującego wszystkie podjęte działania, spełnienie wyznaczonych celów oraz wskaźników. Raport ten jest szczególnie istotny, gdyż wynikające z niego rekomendacje pozwolą na sprawniejszą realizację Programu Rewitalizacji obowiązującego w kolejnej perspektywie czasowej. Termin (marzec 2024).

Harmonogram monitoringu i ewaluacji

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Monitoring roczny						
Mid - term						
Ex-post						

Założeniem systemu monitoringu i ewaluacji jest ocena przyjętej logiki interwencji, zgodnie z którą wykorzystywane zasoby mają przyczynić się do wypracowania określonych działań, przez co zostaną osiągnięte odpowiednie rezultaty.

Wójt w postaci zarządzenia powoła Zespół Ewaluacyjny, w skład którego wejdą pracownicy urzędu gminy oraz reprezentanci interesariuszy: organizacji pozarządowych, biznesu, lokalni liderzy społeczni.

Na etapie ewaluacji Programu zaleca się przeprowadzenie analiz i badań w formie zbliżonej do badań wykonanych na etapie przygotowania Programu:

- badania ankietowe mieszkańców gminy dotyczące diagnozy zjawisk kryzysowych,
- badania ankietowe mieszkańców dotyczące satysfakcji ze zrealizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych,
- zbieranie wypełnionych formularzy drogą korespondencyjną,
- organizacja spotkania otwartego z interesariuszami,
- zastosowanie takich samych metod i wskaźników jak przy delimitacji i określaniu wskaźników Programu.

Badania przeprowadzone na etapie ewaluacji metodami analogicznymi do etapu diagnostycznego pozwolą osiągnąć porównywalność wyników i faktyczną ocenę realizacji Programu.

W celu określenia realizacji celów i kierunków działań niezbędny jest monitoring i ewaluacja wskaźników delimitacyjnych, które posłużyły do wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszaru rewitalizacji. To właśnie te dane pozwolą w sposób jednoznaczny określić wpływ

podjętych działań rewitalizacyjnych i ich skuteczność na wyznaczony obszar. Ewaluacja programu powinna przede wszystkim obejmować niżej wymienione wskaźniki (tabele), które zostały określone na moment opracowania dokumentu oraz wskazany ich stan docelowy (po zakończeniu wdrażania działań objętych aktualnym Programem Rewitalizacyjnym).

Poniżej zaprezentowane wskaźniki są tożsame definicyjnie z tymi, których użyto do delimitacji całego obszary gminy. Wskaźniki odnoszą się do całego obszaru rewitalizacji, mają zatem inne wartości niż te wykazane dla sołectw Krypno Wielkie i Ruda, w przypadku stanu obecnego. Wartości wskaźników na stan po realizacji Programu zostały oszacowane uwzględniając wskaźniki dla poszczególnych projektów, a tam gdzie było to możliwe wskaźniki z projektów zostały wprost zaimplementowane do wskaźników Programu. Dotyczy to np. liczby przedsiębiorstw i gospodarstw rolnych objętych wsparciem dotacyjnym, podłączeń do sieci kanalizacyjnej, wodociągowej i innych. Szczegółowe definicje wskaźników znajdują się w rozdziale dotyczącym delimitacji obszaru.

Tabela 42. Zestawienie wskaźników dla Programu Rewitalizacji

Nazwa wskaźnika	Definicja wskaźnika	Źródło danych	Obszar rewitalizacji	
			obecnie	wartość docelowa
Sfera społeczna				
Bezrobocia	Wskaźnik - % liczby przyznanych świadczeń z OPS z tytułu bezrobocia w relacji do liczby świadczeń z tytułu bezrobocia dla całej gminy.	GOPS	14,29	11,43
Ubóstwo	Wskaźnik - % liczby przyznanych świadczeń z OPS z tytułu ubóstwa w relacji do liczby świadczeń z tytułu ubóstwa dla całej gminy.	GOPS	23,81	19,05
Pomoc społeczna	Wskaźnik - % liczby przyznanych świadczeń z OPS świadczeń z innych tytułów niż bezrobocie i ubóstwo w relacji do liczby świadczeń z innych tytułów niż bezrobocie i ubóstwo dla całej gminy.	GOPS	25,00	20,00
Niebieskie karty	Wskaźnik - % liczby założonych "Niebieskich kart" w relacji do liczby założonych "Niebieskich kart" dla całej gminy.	GOPS	21,05	16,84
Liczba organizacji pozarządowych	Liczba organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców [szt. /100 Mk]	KRS	0,25	0,33
Sfera gospodarcza				
Liczba przedsiębiorstw	Liczba firm wg CEIDG oraz KRS na 100 mieszkańców	CEIDG, KRS	5,31	5,73
Liczba gospodarstw rolnych	Liczba aktywnych gospodarstw rolnych na 100 mieszkańców	Urząd Gminy	31,87	32,28
Sfera środowiskowa				
Mieszkańcy narażeni na emisje pyłów	% mieszkańców obszaru rewitalizacji narażonych na emisje pyłów	WIOŚ, Urząd Gminy	30,35	27,32
Wskaźnik - degradacji środowiska (gospodarka ściekowa)	Suma liczby gospodarstw rolnych i domowych z nieuporządkowaną gospodarką ściekową [szt.]	Urząd Gminy	128	86

Sfera przestrzenno-funkcjonalna				
Dostępność do obiektów kultury i edukacji	Liczba obiektów kultury i edukacji na 100 mieszkańców [szt. /100 Mk]	Urząd Gminy	0,08	0,17
Zjawiska przestrzenno-funkcyjne wg Krajowej Mapy Zagrożeń	Liczba zjawisk przestrzenno-funkcyjnych wg Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa na 100 mieszkańców [szt. /100 Mk]	Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa	30,23	24,19
Liczba osób niepodłączonych - wodociągi	Liczba osób niepodłączonych - wodociągi [os.]	Urząd Gminy	99	59
Liczba osób niepodłączonych - kanalizacja	Liczba osób niepodłączonych - kanalizacja [os.]	Urząd Gminy	57	7
Sfera techniczna				
Liczba budynków wymagających remontu /przebudowy	Liczba budynków gminnych wymagających remontu/przebudowy [szt.]	Urząd Gminy	3	1

Źródło: Opracowanie własne

12.4. Ewaluacja kompleksowa

Obok porównania realizacji wskaźników z założeniami, zaleca się przeprowadzenie analizy danych z badań oraz z innych źródeł wg takiego samego modelu analizy jak na etapie przygotowania Programu przy wyznaczaniu zjawisk kryzysowych na potrzeby delimitacji obszarów.

Ocena zjawisk na etapie wyznaczania obszaru rewitalizacji pozwoliła na określenie wskaźników w różnych sferach, wg jednostek delimitacyjnych. W celu oceny realizacji Programu nie wystarczy bowiem ocenić tylko zjawiska na obszarze rewitalizacji, ale konieczne jest także odniesienie do wszystkich jednostek delimitacyjnych. Wynika to z tego, że istnieje konieczność sprawdzenia czy ogólna sytuacja w gminie nie ulega pogorszeniu/ poprawie, ma to bowiem kluczowe znaczenie dla oceny działań na obszarze rewitalizacji. Takie podejście umożliwi także ocenę tego, czy nie doszło do przenoszenia problemów i zjawisk niepożądanych na inne obszary.

Zatem po realizacji projektu, poza określeniem wartości wskaźników i porównaniem z założonymi wartościami, należy dokonać charakterystyki zjawisk w całej gminie wg w/w wskaźników. Tylko wówczas możliwa będzie wiarygodna ocena Programu, może bowiem dojść do sytuacji, w której np. bezrobocie spadnie o 10% w całej gminie, wówczas jeśli spadnie na OR (obszar rewitalizacji) o 5% to nie będzie to sukces, tylko porażka Programu. Jeśli jednak bezrobocie w całej gminie wzrośnie np. o 10%, wówczas spadek na OR o 5% będzie sukcesem Programu.

13. Zgodność z dokumentami strategicznymi

Lokalny Program Rewitalizacji odnosząc się w swych założeniach do określonych problemów społecznych mieszkańców na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, realizuje założenia innych dokumentów strategicznych i planistycznych na szczeblu lokalnym (stanowiące istotny element całościowej wizji rozwoju gminy), a także założenia dokumentów realizujących działania w przedmiotowym obszarze na szczeblu europejskim, krajowym oraz regionalnym.

Powiązania z dokumentami na poziomie europejskim

Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Strategia Europa 2020 zakłada fundamentalny cel reform, jakim jest przyspieszenie wzrostu gospodarczego i zwiększenie zatrudnienia w Unii Europejskiej. Program wpisuje się w: Priorytet III. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Ponadto wpływa na osiągnięcie 3 z 5 celów głównych:

- Cel 1 Osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75% wśród kobiet i mężczyzn w wieku 20–64 lata.
- Cel 4 Podniesienie poziomu wykształcenia, zwłaszcza poprzez dążenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz poprzez zwiększenie do co najmniej 40% osób w wieku 30–34 lat mających wykształcenie wyższe lub równoważne.
- Cel 5 Wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydzwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego co najmniej 20 mln obywateli.

Powiązanie z dokumentami krajowymi

Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności”- jest dokumentem określającym główne trendy, wyzwania i scenariusz rozwoju społeczno-gospodarczego Polski, a także kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju. Celem głównym przedstawionym w dokumencie jest poprawa jakości życia Polaków. Program Rewitalizacji wpisuje się w następujące cele strategii:

- Obszar Konkurencyjności i innowacyjności gospodarki: Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna: Cel 3 Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki;
- Kapitał Ludzki: Cel 6 Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”;

- Obszar Równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski: Rozwój regionalny: Cel 8 Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.

Strategia Rozwoju Kraju 2020

Strategia Rozwoju Kraju 2020 jest elementem zarządzania rozwojem kraju. Wskazuje strategiczne zadania państwa, których podjęcie w perspektywie najbliższych lat jest niezbędne, by wzmocnić procesy rozwojowe. Program Rewitalizacji Gminy zgodny jest z zapisami Strategii Rozwoju Kraju 2020 w następujących obszarach strategicznych:

- 1) Obszar strategiczny: Sprawne i efektywne państwo:
  - Cel 3 Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywateli, kierunek interwencji: rozwój kapitału społecznego. Obszar strategiczny: Konkurencyjna gospodarka,
  - Cel 4 Rozwój kapitału ludzkiego, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności zawodowej oraz poprawa jakości kapitału ludzkiego.
- 2) Obszar strategiczny: Spójność społeczna i terytorialna:
  - Cel 1 Integracja społeczna, kierunki interwencji: zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zmniejszenie ubóstwa w grupach najbardziej zagrożonych.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030), przyjęta przez rząd w grudniu 2011 r., jest najważniejszym dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju. Program wpisuje się w następujące cele:

Cel strategiczny: Efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie.

Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów. *Kierunek działań polityki przestrzennej:* Wspomaganie spójności w specyficznych obszarach problemowych. *Działanie:* Restrukturyzacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych i miast.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, przyjęta przez Radę Ministrów 13 lipca 2010 roku, jest dokumentem określającym cele i sposób działania podmiotów publicznych, a w szczególności rządu i samorządów województw, w odniesieniu do polskiej przestrzeni dla osiągnięcia strategicznych celów rozwoju kraju. Wyznacza cele polityki rozwoju regionalnego, w tym wobec obszarów wiejskich i miejskich,

oraz definiuje ich relacje w odniesieniu do innych polityk publicznych o wyraźnym terytorialnym ukierunkowaniu.

Dokument wpisuje się w następujące cele Krajowej Strategii:

Cel główny: Efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych i innych terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym.

Cel 2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”).

Powiązania z dokumentami regionalnymi

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020

Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020 określa zasady, obszary i kierunki interwencji polityki rozwoju regionu w horyzoncie czasowym. Planowanie strategiczne jest niezbędnym narzędziem w zarządzaniu rozwojem każdego regionu. Działania wpisane w Program są zgodne z następującymi kierunkami i celami zapisanymi w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego:

- I. Wzrost przedsiębiorczości i konkurencyjności gospodarki
  - a. Cel operacyjny 1.1: Rozwój przedsiębiorczości;
  - b. Cel operacyjny 1.3. Rozwój kompetencji do pracy i wsparcie aktywności zawodowej mieszkańców regionu;
  - c. Cel operacyjny 1.5. Efektywne korzystanie z zasobów naturalnych;
  - d. Cel operacyjny 1.6. Nowoczesna infrastruktura sieciowa.
- II. Rozwój krajowych i międzynarodowych powiązań społeczno-gospodarczych regionu
  - a. Cel operacyjny 2.1. Aktywność podlaskich przedsiębiorstw na rynku ponadregionalnym;
- III. Wzrost jakości życia mieszkańców
  - a. Cel operacyjny 3.3. Poprawa stanu zdrowia społeczeństwa oraz bezpieczeństwa publicznego;
  - b. Cel operacyjny 3.4. Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego 2014-2020

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020 jest jednym z narzędzi realizacji Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020.

Stanowi jednocześnie instrument realizacji Umowy Partnerstwa, która określa strategię interwencji funduszy europejskich w ramach trzech polityk unijnych, tj. polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa w Polsce w latach 2014-2020. Tym samym Program przyczynia się do realizacji celów Strategii Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu oraz krajowych dokumentów strategicznych.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2014-2020 jest programem dwufunduszowym, współfinansowanym z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Obejmuje 32 priorytety inwestycyjne w ramach 9 celów tematycznych, które zostały ujęte w 10 osiach priorytetowych.

Niniejszy dokument wpisuje się w następujące osie priorytetowe i działania:

Oś priorytetowa I Wzmocnienie potencjału i konkurencyjności gospodarki regionu

- Działanie 1.4 Promocja przedsiębiorczości oraz podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej województwa

Oś priorytetowa II: Przedsiębiorczość i aktywność zawodowa

- Działanie 2.1 Zwiększenie zdolności zatrudnieniowej osób pozostających bez zatrudnienia oraz osób poszukujących pracy przy wykorzystaniu aktywnej polityki rynku pracy oraz wspieranie mobilności zasobów pracy.
- Działanie 2.3 Wspieranie powstawania i rozwoju podmiotów gospodarczych.

Oś priorytetowa IV: Poprawa Dostępności Transportowej

- Działanie 4.1 Mobilność regionalna

Oś priorytetowa V: Gospodarka Niskoemisyjna

- Działanie 5.1 Energetyka oparta na odnawialnych źródłach energii.
- Działanie 5.3 Efektywność energetyczna w sektorze mieszkaniowym i budynkach użyteczności publicznej.

Oś priorytetowa VI: Ochrona środowiska i racjonalne gospodarowanie jego zasobami

- Działanie 6.2 Ochrona wody i gleby.

Oś priorytetowa VII: Poprawa spójności społecznej

- Działanie 7.1 Rozwój działań aktywnej integracji.
- Działanie 7.2 Rozwój usług społecznych.

Oś priorytetowa VIII: Infrastruktura dla usług użyteczności publicznej

- Działanie 8.4 Infrastruktura społeczna.
- Działanie 8.5 Rewitalizacja.
- Działanie 8.6 Inwestycje na rzecz rozwoju lokalnego.

Oś priorytetowa IX: Rozwój lokalny

- Działanie 9.1 Rewitalizacja społeczna i kształtowanie kapitału społecznego

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa jest instrumentem kreacji polityki przestrzennej samorządu województwa odnoszącym odpowiednie ustalenia dokumentów strategicznych, koncepcyjnych, programowych rządowych i samorządowych do przestrzeni województwa. System celów polityki przestrzennej zagospodarowania województwa obejmuje cel strategiczny i 5 celów cząstkowych stanowiących jego rozwinięcie, odniesionych do kluczowych elementów zagospodarowania województwa, w tym jego obszarów funkcjonalnych.

Cel strategiczny: „Zrównoważone zagospodarowanie przestrzeni województwa podlaskiego, sprzyjające rozwojowi społeczno-gospodarczemu, spójności społecznej i terytorialnej, konkurencyjności oraz wykorzystaniu potencjału przyrodniczego, kulturowego i położenia przygranicznego”.

Zapewnienie realizacji celu strategicznego wymaga skupienia działań podmiotów publicznych na wybranych elementach zagospodarowania i wyodrębnionych terytoriach poprzez cele cząstkowe, do których należą:

- 1) Cel 1. Zwiększenie konkurencyjności miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków – wojewódzkiego Białegostoku, subregionalnych Łomży i Suwałk oraz powiatowych w zakresie jakości: infrastruktury funkcji ponadlokalnych publicznych, potencjału gospodarczego, powiązań funkcjonalnych zewnętrznych i struktur przestrzennych zagospodarowania.
- 2) Cel 2. Wzmocnienie spójności województwa w procesie zrównoważonego terytorialnie rozwoju i modernizacji zagospodarowania przestrzennego obszarów wiejskich z wykorzystaniem ich potencjału wewnętrznego, specjalizacji regionalnej i położenia przygranicznego.
- 3) Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej zewnętrznej i wewnętrznej województwa podlaskiego, poprzez rozwój infrastruktury transportowej, ze zmniejszeniem kosztów środowiskowych, oraz telekomunikacyjnej i teleinformatycznej.
- 4) Cel 4. Osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego województwa, w tym sieci ekologicznej, walorów dziedzictwa kulturowego i krajobrazowych oraz racjonalne użytkowanie ich zasobów.
- 5) Cel 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej województwa na zagrożenia naturalne i bezpieczeństwa energetycznego oraz zdolności obronnych i ochronnych.

Niniejszy Program Rewitalizacji jest zgodny z celem nr 4 Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podlaskiego.

Powiązania z dokumentami lokalnymi

Plan Rozwoju Lokalnego gminy Krypno

Plan Rozwoju Lokalnego jest dokumentem o charakterze strategicznym, który wspomaga proces zarządzania na poziomie lokalnym. Jest zbiorem celów strategicznych, celów szczegółowych i zadań realizacyjnych przeznaczonych do wprowadzenia w życie w celu poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej Wspólnoty Lokalnej. Posiadanie przez Gminę Planu Rozwoju Lokalnego pozwala podjąć systemowe działania, które polegają na formułowaniu zbioru perspektywicznych celów rozwojowych i ich modyfikacji w zależności od zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych, a także na określaniu niezbędnych zasobów ludzkich, rzeczowych, finansowych i naturalnych, niezbędnych do realizacji przyjętych celów.

W Planie zostały wskazane następujące cele strategiczne:

1. Poprawa warunków życia mieszkańców oraz funkcjonowania podmiotów gospodarczych, dzięki modernizacji i rozbudowie infrastruktury technicznej.
2. Rozwój kapitału społecznego gminy poprzez wzrost dostępności do infrastruktury społecznej.
3. Funkcjonowanie sprawnego i efektywnego systemu zarządzania gminą, wspierającego jej rozwój gospodarczy i integrację lokalnej społeczności, przy aktywnym udziale mieszkańców.
4. Stworzenie warunków do rozwoju agroturystyki i turystyki poprzez opracowanie i realizację wspólnej oferty we współpracy z sąsiednimi gminami i Dyrekcjami parków narodowych – Narwiańskiego i Biebrzańskiego.

Działanie zapisane w Programie Rewitalizacji są zgodne z celami strategicznymi zapisanymi w Planie Rozwoju Lokalnego Gminy Krypno.

14. Mechanizmy integrowania działań oraz przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Zgodnie z Wytycznymi Ministerstwa Rozwoju **komplementarność** oznacza konieczność realizacji projektów/przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które będą się wzajemnie dopełniały tematycznie, sprawiając, że program rewitalizacji będzie oddziaływał na obszar rewitalizacji we wszystkich niezbędnych aspektach (społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym, środowiskowym).

Poniżej dokonano analizy powiązań przedsięwzięć, aby wskazać bez wątpienia, że planowane przedsięwzięcia są komplementarne.

Tabela 43. Komplementarność projektów kluczowych i uzupełniających

Symbol	Nazwa projektu	Sfera					Komplementarność projektów
		Społeczna	Gospodarcza	Środowiskowa	Przestrzenno-funkcjonalna	Techniczna	
PK1	Rozwój przedsiębiorczości						PK2, PK3, PK10, PK13, PK14, PU2
PK2	Promocja wykorzystania lokalnych potencjałów dla gospodarki						PK1, PK3, PK6, PK7, PK8, PK9, PK10, PK11, PK12, PK13, PK14, PU1, PU2
PK3	Pozyskiwanie zewnętrznych inwestorów i mieszkańców						PK1, PK2, PK6, PK8, PK10, PK11, PK13, PK14, PU1, PU2
PK4	Wsparcie usług socjalnych						PK5, PK6, PK7, PK13
PK5	Edukacja przeciw przemocy i dyskryminacji						PK4, PK6, PK7, PK13
PK6	Rozwój oferty zajęć sportowo-rekreacyjnych						PK2, PK3, PK4, PK5, PK7, PK9, PK10, PK11, PK12, PK13, PU2
PK7	Aktywizacja i integracja społeczno - kulturowa						PK2, PK4, PK5, PK6, PK9, PK12, PK13, PK14
PK8	Wzrost efektywności energetycznej budynków i wymiana źródeł ogrzewania						PK2, PK3, PK9, PK10, PK11, PK12, PK14, PU1, PU2
PK9	Organizowanie „Dni energii”						PK2, PK6, PK7, PK8, PK10, PK11, PK12, PK13, PK14, PU1, PU2
PK10	Rozbudowa i przebudowa oczyszczalni ścieków w Krypie Wielkim						PK2, PK3, PK6, PK8, PK9, PK11, PK12, PK14, PU1, PU2
PK11	Instalacja przydomowych oczyszczalni ścieków						PK2, PK3, PK6, PK8, PK9, PK10, PK12, PK14, PU1, PU2
PK12	Edukacja dla środowiska						PK2, PK6, PK7, PK8, PK9, PK10, PK11, PK13, PK14, PU1, PU2
PK13	Świetlica wiejska w Rudzie						PK1, PK2, PK3, PK4, PK5, PK6, PK7, PK9, PK12, PK13
PK14	Przebudowa centralnego węzła komunikacyjnego w Krypie Wielkim						PK1, PK2, PK3, PK7, PK8, PK9, PK10, PK11, PK12, PK14, PU1, PU2
PU1	Likwidacja pokryć azbestowych						PK2, PK3, PK8, PK9, PK10, PK11, PK12, PK14, PU2
PU2	Modernizacja i wymiana oświetlenia publicznego na energooszczędne						PK1, PK2, PK3, PK6, PK8, PK9, PK10, PK11, PK12, PK14, PU1

Źródło: Opracowanie własne

Komplementarność przestrzenna

Planowane przedsięwzięcia wzajemnie się dopełniają oraz są skoncentrowane na niewielkim obszarze (obszarze rewitalizacji), co pozwala zwiększyć szanse na skuteczną walkę z negatywnymi zjawiskami. Jednocześnie należy podkreślić że działania oddziałują na cały obszar rewitalizacji, a nie tylko na wybrane miejsca, tak aby zachodził między nimi efekt synergii.

Komplementarność problemowa

W Programie zaplanowano przedsięwzięcia które się wzajemnie dopełniają tematycznie i pozwalają na przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom, których istnienie stwierdzono w diagnozie. W tabeli powyżej zaprezentowano wpływ przedsięwzięć na poszczególne sfery.

Dla obszaru rewitalizacyjnego określono pożądany stan (wizję) do którego mają doprowadzić przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Dodatkowo w Programie wskazano powiązania oraz komplementarność Programu z innymi dokumentami strategicznymi gminy, województwa i kraju.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

W rozdziale 11 opisano system wdrażania programu, wskazano osadzenie procesu rewitalizacji w systemie zarządzania gminą, w rozdziale 12 scharakteryzowano system wprowadzania modyfikacji w reakcji na zmiany w otoczeniu programu oraz system monitorowania i oceny skuteczności działań.

Komplementarność międzyokresowa

W procesie rewitalizacji, który jest opracowywany na wiele lat, pewne znaczenie odgrywa ciągłość przedsięwzięć. Nawet kiedy opracowujemy aktualizację programu rewitalizacji lub nowy program, warto zaplanować działania, które będą kontynuacją lub uzupełnieniem już zrealizowanych przedsięwzięć. Szczególnie ważne jest w kolejnych latach, w których gmina będzie monitorowała oraz oceniała działania założone w obecnym Programie i na podstawie tych doświadczeń podejmie prace związane z aktualizacją, bądź opracowywaniem nowego Programu Rewitalizacji.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Krypno jest komplementarny z działaniami podjętymi w poprzednim okresie programowania, poniżej przedstawiono wybrane zadania.

PROW 2007-2013

1. Przebudowa (modernizacja) stacji uzdatniania wody w Długołęce wraz z budową pompowni wody w Krypnie Wielkim oraz budowa sieci kanalizacji sanitarnej we wsiach: Peńskie i Bajki Zalesie

- Umowa: nr 00037-6921-UM1000044/09 z dnia 30.12.2009
- Realizacja: 2010-2011 r.
- Koszt całkowity projektu - 4.689.200,28
- Dofinansowanie - 2.872.110 zł

2. Budowa 104 sztuk naturalnych przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Krypno

- Umowa nr 00007-6921-UM1000019/10 z dnia 01.07.2010
- termin zakończenia inwestycji – wrzesień 2011
- całkowity koszt inwestycji – 1.415.952,84 zł
- dofinansowanie – 863.744,00 zł.

Ilość wybudowanych oczyszczalni:

Krypno Wielkie – 13 szt.

Ruda – 18 szt.

3. Budowa naturalnych przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Krypno

- Umowa nr 00012-6921-UM1000038/12 z dnia 16.08.2012 r.
- Data zakończenia 09.2013 r.
- Koszt całkowity 441.485,37 zł
- Dofinansowanie 264.146 zł

Ilość wybudowanych oczyszczalni:

Krypno Wielkie – 4 szt.

Ruda – 10 szt.

RPO WP 2007-2013

1. Budowa infrastruktury z zakresu gospodarki wodno-ściekowej na terenie Gminy Krypno

- Umowa UDA-RPPD.05.02.00-20-007/11-00 z 23.07.2012 r.
- Koszt całkowity projektu - 2.220.934,21
- Dofinansowanie - 1.348.688,95 (85%)

2. Stacja uzdatniania wody we wsi Ruda

- wkład własny – 366.347,90
- dofinansowanie – 819.462,34

3. Sieć wodociągowa we wsi Ruda

- wkład własny – 79.919,60
- dofinansowanie – 178.767,52

Komplementarność źródeł finansowania

Projekt Rewitalizacji zakłada komplementarność źródeł finansowania, to znaczy, że przedsięwzięcia rewitalizacyjne wynikające z programu rewitalizacji opierają się na łączonym wsparciu z różnych źródeł finansowania (ze środków EFRR, EFS, inne) z wykluczeniem podwójnego dofinansowania. Umiejętne uzupełnianie się źródeł finansowania, gwarantujące synergię projektów rewitalizacyjnych, przyczynia się do uzyskania korzystnych efektów dla obszaru rewitalizacji.

15. Szacunkowe ramy finansowania Gminnego Programu Rewitalizacji wraz z źródłami finansowania

---

Źródłem finansowania działań zaplanowanych w Programie będą przede wszystkim środki publiczne pochodzące od instytucji różnych szczebli: rządowego, wojewódzkiego i lokalnego. Osiągnięcie zaplanowanych zamierzeń będzie wymagać także środków prywatnych poprzez wkład do projektów współfinansowanych ze środków publicznych lub przedsięwzięć w formule partnerstwa publiczno-prywatnego.

Do potencjalnych źródeł finansowania działań zawartych w Programie należą:

- środki własne gminy (ŚW),
- środki prywatne mieszkańców gminy (ŚP),
- środki prywatne inwestorów (ŚP),
- środki pozyskane od sponsorów,
- środki budżetu samorządu powiatowego,
- środki budżetu państwa (BP),
- środki budżetu województwa na realizację programów sektorowych,
- środki funduszy celowych,
- środki z NFOŚiGW,
- środki z budżetu UE: EFRR, EFS, FS, EFRROW,
- środki z Lokalnej Grupy Działania,
- europejskie programy wspólnotowe,
- inne środki zagraniczne: Norweski Mechanizm Finansowy, Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego,
- i inne.

Tabela 44. Ramy finansowe dla projektów kluczowych i uzupełniających

Symbol	Nazwa	Szacunkowy koszt przedsięwzięcia	EFRR [%]	EFRR [tys. zł]	EFS [%]	EFS [tys. zł]	ŚW [%]	ŚW [tys. zł]	inne [%]	inne [tys. zł]	Potencjalne źródła finansowania projektu
PK1	Rozwój przedsiębiorczości	2 000 000,00 zł	0%	0	60%	1200	30%	600	10%	200	ŚW, ŚP, BP, UE, inne
PK2	Promocja wykorzystania lokalnych potencjałów dla gospodarki	100 000,00 zł	0%	0	50%	50	40%	40	10%	10	ŚW, ŚP, BP, UE, inne
PK3	Pozyskiwanie zewnętrznych inwestorów i mieszkańców	50 000,00 zł	0%	0	50%	25	40%	20	10%	5	ŚW, ŚP, BP, UE, inne
PK4	Wsparcie usług socjalnych	100 000,00 zł	0%	0	80%	80	20%	20	0%	0	ŚW, ŚP, BP, UE, inne
PK5	Edukacja przeciw przemocy i dyskryminacji	20 000,00 zł	0%	0	85%	17	15%	3	0%	0	ŚW, ŚP, BP, UE, inne
PK6	Rozwój oferty zajęć sportowo-rekreacyjnych	200 000,00 zł	0%	0	85%	170	15%	30	0%	0	ŚW, ŚP, BP, UE, inne
PK7	Aktywizacja i integracja społeczno - kulturowa	200 000,00 zł	0%	0	70%	140	15%	30	15%	30	ŚW, ŚP, BP, UE, inne
PK8	Wzrost efektywności energetycznej budynków i wymiana źródeł ogrzewania	600 000,00 zł	60%	360	0%	0	10%	60	30%	180	ŚW, ŚP, BP, UE, NFOŚ, inne
PK9	Organizowanie „Dni energii”	10 000,00 zł	0%	0	50%	5	40%	4	10%	1	ŚW, ŚP, BP, UE, NFOŚ, inne
PK10	Rozbudowa i przebudowa oczyszczalni ścieków w Krypnie Wielkim	4 000 000,00 zł	85%	3400	0%	0	10%	400	5%	200	ŚW, ŚP, BP, UE, NFOŚ, inne
PK11	Instalacja przydomowych oczyszczalni ścieków	400 000,00 zł	60%	240	0%	0	10%	40	30%	120	ŚW, ŚP, BP, UE, NFOŚ, inne
PK12	Edukacja dla środowiska	10 000,00 zł	0%	0	50%	5	40%	4	10%	1	ŚW, ŚP, BP, UE, NFOŚ, inne
PK13	Świetlica wiejska w Rudzie	500 000,00 zł	85%	425	0%	0	10%	50	5%	25	ŚW, ŚP, BP, UE, inne
PK14	Przebudowa centralnego węzła komunikacyjnego w Krypnie Wielkim	1 000 000,00 zł	85%	850	0%	0	10%	100	5%	50	ŚW, ŚP, BP, UE, inne
		9 190 000,00 zł	57%	5 275,00	18%	1 692,00	15%	1 401,00	9%	822,00	

Źródło: Opracowanie własne

16. Wskazanie sposobu realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

---

Lokalny Program Rewitalizacji nie przewiduje wprowadzenia zmian w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego.

Spis rysunków:

Rysunek 1. Podział gminy Krypno na jednostki delimitacyjne.....	8
Rysunek 2. Położenie gminy Krypno.....	11

Spis map:

Mapa 1. Zjawiska społeczne	44
Mapa 2. Zjawiska gospodarcze	46
Mapa 3. Zjawiska środowiskowe	50
Mapa 4. Zjawiska przestrzenno-funkcjonalne.....	53
Mapa 5. Zjawiska techniczne	56
Mapa 6. Obszary zdegradowane.....	58
Mapa 7. Obszar rewitalizacji.....	60
Mapa 8. Obszar rewitalizacji – mapa pogładowa.....	61

Spis wykresów:

Wykres 1. Zasięg korzystania z pomocy społecznej w gminie Krypno w latach 2012 - 2017	22
---	----

Spis tabel:

Tabela 1. Podział gminy Krypno na jednostki delimitacyjne.....	8
Tabela 2. Liczba ludności na przestrzeni lat	16
Tabela 3. Struktura demograficzna.....	16
Tabela 4. Struktura wiekowa mieszkańców gminy Krypno w %.....	16
Tabela 5. Struktura wiekowa mieszkańców gminy Krypno na tle powiatu i województwa	17
Tabela 6. Wykaz szkół w gminie Krypno	17
Tabela 7. Wskaźnik skolaryzacji w Gminie Krypno	18
Tabela 8. Wyniki testów gimnazjalnych na tle powiatu, województwa i kraju	18
Tabela 9. Statystyki dotyczące imprez kulturalnych i ich uczestników w gminie Krypno	19
Tabela 10. Statystyki dotyczące placówek bibliotecznych na terenie gminy Krypno	20
Tabela 11. Liczba oficjalnie zarejestrowanych klubów sportowych, ich członków i ćwiczących.....	20
Tabela 12. Liczba gospodarstw i osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Krypno w latach 2012 - 2017.....	21
Tabela 13. Liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy Krypno	24
Tabela 14. Liczba podmiotów gospodarczych (wybrane grupy) na terenie gminy Krypno w latach 2012 - 2017.....	25
Tabela 15. Wskaźniki przedsiębiorczości na terenie gminy Krypno w latach 2012 - 2017.....	25
Tabela 16. Podmioty gospodarki o liczbie pracujących powyżej 49 osób na 10 tys. mieszkańców	26
Tabela 17. Pracujący według płci w gminie Krypno w latach 2012 - 2017.....	26
Tabela 18. Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym według płci w gminie Krypno w latach 2012 - 2017	27
Tabela 19. Liczba bezrobotnych w gminie Krypno w latach 2012 - 2017.....	27
Tabela 20. Udział procentowy poszczególnych grup w ogólnej liczbie bezrobotnych w latach 2012 - 2017.....	28
Tabela 21. Struktura użytków rolnych w gminie Krypno	28
Tabela 22. Liczba sztuk zwierząt gospodarczych	29
Tabela 23. Powierzchnia zasiewów wg rodzajów	29
Tabela 24. Zestawienie wybranych informacji dotyczących turystyki w gminie	33
Tabela 25. Dane dotyczące sieci wodociągowej	35
Tabela 26. Dane dotyczące sieci kanalizacyjnej	35

Tabela 27. Bezrobocie według danych z OPS.....	39
Tabela 28. Ubóstwo według danych z OPS	40
Tabela 29. Pomoc społeczna według danych z OPS.....	41
Tabela 30. „Niebieskie karty” według danych z OPS	42
Tabela 31. Kapitał społeczny	43
Tabela 32. Zjawiska społeczne ogółem.....	44
Tabela 33. Zjawiska gospodarcze.....	45
Tabela 34. Zjawiska środowiskowe	49
Tabela 35. Zjawiska przestrzenno – funkcjonalne	52
Tabela 36. Wykaz obiektów technicznych wraz z oceną techniczną	54
Tabela 37. Zjawiska techniczne	55
Tabela 38. Zestawienie wskaźników dla poszczególnych sfer.....	57
Tabela 39. Obszar rewitalizacji	59
Tabela 40. Harmonogram.....	93
Tabela 41. Zestawienie wskaźników dla poszczególnych projektów	99
Tabela 42. Zestawienie wskaźników dla Programu Rewitalizacji	102
Tabela 44. Komplementarność projektów kluczowych i uzupełniających	110
Tabela 45. Ramy finansowe dla projektów kluczowych i uzupełniających.....	114